

UNIVERZITA PARDUBICE

Fakulta filosofická

Katedra literární kultury a slavistiky

**Komparace e-zinů Sarden a Fantasy Planet v kontextu
současné české literární fantastiky**

Bakalářská práce

Vedoucí práce: PhDr. Antonín Kudláč, Ph.D.

Pardubice 2016

Jakub Škuta

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci napsal samostatně, s pomocí literatury a pramenů uvedených v bibliografii.

V Pardubicích dne:

Jakub Škuta

Poděkování:

Tímto bych chtěl poděkovat svému vedoucímu práce PhDr. Antonínu Kudláčovi, Ph.D. za veškerou pomoc a cenné rady. Děkuji také redakci e-zinu Sarden a Fantasy Planet za spolupráci.

Anotace

Bakalářská práce se zaměřuje na porovnávání dvou českých e-zinů Sarden a Fantasy Planet na pozadí současné české fantastiky. V práci se objevuje vývoj české fantastiky jako celku a pohled na světové časopisy a e-ziny, které slouží jako vzor k porovnání. Oba e-ziny jsou detailně popsány a následně porovnány mezi sebou. Celkový pohled se zaměřuje hlavně na rozdíly grafického a obsahového provedení.

Annotation

Title: The Comparison of e-zines Sarden and Fantasy Planet in the context of contemporary Czech fantastic literature

This thesis is focused on the comparison of the two Czech e-zines Sarden and Fantasy Planet on a background of contemporary Czech fiction. This work provides look at the development of Czech fiction and the development of American magazines and e-zines, which serve as comparison. Both e-zines are described to the details and eventually compared. General view is focused mainly on graphic design and content.

“The mark of the true hero is that the most heroic of his deeds is done in secret. We never hear of it. And yet somehow, my friends, we know.”

Erika Johansen

1. ÚVOD	1
2. FANTASTIKA	2
2. 1. ČESKÁ FANTASTIKA	5
2. 2. TIŠTĚNÁ PERIODIKA ZABÝVAJÍCÍ SE FANTASTIKOU	8
2. 3. POHLED NA SVĚTOVÉ ČASOPISY	12
2. 3. 1. Americké časopisy a e-ziny zaniklé, přetrvávající i nové	12
3. SARDEN	22
4. FANTASY PLANET	25
5. SHRUTÍ A POROVNÁNÍ S JINÝM E-ZINEM	29
6. POROVNÁNÍ E-ZINŮ	32
6. 1. GRAFICKÁ ÚPRAVA	32
6. 2. POROVNÁNÍ OBSAHU	36
6. 3. ČTENÁŘI	45
6. 4. VLIV E-ZINŮ	46
6. 5. MOŽNÝ BUDOUCÍ VÝVOJ	46
7. ZÁVĚR	47
8. BIBLIOGRAFIE	50
9. SEZNAM OBRÁZKŮ	54
10. RESUMÉ	55
11. PŘÍLOHY	56
10. 1. PŘÍLOHA Č. 1	56
10. 2. PŘÍLOHA Č. 2	60
10. 3. PŘÍLOHA Č. 3	67
10. 4. PŘÍLOHA Č. 4	74

1. Úvod

Dalo by se říct, že je poněkud troufalé věnovat se v této bakalářské práci tématu internetových časopisů zabývajících se fantastikou, která je dostupná na malém českém trhu. Přes to je důležité, touto tematikou se zabývat a nahlédnout tak na místa, na která se dívá jen málokdo, a to jsou elektronické časopisy, neboli e-ziny.

Toto téma se bude zabývat dvěma českými e-ziny a to jmenovitě „*Sardenem*“ a „*Fantasy Planet*“. Bohužel v dnešní době je stále poněkud těžké v českém literárním prostředí hledat jen základní informace o jednotlivých fantaskních žánrech, definovat je, zjistit dobu vzniku a už vůbec se neseťkáme s literaturou, jež by měla něco společného s českými internetovými ziny. Na základně výše uvedených důvodů doufám, že má práce bude v této problematice dobrým přínosem.

V jednotlivých kapitolách se podíváme na významné americké magazíny a e-ziny, které se z části pokusím porovnat s těmi českými. Bude zajímavé sledovat, zda české e-ziny dokáží nějakým způsobem konkurovat světovým magazínům. Celá práce by se dala pomyslně rozdělit na tři části. V první část nazvané „Fantastika“, která se věnuje již známým i méně známým pojmům týkajících se fantastiky a přibližuje fantastickou literaturu jako celek. Nejde o mapování pouze světových vod fantastiky, ale i české literatury. Sci-fi, fantasy a hororová literatura stojí v popředí popisu. Tato kapitola je důležitou součástí celé práce a vychází z literárních prací od Ondřeje Neffa a Ivana Adamoviče, českých expertů na fantastiku a také elektronické sci-fi a fantasy (dale jen SF&F) encyklopedie SFE The Encyclopedia of Science Fiction. Podíváme se zde detailněji na významné americké časopisy a e-ziny a rozebereme i současné i zaniklé české časopisy. V druhé pomyslné části půjde o samotný popis obou zmíněných e-zinů, a to jak po stránce obsahové, tak i vizuální. Půjde o popis jednotlivých rubrik, jejich hodnocení, a posléze o celkový dojem z obsahu a vzhledu. Třetí část práce se poté zabývá praktickým porovnáním mezi e-ziny. Dodatečné informace doplní dva internetové průzkumy a také dotazníky, jež byly rozeslány redaktorům obou e-zinů.

Hlavním cílem této práce je prozkoumat existující trh na poli českých e-zinů zabývajících se fantastikou a vystihnout jejich slabé nebo silné stránky. Zda tyto e-ziny mají podobné charakteristické rysy, nebo se zcela odlišují. V podstatě půjde převážně o grafické a obsahové srovnání. Dílčím bodem pak bude pokusit se zjistit, jaký vliv e-ziny mají na čtenáře, kdo jsou jejich čtenáři a také pohled na budoucí vývoj. Dalším dílčím cílem je zjištění orientace

jednotlivých e-zinů. Jestli čtenáři dávají přednost sci-fi povídkám, fantasy literatuře nebo dokonce jiným příspěvkům. Důležité bude i prozkoumání jednotlivých rubrik.

2. Fantastika

Pojem fantastika je v literatuře souhrnným označením pro všechny fantastické žánry. V pomyslném žebříčku stojí úplně nahoře a spojuje je v jeden celek. Pod pojmem fantastika je zahrnuto několik žánrů, přesněji se jedná o fantasy, science fiction a hororovou literaturu. Společně se definují jako fantastická literatura. „...*fantastická literatura – v širším pojetí veškerá literatura, jejíž zobrazený svět není kompatibilní s přirozeným světem každodenní zkušeností...*“¹

Většina vymyšlených (fantastických) žánrů je pojmenovaná podle tématu, jež zpracovává, případně podle pocitů, které v čtenáři probouzí. Vědecko-fantastická literatura má hodně co dočinění s vědou a věděním. Hororové příběhy mají vyvolat pocit hrůzy, podle něhož jsou pojmenovány, a s ním spojené emoce, jako strach, ošklivost ale i obdiv. Všechny žánry se mohou navzájem překrývat a každý má něco společného s fantasií, a přesto žádný z nich nepředstavuje „čistou“ fantasy. Fantasy by měla obsahovat motiv naplněné touhy, touhy po lepším světě, lepším já.²

Charakteristickým rysem fantastické literatury, a nejen literatury, je **fandom**. Podle Jakuba Macka lze fandom popsat takto: „...*je fandom v naprosté stručnosti možno popsat jako organizované hnutí fanoušků fantastické literatury (fanů).*“³ Můžeme říci, že jde o aktivní čtenáře SF&F literatury, či i o hnutí, které se všemi možnými způsoby podílí na chodu celého fandomu. V jiném případě se může jednat o pořádání akcí, nebo jen čtení fantastických časopisů. Fandom vznikl v USA, odkud se později dostal do celého světa, a tudíž se jedná o mezinárodní záležitost.⁴

V následující krátké části budeme vycházet převážně z „*Encyklopedie literatury science-fiction*“ od Ondřeje Neffa a z knihy „*Fandom a text – subkultura textu*“ od Jakuba Macka.

¹ ADAMOVIČ, Ivan. *Slovník české literární fantastiky a science fiction*. 1. vydání. Praha: R3, 1995. ISBN 80-85364-57-3, s. 6.

² PRINGLE, David (ed.). *Fantasy: encyklopedie fantastických světů*. 1. vydání. Praha: Albatros, 2003. ISBN 80-00-01126-3, s. 8.

³ MACEK, Jakub. *Fandom a text: fandom - subkultura textu: profesionální česká SF a F periodika před rokem 2000*. Praha: Triton, 2006. ISBN 80-7254-856-5, s. 13.

⁴ Fandom. *SFE The Encyclopedia of Science Fiction* [online]. 2015 [cit. 2016-03-23]. Dostupné z: <<http://www.sf-encyclopedia.com/entry/fandom>>

S jejich pomocí definujeme jednotlivé žánry a v neposlední řadě z elektronické encyklopedie „*sf-encyclopedia.com*“.

Fantasy literatura (dále jen fantasy) se dá dělit na několik větví. Všechny tyto větve mají stejný základ, ať už se jedná o nadpřirozené prvky, nevysvětlitelné úkazy a kouzla. Rovněž společným rysem je odproštění od skutečnosti. Pojem fantasy sám o sobě vznikl přibližně na rozmezí let 60. a 70. let. Jednotlivé větve fantasy literatury dělí Neff na high fantasy (vysoká fantasy), jež obsahuje vznešený a rozsáhlý svět nebo velké dobrodružství. Jako příklad nám může posloužit fantastický svět „*Pána prstenů*“, kde autor vytvořil mohutný svět s velkolepým příběhem, ale i vlastním jazykem a kulturou. Science fantasy (vědecká fantasy) je založena na prolínání hranice sci-fi a fantasy. Vhodným příkladem je „*Královna Tearlingu*“ od Eriky Johansenové. Svět se v této publikaci odehrává ve vzdálenější budoucnosti a disponuje jistými technologickými vymoženostmi, avšak z jistých důvodů lidé žijí vlivem neznámé katastrofy jako ve středověku. Dalším podžánrem je sword and sorcery (meč a magie) soustředující se převážně na boj a akci. V tomto případě můžeme uvést například knihu „*Barbar Conan*“ od Roberta Erwina Howarda. Dále by mohla být fantasy literaturu dělena na současnou fantasy, steampunk, kosmickou fantasy, pohádkovou a další.⁵

K současné fantasy literatuře jednoznačně patří notoricky známý „*Harry Potter*“ od J. K. Rowlingové. Svět současné fantasy literatury je velmi blízký našemu, či koexistují. Vyskytují se v něm často například upíři a vlkodlaci, jako třeba ve čtyřdílné sérii „*Stmívání*“ od Stephenie Meyer. Steampunk vznikl v 80. letech a v dnešní době jeho popularita roste. Děj se většinou odehrává ve viktoriánské době a má prvky spojené s parní technologií, jako například v díle od Scotta Westerfelda „*Leviathan*“.⁶ Kosmická fantasy se odehrává většinou ve vesmíru a nejtypičtějším dílem je „*Zeměplocha*“ od Terryho Pratchetta. Pohádková fantasy je zaměřená převážně na dětské čtenáře a obsahuje například velmi málo násilí. Jako představitele tohoto fantasy žánru můžeme vybrat Cliva Stamplese Lewise a jeho „*Letopisy Narnie*“.⁷

Ve fantasy příbězích se kromě magie vyskytují i další typické prvky. Můžeme jmenovat například kouzelné bytosti či bytosti nám neznámé, jako například hobité⁸ a elfové. Celý příběh se může odehrávat ve světě, který je zcela smyšlený, což je příkladné pro svět Narnie. Typickým

⁵ NEFF, Ondřej a Jaroslav OLŠA (eds.). *Encyklopedie literatury science fiction*. 1. vydání. Praha: H, 1995. ISBN 80-853-9033-7, s 19-36.

⁶ HYKEL, Jan. *Co je to steampunk?* [online]. [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: <<http://www.kjm.cz/steampunk>>

⁷ NEFF, Ondřej a Jaroslav OLŠA (eds.). *Encyklopedie literatury science fiction*. 1. vydání. Praha: H, 1995. ISBN 80-853-9033-7, s 19-36.

⁸ Hobité, jako rasa, nevycházejí z žádné mytologie a jsou čistě výtvořem J. R. R. Tolkiena. (Hobbits. *Tolkien Gateway* [online]. 2015 [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: <<http://tolkiengateway.net/wiki/Hobbits>>)

příběhovým klišé pak je boj dobra se zlem, není to však pravidlem. Sama fantastická tvorba se v literatuře objevoval už od nepaměti. Boom však nastal až v 19. století. Objevovala se v pohádkách, mýtech, bájích a vyprávěních. Epos o Gilgamešovi je mnohými považován za první heroické fantasy dílo.⁹

Science fiction (sci-fi)¹⁰, či česky vědeckofantastická literatura, zobrazuje technicky vyspělý smyšlený svět, vesmírnou pouť, alternativní historii, postapokalyptický svět, varování před umělou inteligencí a podobně. Odehrává se v realitě ve třech časových osách a to v době minulé, současné i budoucí. Tím nejdůležitějším jsou technické prvky, vymoženosti a vynálezy. Od fantasy se odděluje právě reálností a možnostmi například vyrobit přístroj technicky vyspělý. Zároveň se od fantasy liší možnou reálností. V takové literatuře se proto nevyskytují například kouzla, která nemají s realitou nic společného.¹¹

Vznik moderní science fiction má kořeny v 19. století, a v tomto ohledu je za průlomový román považován „*Frankenstein*“ od Mary Shelley z roku 1818. První střípky této literatury se však objevují dávno před „*Frankensteinem*“ a to už v 17. století v díle Thomase Moora „*Utopie*“ a Tommasa Campanelly „*Sluneční stát*“. V 18. století je to pak dílo Jonathana Swifta *Gulliverovy cesty*. Mezi další autory 19. století, jenž ve svých dílech mají prvky odpovídající zákonům sci-fi, pak patří Edgar Allan Poe, Herbert G. Wells a Jules Verne. Mezi literárními teoretiky panuje právě kvůli Vernemu spor. Některými bývá považován za prvního sci-fi spisovatele a některými naopak nebývá označován jako autor sci-fi. Neboť i když vykazují jeho díla jisté prvky sci-fi, jejich přínos je pro příběh zanedbatelný, a tím pádem je jeho zařazení sporné a pravděpodobně nikdy nedojde mezi teoretiky ke shodě.¹²

Dále představíme několik druhů sci-fi literatury. Hard sci-fi (tvrdá sci-fi) zastupuje klasickou sci-fi literaturu postavenou na vědeckém pokroku. Soft sci-fi (měkká sci-fi) se zabývá vědami jako je biologie a antropologie. Space opera (vesmírná odysea) je dalším subžánrem, ve kterém se setkáváme s bohatým dobrodružstvím a mezihvězdným cestováním. Můžeme zmínit takové filmy a seriály jako *Star Trek*, *Star Wars*, *Stargate SG-1*, *Battlestar Galactica*, *Červený trpaslík* a mnoho dalších. Dalším subžánrem je cyberpunk (kyberpunk), jenž by se dal

⁹ NEFF, Ondřej a Jaroslav OLŠA (eds.). *Encyklopedie literatury science fiction*. 1. vydání. Praha: H, 1995. ISBN 80-853-9033-7, s 19-36.

¹⁰ Pojem poprvé použil spisovatel Hugo Gernsback v 30. letech. Je po něm pojmenovaná cena Hugo. (Hugo Gernsback. *SFE - The Encyclopedia of Science Fiction* [online]. 2015 [cit. 2016-03-07]. Dostupné z: <http://www.sf-encyclopedia.com/entry/gernsback_hugo>)

¹¹ NEFF, Ondřej a Jaroslav OLŠA (eds.). *Encyklopedie literatury science fiction*. 1. vydání. Praha: H, 1995. ISBN 80-853-9033-7, s 19-36.

¹² Tamtéž, 37-58.

porovnat s některým dnešním románem, kde lidé z okraje společnosti bojují proti silným korporacím. Objevují se zde postavy na okraji společnosti. I pro tento subžánr jsou technologie důležité.¹³

Horor, či hororová literatura, se liší tím, že má ve čtenáři vyvolat pocity hrůzy a strachu. V hororu přímo nezáleží na obsahu, jako spíše na formě podání. V horor se dá přetvořit prakticky cokoliv. Horory se také mohou spojovat s jinými už zmíněnými žánry, například s fantasy, kdy vznikne fantastický horor. Ke známým představitelům hororu patří jednoznačně Edgar Allan Poe a Howard Phillips Lovecraft.¹⁴

Definice všech těchto žánrů je však nesnadná. Podle Jakuba Macka lze tyto žánry definovat třemi způsoby, avšak neuspokojujícími. A to podle:¹⁵

✂ charakteristických obsahových rysů;

✂ vymezení vůči vysoké, seriózní či umělecké literatuře;

✂ ukotvení ve fandomové subkultuře.

Najít historický vznik fantastiky je nesnadným úkolem. Přikláníme se k verzi, že nás fantastika svým způsobem provází od doby vzniku řeči. Největším zdrojem fantastických prvků jsou mytologické příběhy. Vezměme si třeba příběh Iásona a jeho argonautů, kteří cestují na lodi do Kolchidy a nebýt bohů a kouzel, nedostali by se jistě nikam. Problém spočívá v jednom bodě a to v tom, že náboženské texty bývají věřícími považovány za skutečné. Něco se se určitě stalo, a není možné je tedy do fantastické literatury řadit. Budeme-li tyto skutečnosti přehlížet, zjistíme, že fantastické prvky opravdu pocházejí již od dávných mýtických dob. Tyto dávné příběhy sice vždy nenesou stejné prvky, které jsou pro žánr typické a důležité, ale podstatnou část obsahují. Mezi tyti společné rysy patří fantasie, nadpřirozeno, kouzla a nadpřirozené postavy. Mytologie a mytologické postavy, a to nejen řecké a egyptské, ale později i keltské a orientální, byly a stále jsou používány jako zdroj pro čerpání nápadů autorů tohoto žánru.

2. 1. Česká fantastika

Budeme-li zkoumat kořeny české literární fantastiky, narazíme v historii na dva autory. Prvním autorem je Jana Amos Komenský a jeho dílo „*Labyrint světa a ráj srdce*“ a druhým autorem Jakub Arbes. Někteří teoretici, jako například i Ondřej Neff, považují za první dílo

¹³ Tamtéž, s. 19-36.

¹⁴ Tamtéž, s. 19-36.

¹⁵ MACEK, Jakub. *Fandom a text: fandom - subkultura textu: profesionální česká SF a F periodika před rokem 2000*. 1. vydání. Praha: Triton, 2006. ISBN 80-7254-856-5, s 16-30.

právě *Labyrint světa a ráj srdce*, v němž autor kritizuje lidskou pýchu. Kniha Komenského je ve své podstatě utopií¹⁶, ukazuje obraz zdánlivě dokonalého řádného světa. Komenského dílo má svou podstatu však v něčem jiném, než je u fantastiky obvyklé. Jeho dílo funguje jako návod, jak se navrátit k bohu a rovněž jako poučka, jak naložit se svými hříchy. Některými není proto jeho dílo jako prvním odrazem české fantastiky.¹⁷

Až po delší době, v průběhu 19. století, se začala objevovat další fantastická díla. Nejznámějším autorem této doby je pak zmíněný Jakub Arbes. Jeho nejznámější romanety jsou „*Svatý Xaverius*“ a „*Newtonův mozek*“. U obou děl je zajímavé, že byť jsou děsivá a zdánlivě iracionální, vždy dojdeme k reálnému závěru. Dalším významným autorem je Svatopluk Čech a jeho díla svázaná postavou pana Broučka.¹⁸ U Čecha je však zařazení lehce spekulativní. Pan Brouček cestuje na místa, která se mu zdají být fantastická, vše se mu však zdá a on se opět probouzí zpět do reálného světa. Další tvorba autorů byla v tomto období zanedbatelná.¹⁹

Už 20. století se však na české literatuře projevilo výrazně. První i druhá světová válka a později vliv socialismu literaturu přetvářel. Celosvětové konflikty, jež vyústily v ničivé války, inspirovaly díla Karla Čapka. Strach, vidina zkázy a špatnosti jsou některé prostředky, vyskytující se s některých jeho dílech. Jmenujme například „*Továrnu na absolutno*“ nebo drama *R.U.R.* z roku 1920. V obou dílech, ale i některých dalších, je vždy přítomna myšlenka humanismus. Dalším spisovatelem s výraznou fantastickou tvorbou opírající se o apokalyptické téma byl Jan Weiss. Jeho díla mají blízko k fantasy. V jeho nejznámějším díle „*Dům o tisíci patrech*“ se kloubí svět reality se světem fantastickým. Ke spojení obou světů dochází skrze sen hlavní postavy, takže stejně jako u Svatopluka Čecha vidíme, že se autor nesnaží díla zcela pojmout jako fantasy, ale drží je stále víceméně v realitě. Jiní autoři raného 20. století se kvalitám Čapka ani Weisse nepřiblížili a stáli tak na okraji zájmu veřejnosti.²⁰

Období 20. a 30. let se k sci-fi a dosud stále „neexistující“ fantasy literatuře stavěla spíše negativně. Zájem o tuto literaturu byl minimální. Do popředí se dostávaly žánry jako western, který si tehdy u nás prožil chvilkovou éru na výsluní. Westerny se četly se převážně

¹⁶ Pojem poprvé použil Thomas More ve své knize *Utopie*. Utopii můžeme chápat jako pokus o vybudování dokonalosti, o něco so funguje, i když to ve své podstatě je jen faleš. Opakem utopie je dystopie (antiutopie). (Utopian Literature. *What is Utopia?* [online]. [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: <<http://www.utopianfiction.com>>)

¹⁷ NEFF, Ondřej. *Pět etap české fantastiky*, In: ADAMOVIČ, Ivan. *Slovník české literární fantastiky a science fiction*. 1. vydání. Praha, 1995. ISBN 80-85364-57-3, s. 11–23.

¹⁸ Jde o díla *Pravý výlet pana Broučka do měsíce* a *Nový epochální výlet pana Broučka tentokrát do patnáctého století*.

¹⁹ NEFF, Ondřej. *Pět etap české fantastiky*, In: ADAMOVIČ, Ivan. *Slovník české literární fantastiky a science fiction*. 1. vydání. Praha, 1995. ISBN 80-85364-57-3, s. 11–23.

²⁰ Tamtéž, s 11-23.

v rodokapsech (tzv. román do kapsy). Se vznikem první republiky se fantastická literární scéna opět probouzí. Později v této době už v Americe vznikl pojem fantasy literatura a také byla vytvořena díla Johna Ronalda Reuela Tolkiena, která se do tohoto nového žánru literatury ihned zařadila. Sám Tolkien svá díla za fantasy nepovažoval a uplatňoval své vlastní pojmenování. Nejvýznamnějším českým představitelem byl J. M. Troska. Troska byl považován za českého Vernea, hlavně díky jeho trilogii s kapitánem Nemem. Ondřej Neff považuje Trosku za autora, který sci-fi literaturu přiblížil českému čtenáři a zvýšil o ní podvědomí.²¹

S příchodem socialismu do Československé republiky došlo na další úpadek fantastiky. Tehdejší státní režim literaturu využíval jako prostředek k propagandě své ideologie. Mezi autory, kteří byli takto postihnuti, patří František Běhounek a Vladimír Babula. Jejich díla se nevyhýbají zájmu o technický pokrok té doby. Autor, který se odvrátil od propagandy socialistických myšlenek a názorů, byl Josef Nesvadba. Nesvadba se stal významným autorem, protože sci-fi literaturu sám přetvářel. Položil základy například spekulativní²² a kritické sci-fi literatury. K významným autorům této doby patří zároveň Ludvík Souček. Vlivem normalizace v Československu fantastická tvorba téměř mizí.²³

V druhé polovině 70. let se v Československé socialistické republice vytváří pomalu skupina nových autorů píšících sci-fi. Za autora, který zažehl pomyslnou jiskru, je považován Jaroslav Veis, posléze následován dalšími jako jsou Alexandr Kramer, Vladimír Páral a několikrát zmíněný Ondřej Neff. Sci-fi svůj rozkvět zažívá v 80. letech. Autorů v této době bylo v porovnání s předešlými lety opravdu hodně. Další novinkou bylo tvoření fanouškovských klubů. Z těchto klubů vzešla i dnes udělovaná cena Karla Čapka.²⁴ V této době byly i pokusy o zavedení časopisů orientovaných na fantastiku, avšak úspěch neměly.²⁵

Po Sametové revoluci a pádu režimu se literatura najednou ocitla v úplně nové situaci. Ve velkém se do Československé republiky dostávala díla světových autorů, a tudíž zájem o

²¹ NEFF, Ondřej. *Pět etap české fantastiky*, In: ADAMOVIČ, Ivan. *Slovník české literární fantastiky a science fiction*. 1. vydání. Praha, 1995. ISBN 80-85364-57-3, s. 11–23.

²² Spekulativní fikce obsahuje jak sci-fi tak fantasy prvky. Jako první termín použil M. F. Egan. (Speculative Fiction. *SFE - The Encyclopedia of Science Fiction* [online]. 2015 [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: <http://www.sf-encyclopedia.com/entry/speculative_fiction>)

²³ NEFF, Ondřej. *Pět etap české fantastiky*, In: ADAMOVIČ, Ivan. *Slovník české literární fantastiky a science fiction*. 1. vydání. Praha, 1995. ISBN 80-85364-57-3, s. 11–23.

²⁴ Cena Karla Čapka se uděluje od roku 1982 autorům fantastické literatury. (RAMPAS, Zdeněk. *O ceně: Cena Karla Čapka - Informace* [online]. 2000 [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: <<http://www.fandom.cz/index.php/ck/56-o-cen>>)

²⁵ NEFF, Ondřej. *Pět etap české fantastiky*, In: ADAMOVIČ, Ivan. *Slovník české literární fantastiky a science fiction*. 1. vydání. Praha, 1995. ISBN 80-85364-57-3, s. 11–23.

českou literaturu lehce opadl. V tomto období vznikaly už i skutečné časopisy zabývající se fantastikou, proto si je v následující kapitole rozebereme.²⁶

2. 2. Tištěná periodika zabývající se fantastikou

Média a tisk jsou od svého vzniku nedílnou součástí lidského života a fungování společnosti. Není tedy divu, že především tištěná média, později i elektronická, měla pro fany a celý fandom nemalý význam. Je téměř samozřejmé, že srovnávat vývoj fanzinů (amatérské)²⁷ u nás a v Americe není příliš správné. Bylo to z toho důvodu, že zde byly zcela odlišné možnosti a jiné politické zřízení. V Československu začaly vznikat první amatérské fanziny přibližně v třicátých letech, ale to velmi vzácně.

V Československu do roku 1989 režim nedovoloval, aby jakékoli fantastické a podobné časopisy vycházely. Přes to byla 80. léta důležitým milníkem mající vliv na pozdější tvorbu těchto časopisů. Zejména proto, že fanziny většinou vznikaly kolem různých klubových skupin, které se postupně formovaly. Jakub Macek ve svém díle „*Fandom a text – subkultura textu*“ zmiňuje periodické dělení do roku 1989 podle Jaroslava Olši:²⁸

- ☞ Období ojedinělých tisků do roku 1982;
- ☞ Období raných cyklostylovaných fanzinů od roku 1982 do roku 1984;
- ☞ Zlatou éru cyklostylovaných fanzinů od roku 1984 do přelomu 1987/1988;
- ☞ Období velkonákladových publikací od roku 1988 do roku 1989.

První období je podle Olši spojeno jen s výjimečnými a spíše jednorázovými pokusy o tvorbu fanzinů (např. první ze tří výtisků časopisu „*Salamandr*“). Druhé období je stále spojeno s krátkodobými pokusy (časopis „*Andromeda*“). Nejdůležitějším projektem tohoto období byl fandomový zpravodaj „*Interkom*“. Třetí období je spojeno s boomem časopisecké tvorby. Vznikal nespočet časopisů, mezi nimiž se objevily i opravdu kvalitní kusy například „*AF 167*“, či „*Ikarie XB*“. Poslední období je spojeno se zánikem spousty malých fanzinů, které ustupovaly mnohem lepším. Mezi tyto fanziny patřil například fanzin „*R. U. R.*“²⁹

²⁶ Tamtéž, s. 11-23.

²⁷ Fanzin jen synonymem pro amatérské časopisy. Vzniklo spojením slov FAN a MAGAZINE asi ve čtyřicátých letech. (HOLAN, Petr. *Když se řekne.. fanzin* [online]. [cit. 2016-03-07]. Dostupné z: <<http://www.fandom.cz/index.php/historie/35-domaci/143-kdy-se-ekne-fanzin>>)

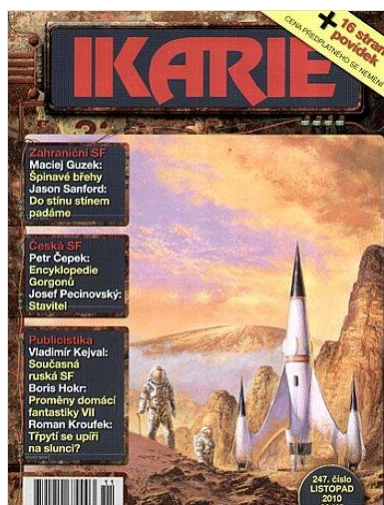
²⁸ MACEK, Jakub. *Fandom a text: fandom - subkultura textu: profesionální česká SF a F periodika před rokem 2000*. 1. vydání. Praha: Triton, 2006. ISBN 80-7254-856-5, s. 48-51.

²⁹ Tamtéž, s. 48-51.

Po pádu socialistického režimu v roce mohly konečně vznikat první oficiální sci-fi a fantasy časopisy. Již z kraje roku 1990 pod vedením Ondřeje Neffa začal objevovat časopis „*Ikarie*“, jehož první číslo můžeme brát jako začátek české časopisecké fantastické tvorby. Změnu režimu přežily i časopisy jako *AF 167*. Všechny tyto časopisy během krátké doby musely českou scénu, mnohdy z finanční tísně, opustit. Jediné dva časopisy, které kolem roku 1992 existovaly, byly „*Ikarie*“ a „*The Magazine of Fantasy & Science Fiction*“ (*F&SF*)³⁰. Tento časopis byl mutací své americké verze.³¹

V tomto období začíná růst popularita žánru fantasy, která vedla u nás ke zrodu první hry na hrdiny³², „*Dračí doupe*“. O tuto tematiku měli zájem převážně mladší čtenáři, kteří se stávali cílovou skupinou. Zde byl prvně položen základ o herní tematiku. Fantasy literatura se k nám dostávala právě až po roce 1989 a to hlavně díla autorů jako John Ronald Reuel Tolkien, Clive Staples Lewis a další. Díky takovému přílivu zájmu vznikly časopis „*Dech draka*“ a „*Nemesis*“ a postupně i zavedené časopisy začaly s fantastikou více pracovat.³³

V následující části si stručně rozebereme významné zaniklé a nové fantastiky časopisy.

Obrazek 1- Obálka 247. čísla *Ikarie*

Zaniklé SF&F časopisy:

Ikarie

„*Ikarie*“ vycházela jako měsíčník od roku 1990 se snahou stát se profesionálním časopisem zabývající se SF&F tematikou. V jistých smyslech navazovala i na svou předchůdkyni „*Ikarii XB*“. Co dalo nové *Ikarii* dobrý výhled do budoucna, bylo nakladatelství Mladá fronta, k čemuž dopomohl novinář a spisovatel Ondřej Neff. Jako v každé redakci i zde docházelo často k různým odchodům zajímavých

³⁰ *The Magazine of Fantasy & Science Fiction* založen v roce 1949 Anthonym Boucherem a Francisem McComasem. Od roku 2009 začal vycházet jako dvouměsíčník. (Magazine of Fantasy and Science Fiction, The. *SFE - The Encyclopedia of Science Fiction* [online]. 2015 [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: <<http://www.sf-encyclopedia.com/entry/fsf>>)

³¹ MACEK, Jakub. *Fandom a text: fandom - subkultura textu: profesionální česká SF a F periodika před rokem 2000*. 1, vydání. Praha: Triton, 2006. ISBN 80-7254-856-5, s. 52-58.

³² Anglicky Roly Playing Game, častěji známo jako RPG. Hráč zaujímá postavení fiktivní postavy ve smyšleném světě a postupuje jím. Nekončí vítězstvím, či prohrou, důležité je bavit se. (Role-Playing Game (RPG). *Techopedia* [online]. [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: <<https://www.techopedia.com/definition/27052/role-playing-game-rpg>>)

³³ MACEK, Jakub. *Fandom a text: fandom - subkultura textu: profesionální česká SF a F periodika před rokem 2000*. 1, vydání. Praha: Triton, 2006. ISBN 80-7254-856-5, s. 52-58.

redaktorů, jako byla například Eva Hauserová, ale i k příchoďům nových jedinců. Rovněž svými články přispívali různí externisté. I přes občasnou kritiku se „*Ikarie*“ podařilo stát jedním z nejvýznamnějších časopisů na poli SF&F a to až do roku 2010. Podle Mladé Fronty neměla „*Ikarie*“ perspektivu do budoucna a spíše jako předběžný krok ji ukončila.³⁴

Nemesis

„*Nemesis*“ – časopis pro sci-fi, fantasy, hry a horor, byl stejně jako „*Ikarie*“ měsíčníkem vydávaný od roku 1994 do roku 1997. Vedle „*Ikarie*“ byl časopis „*Nemesis*“ druhým největším periodikem. Ve svých začátcích byl značně kritizován za svůj vzhled a za spoustu gramatických chyb nacházejících se v textech. K těmto problémům se vyjádřil Zdeněk Rampas, který napsal: „*Bude-li Nemesis takto pokračovat, může se stát, že než definitivně zkrachuje, odláká část čtenářů Ikarie a přivede k pádu i ji.*“³⁵ Jeho předzvěst se naplnila jen z poloviny. „*Nemesis*“ opravdu zanikl kvůli finančním problémům. Nakladatelství Megnet-Press se dostalo do konkurzu a „*Nemesis*“ už nikdy nevyšel.³⁶

Dech draka

Regionální časopis „*Dech draka*“ – časopis pro fantasy a ctitele her na hrdiny, vycházel od roku 1994 do roku 2007. Na rozdíl od „*Ikarie*“ a „*Nemesis*“ byl „*Dech draka*“ dvouměsíčníkem, jenž vznikl z fanzinu a svou podstatu postavil na hře na hrdiny „*Dračí doupě*“. „*Dech draka*“, jak již bylo řečeno, byl spíše regionální časopis na Ostravsku a jeho měsíční náklad nemohl konkurovat předchozím dvěma zmíněným časopisům. Tento časopis dokázal něco, co se zdálo býti nemožné, a to, že i s malými finančními prostředky se dá vytvořit výnosný a životaschopný časopis. Společně s „*Ikaríí*“, byly jediné dva profesionální SF&F časopisy, které přežily éru 90. let.³⁷ V roce 2007 „*Dech draka*“ jako takový zaniká a stává se na krátko součástí časopisu „*Pevnost*“.

³⁴ Tamtéž, s 61-85.

³⁵ RAMPAS, Zdeněk. Čtenářův průvodce po Interkomu. *Interkom* [online]. 1995, **124**(1-2) [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: <<http://interkom.vecnost.cz/1995/19950101.htm>>

³⁶ MACEK, Jakub. *Fandom a text: fandom - subkultura textu: profesionální česká SF a F periodika před rokem 2000*. 1. vydání. Praha: Triton, 2006. ISBN 80-7254-856-5, s. 56-101.

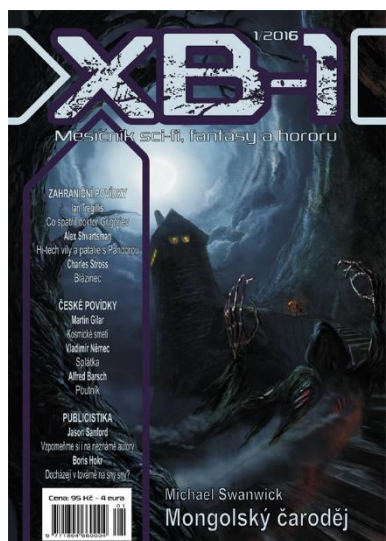
³⁷ Tamtéž, s. 56-101.

Nové a přetrvávající SF&F časopisy:

Pevnost

Obrázek 2- Obálka 1. čísla roku 2016 časopisu Pevnost

Obrázek 3- Obálka 1. čísla roku 2016 časopisu XB-1

Časopis „Pevnost“ vznikl v roce 2002 ve společnosti K4K Publishing a fungoval až do roku 2013, kdy se vydavatelská společnost, stejně jako v případě „Ikarie“, rozhodla pro jeho ukončení.³⁸ Jádrem redakce na svůj vlastní náklad začalo vydávat časopis dále, neboť věřilo, že silná fanouškovská skupina pomůže časopis udržet. Pevnost funguje i dnes a zabývá se vším, co má se SF&F tematikou něco společného. Uvnitř můžeme nalézt recenze na filmy, rozборы her, reportáže a dokonce články o anime a larpu³⁹. Do jara roku 2013 se v „Pevnosti“ objevovala příloha „Dech draka“.

XB-1

Když nakladatelství Mladá Fronta ukončila „Ikarii“, členové její redakce se rozhodli časopis obnovit a vzít pod svá křídla. S pomocí nového vydavatele Konektor tak vznikl časopis „XB-1“. Časopis se z poloviny věnuje domácí tvorbě a z druhé poloviny naopak světové. Šéfredaktorem je Vlado Ríša. „XB-1“ je prakticky kopií „Ikarie“ vystupující jen pod jiným názvem.⁴⁰ V začátcích se „XB-1“ potýkalo se získáním členské základny, která po zrušení „Ikarie“ těžko hledala k tomuto časopisu cestu. Zašlo to dokonce tak daleko, že v roce 2013 redakce oznámila ukončení časopisu.⁴¹ Časopis byl však zachráněn a to právě samotnými fanoušky.

³⁸ PETERA, Martin. Časopis Pevnost nejen o fantastice končí. *MAM: Marketing & Media* [online]. 2013 [cit. 2016-03-23]. Dostupné z: <<http://mam.ihned.cz/c1-59227260-casopis-pevnost-nejen-o-fantastice-konci>>

³⁹ Anime jsou japonské animované filmy, seriál i komiksy (tzv. mangy) různých žánrů. Má své charakteristické vlastnosti jako například charakteristický vzhled postav. (AESCHLIMAN, Lesley. *What Is Anime?* [online]. 2015 [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: <<http://www.bellaonline.com/articles/art4260.asp>>); Larp, zkratka pro Live Action Role Play, je forma živého hraní, kdy lidé hrají za své smyšlené postavy a interagují mezi sebou a s prostředím. (GODRIC. *Co je to larp?* [online]. 2011 [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: <<http://www.larp.cz/?q=en/info>>)

⁴⁰ ŠUST, Martin. O časopisu. *XB-1* [online]. 2010 [cit. 2016-03-23]. Dostupné z: <<http://www.casopisxb1.cz/ocasopisu/>>

⁴¹ Časopis XB-1 končí. Červnové číslo je tak poslední. *XB-1* [online]. 2013 [cit. 2016-03-23]. Dostupné z: <<http://www.casopisxb1.cz/zredakce/casopis-xb-1-konci-cervnove-cislo-je-posledni/>>

Jedním z několika plusů našich tištěných SF&F časopisů je i možnost zakoupit si verzi s knižní přílohou. U nás často přílohy tvoří knihy méně známých autorů.

2. 3. Pohled na světové časopisy

V této kapitole se stručně zaměříme na významné americké časopisy a e-ziny. Stručný rozbor nám ukáže, zda je vývoj u nás podobný, nebo naopak zcela odlišný. Dnes je takovýto časopisů a e-zinů opravdu spousta a mnoho z nich i za krátkou dobu zmizela na smetiště dějin. Za baštu fantastických časopisů je jednoznačně považována Amerika, kde i první takovýto časopis vznikl. Na pomyslném druhém místě je v tomto případě Velká Británie. Je důležité si uvědomit, že na rozdíl od nás měly tyto země mnohem lepší podmínky, nejen pro vývoj žánru jako takového, ale i pro vznik fantastických magazínů, budování fandomu a tvorbu nespočtu fanzinů.

Zajímavostí je, že ačkoliv je Česká republika malou zemí, má přesně dva tištěné časopisy, které se fantastikou bezprostředně zabývají. V porovnání s většími západními zeměmi, které mají v průměru i kolem čtyř, se jedná o poměrně pozoruhodnou skutečnost, ukazující, že jsme urazili ohromnou cestu v porovnání s „mateřskými zeměmi“ jakými jsou právě USA a Velká Británie.

2. 3. 1. Americké časopisy a e-ziny zaniklé, přetrvávající i nové

Začátek 19. století až po druhou světovou válku je významně spojen s tzv. pulpovými magazíny. Pulpový magazín je vlastně levný papír z dřevoviny (mající nízkou kvalitu). První pulp magazín (rodokaps) byl „*Argosy*“ od Franka Munseyho což znamenalo převrat na trhu. Typické žánry pulpových magazínů jsou westerny, detektivky a sci-fi. Kvalita papíru odpovídala i kvalitě obsahu. Hugo Gernsback a jeho „*Amazing Stories*“ představil první sci-fi literaturu čtenářům.⁴² Z některých autorů přispívajících do pulpových magazínů později vzešli kvalitní spisovatelé. Některé z časopisů krátce popíšeme. Jedná se o časopisy, které byly nebo jsou významné.

Amazing Stories

„*Amazing Stories*“ byl první časopis zabývající se sci-fi. Založil jej Hugo Gernsback v roce 1926. Takto vydržel až do roku 2005 (poměrně neobvyklá doba na časopisy tohoto druhu).

⁴² LAMPKIN, William a Charles CORDER. *A brief history of pulp magazines* [online]. [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: <<http://www.thepulp.net/pulp-info/pulp-history/>>

V roce 2012 práva koupil Steve Davidson a časopis obnovil jako e-zin. Ve svých počátcích „*Amazing Stories*“ fungoval jako pulpový magazín. Za svou éru se jím prostrídala nespočet editorů, a dokonce se několikrát změnil i název.⁴³

V počátcích časopis publikoval povídky například od Herberta Georgea Wellse, Julesse Verne a Edgara Alana Poa. Objevovaly se dokonce i space opery jako například „*Armageddon*“ od Bucka Rogerse. Do roku 1937, i přes veškerou snahu, neměl „*Amazing Stories*“ takový

Obrázek 4- Titulní strana webu *Amazing Stories*

úspěch jako konkurence. V porovnání s ostatními vypadal nelákavě. V roce 1938 pod vedením Raye Palmera se časopis začal více zaměřovat na mladší publikum a do svého repertoáru zařadil i sesterský magazín „*Fantastic Adventures*“⁴⁴. Po roce 1947 Palmera nahradil Howard Browne, který se více zaměřoval na horory a mysteriózní thrillery. Podařilo se mu otisknout povídky například od Isaaca Asimova, Fritze Leibera a Arthura C. Clarka, Po vzoru svého sesterského časopisu, který vycházel v menší velikosti, přešel „*Amazing Stories*“ na formát A5. Od roku 1958 pod vedení Colea Goldsmitha se časopis značně zlepšil. Publikoval díla velmi dobře kriticky hodnocených autorů, jako Marion Z. Bradley, Harlan Ellison a Robert Zelazny. V roce 1976 začaly problémy s naplněním časového plánu, což vedlo k prodlužování vydávání. Věřilo se, že jeho dny jsou sečteny. I přes snahu nedostali editoři téměř žádnou finanční injekci. Od roku 1991 začal vycházet jako slick magazín (na křídovém papíru). U nového vzhledu se věřilo,

⁴³ *Fantastic Adventures*. *SFE - The Encyclopedia of Science Fiction* [online]. 2015 [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: <http://www.sf-encyclopedia.com/entry/fantastic_adventures>

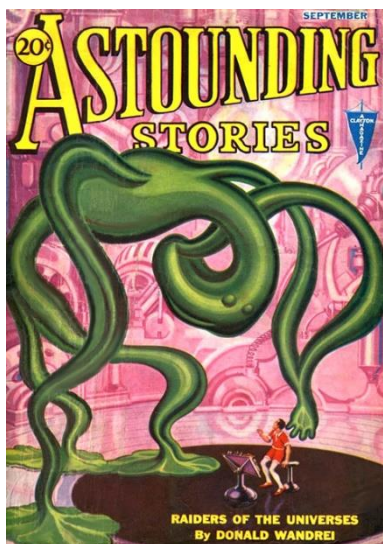
⁴⁴ Časopis fungoval jen do roku 1953. (*Fantastic Adventures*. *SFE - The Encyclopedia of Science Fiction* [online]. 2015 [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: <http://www.sf-encyclopedia.com/entry/fantastic_adventures>)

že je to to „pravé“, co časopis opět probudí k životu. Tohle se ale bohužel nestalo a časopis ve svých snahách selhal.⁴⁵

Dnes je časopis obnoven jako e-zin s nadějnými vyhlídkami. Několik autorů, kteří už dříve pro časopis publikovali se k jeho novému „já“ vracejí.

Právě zde se poprvé objevilo slovo „cyberpunk“ a to v názvu díla spisovatele Bruce Bethkese. Steven Spielberg pod stejným názvem vytvořil v roce 1985 televizní seriál. U nás znám jako „*Neuvěřitelné příběhy*“. Časopis z toho však profit neměl žádný.⁴⁶

Astounding Science-Fiction (Analog)

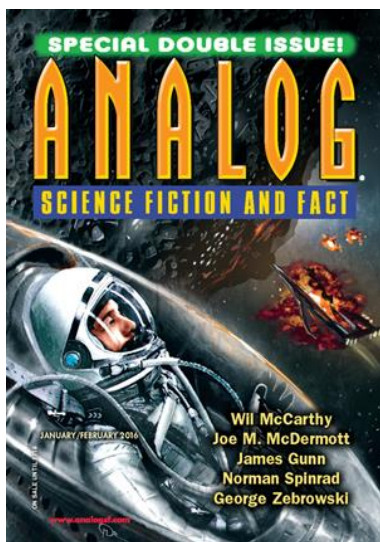
Obrázek 5- Titulní stránka 9. čísla roku 1932 časopisu Astounding Stories

Návrh na vytvoření nového časopisu pocházel z myslí Williama Claytona, který svůj návrh dále předal editorovi Harrymu Batesovi. Ten dokonce navrhl samotný název „*Astounding Stories of Super Science*“. A tak v roce 1930 vznikl nový pulpový magazín zabývající se akčními příběhy. V začátcích byl jedním z nejoblíbenějších autorů Anthony Gilmore, který psal space opery. Už v roce 1931 byl název zkrácen na „*Astounding Stories*“, ale v roce 1933 se znovu začal používat původní název. Tehdy Clayton upadl do finančních potíží a s ním i mladý časopis. Nebyl to však jeho konec. Ve stejném roce byl odkoupen nakladatelstvím Street&Smith a po „pouhých“ šesti měsících se časopis znovu objevil na pultech jako „*Astounding Stories*“. Mezi hlavní autory v té době patřili Donald Wandrei, Charles Fort nebo Catherine Lucille Moore. V roce 1934 začal obsah každých následujících čísel růst. V této době časopis dominoval trhu. Od roku 1937 se hlavním editorem stal John W. Campbell. Sám mnoho nového nepřinesl, změnil však opět název časopisu na „*Astounding Science-Fiction*“. Jeho záměr byl však jiný. Chtěl odstranit ono slovo „astounding“, což se mu ale nepodařilo. Co ale nešlo odstranit, se podařilo skrýt a slovo se výrazně zmenšilo a často splývalo s pozadím. Touto dobou v časopise publikoval i Isaac Asimov. Skutečná hrozba přišla až v 50. letech s příchodem silných hráčů jako byly

⁴⁵ Fantastic Adventures. *SFE - The Encyclopedia of Science Fiction* [online]. 2015 [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: <http://www.sf-encyclopedia.com/entry/fantastic_adventures>

⁴⁶ Tamtéž.

„Magazine of Fantasy and Science Fiction“ a „Galaxy Science Fiction“. Campbell svůj cíl změnit název nevzdával a postupně časopis přejmenoval na „Analog“. Bohužel nakladatelství Street&Smith zkrachovalo a časopis prodalo společnosti Condé Nast. „Astounding Stories“ jako takový zanikl.⁴⁷

Obrázek 6- Titulní strana 1. čísla roku 2016 časopisu Analog

Zajímavostí časopisu je, že na rozdíl od své konkurence vyplácel dvojnásobně více peněz těm, jež u něj publikovali a to i přes všechny problémy.⁴⁸

Změna pro časopis „Analog“ (celým názvem „Analog Science Fiction and Fact“) přinesla své ovoce. Zatímco ostatní časopisy bojovaly o své přežití, on byl dobře zajištěn. V roce 1963 se magazín začal tisknout ve formátu A5. Přes problémy s reklamou se však brzy vrátil ke své původní velikosti. V té době nejzajímavějšími povídkami byly „Dune World“ a „The Prophet of Dune“ od Franka Herberta, obohacené o ilustrace Johna Schoenherra, jež se stal stálým grafikem „Analogu“.

V roce 1961 vyhrál „Analog“ cenu Hugo⁴⁹. Tuto cenu obhájil v několika letech následujících. V roce 1971 Campbell zemřel a nahradil jej Ben Bova. Jeho vnitřní politika se s Campbellem neshodovala, proto se v „Analogu“ opět začaly objevovat i díla autorů jako byl Robert Zelazny. Za své vedení byl odměněn také cenou Hugo. Rok 1978 znamenal pro Bovu konec. Jeho nástupcem se stal Stanley Schmidt, spisovatel hard sci-fi. Za jeho vedení zájem o časopis klesal, až se společnost Condé Nast rozhodla časopis prodat. Odkoupila jej společnosti Davis Publications. Na přelomu roků 1989 a 1990 spadla prodejnost o více než tři čtvrtiny a i přes to byl neprodávanějším časopisem. Od roku 2008 se formát zvětšil, aby se zlepšila „viditelnost“. V roce 2010 začal „Analog“ vycházet jako e-book. V elektronické verzi se etabloval velmi rychle a přilákal další nové čtenáře.⁵⁰

⁴⁷ Astounding Science-Fiction. SFE - The Encyclopedia of Science Fiction [online]. 2015 [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: <<http://www.sf-encyclopedia.com/entry/asf>>

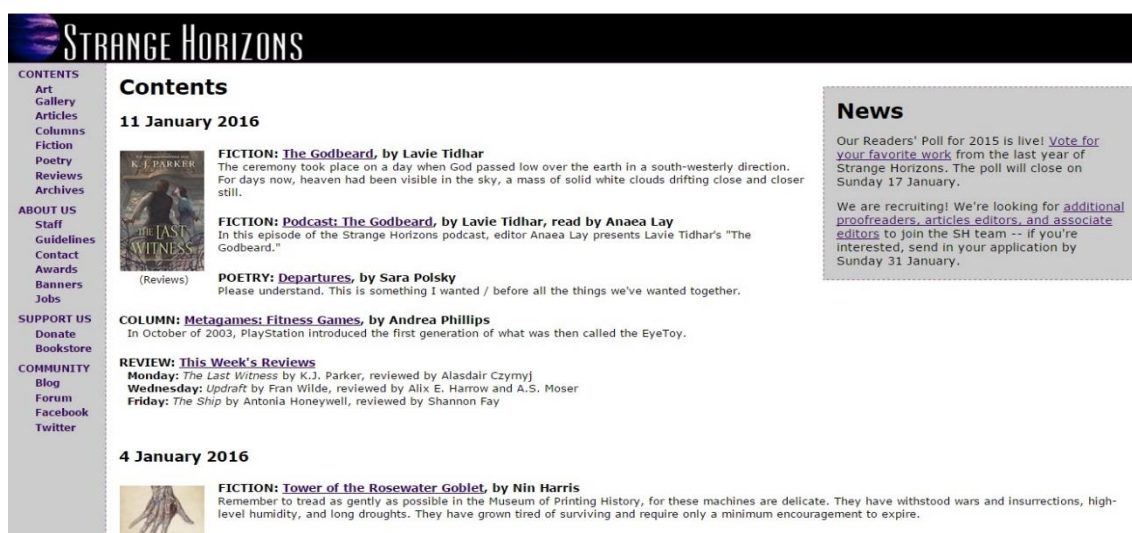
⁴⁸ Tamtéž.

⁴⁹ Cena Hugo se uděluje každým rokem na Worldconu v USA fanoušky sci-fi a fantasy literatury. Je pojmenovaná po Hugovi Gernsbackovi zakladateli Amazing Stories. (Hugo. SFE - The Encyclopedia of Science Fiction [online]. 2016 [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: <<http://www.sf-encyclopedia.com/entry/hugo>>)

⁵⁰ Analog. SFE - The Encyclopedia of Science Fiction [online]. 2015 [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: <<http://www.sf-encyclopedia.com/entry/analog>>

Strange Horizons

Americký e-zin „*Strange Horizons*“ vznikl v roce 2000. Společně se dvěma dalšími e-ziny se stal průkopníkem v publikování na internetu. Jako jediný z nich však uměl dobře hospodařit a přežil dodnes. Tento e-zin je financován z dobrovolných darů a je taky dobrovolníky řízen. Každý týden se zabývá, jak například krátkou fikcí a poezií, tak i

The screenshot shows the homepage of the Strange Horizons website. At the top, there is a navigation menu with links for Art, Gallery, Articles, Columns, Fiction, Poetry, Reviews, and Archives. Below this, there are sections for 'ABOUT US' (Staff, Guidelines, Contact, Awards, Banners, Jobs), 'SUPPORT US' (Donate, Bookstore), and 'COMMUNITY' (Blog, Forum, Facebook, Twitter). The main content area is titled 'Contents' and is divided into two sections: '11 January 2016' and '4 January 2016'. The '11 January 2016' section includes a featured fiction piece 'The Godbeard' by Lavie Tidhar, a podcast review of 'The Godbeard' by Anaea Lay, and a poetry piece 'Departures' by Sara Polsky. The '4 January 2016' section features a fiction piece 'Tower of the Rosewater Goblet' by Nin Harris. A 'News' sidebar on the right contains information about a 2015 poll and a recruitment notice for proofreaders and editors.

Obrázek 7- Titulní strana webu *Strange Horizons*

komiksem. I přes svou různorodost dokázal přilákat spoustu zajímavých přispěvatelů, například Elizabeth Bear nebo Liz Williams. Téměř každý rok se nejlepší povídka objeví na listině nominovaných například na cenu Hugo či Nebula⁵¹. V poslední době roste konkurence v dalších online časopisech a to převážně v e-zinech „*Lightspeed*“ a „*Clarkesworld*“⁵², kterým se věnuje následující část.

⁵¹ Cena se uděluje v USA od roku 1965 nejlepším pracím ve sci-fi a fantasy. (Nebula Awards. *SFWA: Science Fiction & Fantasy Writers of America* [online]. [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: <<http://www.sfwaworld.org/awards/>>)

⁵² *Strange Horizons*. *SFE - The Encyclopedia of Science Fiction* [online]. 2014 [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: <http://www.sf-encyclopedia.com/entry/strange_horizons>

Clarkesworld magazine

Obrázek 8- E-book obálka (87 číslo)
Elliptic od Julie Dillon

„Clarkesworld magazine“ stejně jako „Strange Horizons“ je mladým e-zinem vzniklým v roce 2006. Tento časopis se hlavně zaměřuje na spekulativní fikci. Cílem redakce bylo vytvořit časopis s krátkými a čtivými povídkami. Ty nemusely být dobře napsané, ale poutavé. Některé povídky získaly i cenu Nebula, Hugo a World Fantasy Award.⁵³ Mezi autory, kteří pro časopis publikují, patří Ian Watson nebo Jake Lake.⁵⁴ Pro české čtenáře bude zajímavější, že zde publikuje i spisovatelka Julie Nováková.⁵⁵

Povídky si lze přečíst jak na webu, tak si je lze zakoupit i jako e-book navíc s bonusovým obsahem. Tvorba není však zaměřená pouze na profesionály. Přispět svými

Obrázek 9- Titulní strana webu Clarkesworld Magazine

⁵³ Uděluje se na World Fantasy Convention od roku 1975 za nejlepší fantasy. (World Fantasy Award. *SFE - The Encyclopedia of Science Fiction* [online]. 2016 [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: <http://www.sf-encyclopedia.com/entry/world_fantasy_award>)

⁵⁴ Clarkesworld. *SFE - The Encyclopedia of Science Fiction* [online]. 2014 [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: <<http://www.sf-encyclopedia.com/entry/clarkesworld>>

⁵⁵ Její povídky vyšly i v časopisech Asimov's Science Fiction, XB-1 či Pevnost. (Publications: Fiction. *Julie Novakova: Website of science fiction and detective stories author Julie Novakova*. [online]. 2016 [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: <<https://www.julienovakova.com/publications/publications-fiction/>>)

povídkami nebo i kresbami může každý. Ne obrázku je možné si všimnout velké plochy upozorňující na možnost přispět na chod časopisu.

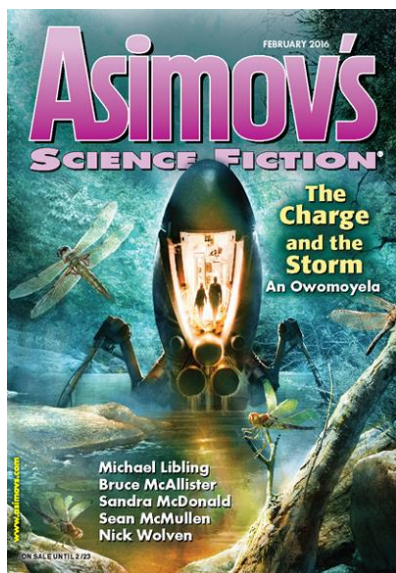
Asimov's science fiction

Původní název „*Issac Asimov's Science Fiction Magazine*“, vznikl v roce 1977. Z názvu je jasné, že časopis se pojmenoval právě po Asimovi, pravděpodobně aby těžil z jeho popularity. Editorem v počátcích byl George H. Scithers, který za svou práci získal cenu Hugo.

Obrázek 11- Titulní strana webu Asimov's Science Fiction

Kromě skvělého vedení uměl Scithers hledat i nové nadějně spisovatele. Dal příležitost spisovatelům, jako jsou John M. Ford a Barry Longyear, který vyhrál ocenění za nejlepšího

Obrázek 10- Obálka časopisu Asimov's Science Fiction únorového čísla roku 2016

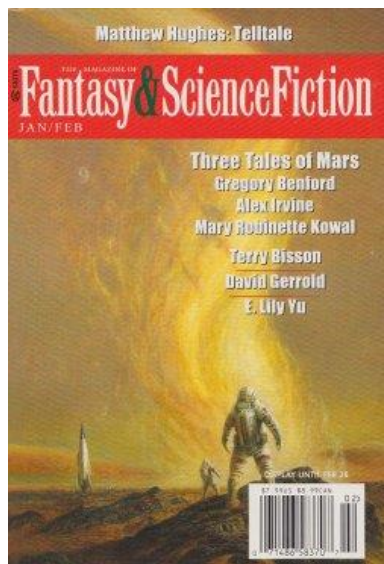
nováčka v SF&F literatuře. Časopisu se dařilo, hlavně na poli mladých čtenářů, převážně díky zmíněné Asimově osobnosti. V počátcích dokonce předčil prodejností časopisu „*Analog*“. Scithers později odešel a na jeho místo nastoupila Shawna McCarthy, která se chtěla více zaměřit na dospělé publikum, což se jí podařilo. I ona obdržela cenu Hugo. Po McCarthyové nastoupil Gardner Doizis. Ten těžil z předchozích úspěchů a časopis za něj rozšiřoval svou čtenářskou základnu. Časopis si vybudoval jistou prestiž, která přitahovala autory od konkurence. Publikovali například Ben Bova, Joe Haldeman a David Brin. Společně s Asimovem samotným a s novými úspěšnými autory, získával časopis stále více ocenění. Doizise v roce 2005 nahradila Sheila Williams, která časopis

udržela na dobré úrovni i přes hrozbu online e-zinů. Sama také obdržela cenu Hugo.⁵⁶

Časopis rok od roku vlivem konkurenčních online magazínů ztrácel své čtenáře, avšak „*Asimov's Science Fiction*“ nezahálel a rozšířil své působení i jako e-book, kde se mu poměrně daří.⁵⁷

The Magazine of Fantasy & Science Fiction

Časopis vznikl v roce 1949 a existuje dodnes. I tento se původně jmenoval jinak a to „*The Magazine of Fantasy*“. Mezi jeho zakladatele patřili Anthony Boucher a Jesse Francis McComas. Společně opustili nápad na klasický pulpový časopis a vytvořili líbivější slick magazín. Obsah se převážně soustředil na krátké, často humorné, povídky. Neobvyklé fantasy povídky, které nikde jinde nevycházely, a v té době neobvykle ilustrovaná obálka časopis odlišovala od ostatních.⁵⁸

Obrázek 12- Obálka prvního čísla roku 2016 časopisu F&SF

Ve svých počátcích společně s časopisy „*Galaxy*“ a „*Astounding Stories*“ tvořili nejsilnější trojici na trhu. Vzájemně se příliš neovlivňovali, každý z nich se věnoval jinému tématu. Autoři jako Robert Heinlein, Kingsley Amis nebo Avran Davidson pro časopis psali, či v něm byly otištěny jejich povídky. V roce 1964 se stal editorem Edward Ferman, který otiskl několik povídek autorů z jiných zemí světa například z Japonska nebo Chile. I takoví spisovatelé jako Isaac Asimov, Ray Bradbury, Stephen King patřili mezi důležité přispěvovatele. Ferman se rozhodl, že se raději bude věnovat zažitým pravidlům a stylu, než aby se nechal strhnout Novou vlnou.⁵⁹ V 70. letech byla oceněna spousta nových autorů. Když se na scénu dostal časopis „*Asimov's Science Fiction*“, objevil se pro „*Fantasy and Science Fiction*“ opravdový rival. „*Asimov's Science Fiction*“ se zaměřoval na podobný obsah a i někteří spisovatelé publikující pro „*Fantasy and Science Fiction*“ přecházelo ke konkurenci. Od roku 1991 byla ve vedení Kristine Rusch, která

⁵⁶ Asimov's Science Fiction. *SFE - The Encyclopedia of Science Fiction* [online]. 2016 [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: <<http://www.sf-encyclopedia.com/entry/asimovs>>

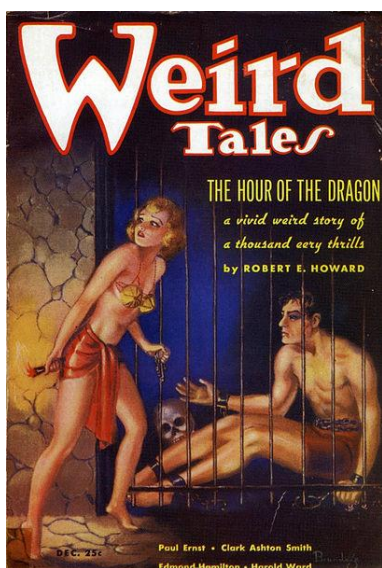
⁵⁷ Tamtéž.

⁵⁸ Magazine of Fantasy and Science Fiction, The. *SFE - The Encyclopedia of Science Fiction* [online]. 2015 [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: <<http://www.sf-encyclopedia.com/entry/fsf>>

⁵⁹ Hnutí, jež šlo proti klasické sci-fi literatuře v 60. a 70. letech 20. století. Autoři se snažili experimentovat s obsahem. (New Wave. *SFE - The Encyclopedia of Science Fiction* [online]. 2015 [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: <http://www.sf-encyclopedia.com/entry/new_wave>

představila temné a hororové povídky. Rusch stála v čele jen do roku 1997, kdy byla nahrazena Gordonem van Gelderem. Jeho problém, stejně jako u většiny dalších tištěných fantastických časopisů, byl pokles prodeje. Vyřešil jej tak, že z časopisu udělal dvouměsíčník, přidal více stran, ale také zvýšil cenu. Časopis začal vycházet i jako e-book. Od roku 2015 je v čele Charles Finlay.⁶⁰

Zajímavostí je, že tento časopis vycházel i v české mutaci v letech 1992 až 1998. Byl u nás prvním překladovým periodikem. V roce 1998, již po svém zániku ve stejném roce, vyhrál ocenění Nejlepší časopis.⁶¹

Obrázek 13 - Titulní strana 12. čísla časopisu *Weird Tales* roku 1937

Weird Tales

Časopis „*Weird Tales*“ vymyslel Jacob C. Henneberger a J. M. Lansinger v roce 1923. Lansinger časopis brzy opustil. Překvapivou injekcí pro časopis byla povídka od Clifforda M. Eddyho a Howarda Phillipse Lovecrafta „*The Loved Dead*“. Nekrofilní horor, který byl téměř odstraněn ze stánků, získal časopisu potřebnou popularitu. Povídky v něm byly mixem sci-fi, hororu, sword and sorcery a exotických dobrodružství. Původní povídky často zobrazovali invaze mimozemšťanů. K nejznámějším autorům z počátku patřili Edmond Hamilton, Francis Stevens a již zmíněný Howard Phillips Lovecraft. V roce 1932 došlo k velké úpravě časopisu a to díky grafičce Margaret Brundageové. Od té doby začala publikovat v časopise spousta nových jmen jako například autor „*Barbara Conana*“ Robert Howard a dále David Keller, Jack Williamson, Ray Bradbury nebo Seabury Quinn. Přesně v této době Howard Phillips Lovecraft stvořil svou děsivou nestvůru jménem Cthulhu, jež se objevovala v dílech „*The Call of Cthulhu*“, „*The Dunwich Horror*“ a „*The Whisper in Darkness*“. Ve 40. letech začal časopis vycházet co dva měsíce a v jeho čele stanula Dorothy McIlwraith. Bohužel časopis už přestává být díky vedení tak originální a roku 1954 přestal vycházet. I přes své krátké působení objevil několik nových a úspěšných autorů.⁶²

⁶⁰ Magazine of Fantasy and Science Fiction, The. *SFE - The Encyclopedia of Science Fiction* [online]. 2015 [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: <<http://www.sf-encyclopedia.com/entry/fsf>>

⁶¹ MACEK, Jakub. *Fandom a text: fandom - subkultura textu: profesionální česká SF a F periodika před rokem 2000*. 1. vydání. Praha: Triton, 2006. ISBN 80-7254-856-5, s. 111-115.

⁶² *Weird Tales*. *SFE - The Encyclopedia of Science Fiction* [online]. 2015 [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: <http://www.sf-encyclopedia.com/entry/weird_tales>

Časopis „*Weird Tales*“ ve své podstatě roku 1954 zanikl, nicméně se od té doby již několikrát „oživil“ a opět zmizel. Žádný z pokusů nepřinesl kýžený výsledek a tak časopis stále čeká na své vzkříšení nebo věčný odpočinek.

V celé této podkapitole jsme se soustředili na americké SF&F časopisy a e-ziny. I britská tvorba dosahovala velkých kvalit a objevila spoustu vynikajících autorů. Většina těchto časopisů, které jsme si zde popsali, však měla v Británii své mutace, které nebylo nutno rozebírat. V dnešní britské časopisecké tvorbě hlavně vynikají časopisy „*Interzone*“ a „*Doctor Who Magazine*“. Ze zbytku světa stojí za zmínku dvě periodika, polská *Fantastyka*“ a slovenská „*Fantázia*“.

Pokud bychom srovnali, jak se vyvíjely české a americké SF&F časopisy, zjistíme, že velmi podobně. Měnili se redaktoři, obálky, celkový formát a obsah. Vést takový časopis není lehkou záležitostí. Lze to vidět na jejich vysoké „úmrtnosti“. Téměř každý z nich trpěl po stránce finanční a po stránce obsahové kvality. Těm, co se podařilo vytrvat dodnes, se povětšinou podařilo získat si čtenáře online a svůj časopis vydávají většinou za poplatek ke stažení jako e-book.

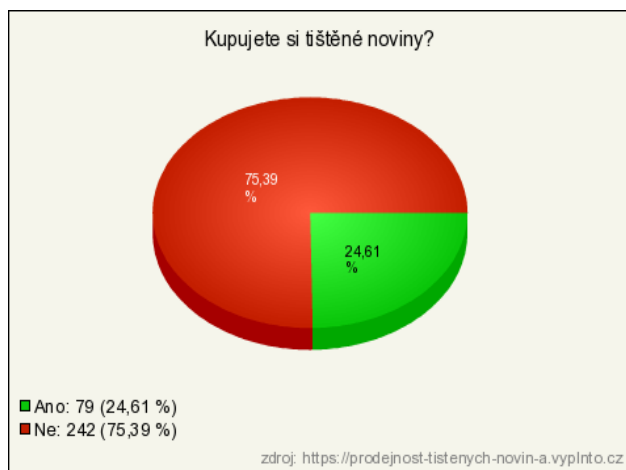
K většině časopisů, které mají webové stránky, je přiložen náhled úvodní strany. Na první pohled je vidět, které časopisy jsou na tom lépe. „*Asimov's Science Fiction*“ i „*Amazing Stories*“ sází na svém webu na vzhled, který je známkou serióznosti a vyšší kvality. Právě web „*Amazing Stories*“ má k českému „*Sardenu*“ a „*Fantasy Planet*“ nejbližší. Funguje ale také jinak, jelikož „*Amazing Stories*“ je čistě e-zinem. Veškerý svůj obsah je volně přístupný pro každého návštěvníka stránek, kdežto „*Asimov's Science Fiction*“, „*Analog*“, „*Clarkesworld*“ i „*Fantasy & Science Fiction*“ fungují na systému příspěvků, to znamená tak, že obsah lze koupit třeba jako e-book, nebo vám přijde emailem jako elektronický časopis.

Téměř ke každému z časopisů je přiložen i náhled obálky. Obálka těchto časopisů svou pozornost směřuje převážně ke svému názvu, který v různě barevných a velikostních provedeních zabírá horní pozice, a také obrázek malovaný často interním grafikem. Obrázek často zobrazuje nejlepší a nejzajímavější povídku daného čísla.

Toto je pravděpodobně směr, kterým se časopisy budou v budoucnu čím dál častěji ubírat. Díky stále větší elektronizaci a dostupnosti informací na internetu, bude časem stále menší poptávka po tištěných novinách a časopisech z kamenných obchodů. Je však zajímavé, že prodejnost časopisů se stále drží na slušné úrovni. Jak jsou na tom ale naše dva české

časopisy „Pevnost“ a „XB-1“ není lehké zjistit. V internetovém průzkumu ani jeden z nich není zmíněný. Pravděpodobně svůj zájem projevují jen fanoušci.⁶³

Z grafu je jasně vidět, jak na tom jsou tištěné noviny. Kupuje si je necelých 25% respondentů. Nejčastěji si lidé kupovali noviny MF DNES. Časopisy získaly jednoznačnou

Obrázek 14 - Graf k otázce č. 3, viz příloha č. 1

většinu. Kupuje si je 58,57 % respondentů. Zajímavé výsledky byly i u otázky o elektronických časopisech. Výsledky ukázaly, že celkem 32,4% lidí elektronické časopisy čte. Průzkumu se účastnilo 321 respondentů. Kompletní výsledky jsou uvedeny v příloze č. 1.

Na jednu stranu je pohled na budoucnost nemilý, protože časopisy, na rozdíl od svých elektronických verzí, přinášejí čtenáři i jakýsi druh uspokojení a i ona obálka přidává sentimentální hodnotu. U elektronických verzí to tak není, a přes to je pravděpodobné, že se z klasických časopisů jednou stanou pouze sběratelské kousky.

3. Sarden

„Sarden“ sám o sobě nevznikl v roce 1996 společně s internetovým „mateřským“ deníkem „*Neviditelný pes*“. Objevil se později, a to roku 2000, a jeho prvním šéfredaktorem byl Petr Holan. Mezi zakládající členy patřil také Ondřej Neff, který ale dnes se „Sardenem“ už nespolupracuje (viz. příloha č. 3.). Dnes je aktivní hlavně na podstránce „*Neviditelného psa*“ s názvem „*Hyena*“. Na webových stránkách portálu neviditelnypes.lidovky.cz, který spadá pod Lidové noviny, lze najít odkaz na e-zin „Sarden“ stále najít.

E-zin je dnes řízen šéfredaktorem Martinem Stručovským a jeho zástupkyní Monikou Dvořákovou. Pokud se pokusíme „Sarden“ vyhledat přes internetový vyhledávač, uvidíme, že

⁶³ ŠKUTA, Jakub – *Prodejnost tištěných novin a časopisů (výsledky průzkumu)*, 2016. Dostupné online na <<https://prodejnost-tistenych-novin-a.vyplnto.cz>>

se chlubí tím, že je prvním a jediným sci-fi internetovým deníkem. Prvním opravdu je, avšak nezabývá se pouze sci-fi ale i fantasy literaturou a vším s tím spojeným.

Zajímavé je, že sám Martin Stručovský odmítá v příloze č. 3 označení e-zin, ale preferuje spíše označení deník. Dle jeho slov je e-zin zastaralý název.

Na první straně e-zinu je možné si všimnout, na co vše se e-zin zaměřuje. Kromě zvláště zeleného loga na bílém podkladu vystupuje šest rubrik, kterými se v redakci zabývají. Přímo pod nimi lze vidět nejnovější články a vpravo jsou vidět probíhající soutěže, reklamy a komentáře. Dolní strana je věnovaná třem žánrům. Sci-fi, fantasy a komiksu. Zcela dole se pozadí z bílého mění na černé. Tam, kde se objevuje černá barva, jsou čtyři odkazy. Na časopis „XB-1“, e-zin „*Fantasy Planet*“, „*Děti noci a Dagon*“ a poslední odkaz je pro blogery. Po černé se zase vrací bílá barva, kde si na úplném konci můžeme přečíst jména redaktorů a webmastera.

Vrátíme-li se zpět k hornímu menu a klikneme na kartu „recenze“, zobrazí se nám stránka s chronologicky řazenými kritikami. Každé okénko vedle sebe má výstižný obrázek a vždy u článku jméno autora. Bonusem je zobrazení počtu přečtení pod obrázkem. Pokud recenze obsahuje i komentář od čtenářů, zobrazí se také okénko s jejich počtem. Čtenář by možná čekal, že se kritiky budou týkat pouze knih s fantastickou tematikou, ale není tomu tak. Kromě knih se zde objevují recenze na komiksy, seriály, časopisy a filmy. Pro bližší popis slouží recenze na časopis „*Pevnost*“ ze dne 16. 1. 2016 od Matyáše Pařátka. Obálka tohoto vydání je také použita v kapitole věnované současným českým SF&F časopisům. První polovina kritiky je věnována stručnému přiblížení obsahu. Hlavní lákadlo čísla je patrné z obálky. Jde o nejnovější díl série „*Star Wars*“ s podtitulem „*Síla se probouzí*“, a přesně na tento speciál uvnitř láká autor hned ze začátku. Čtenáře také zve na další recenze, nové rubriky a v neposlední řadě i povídky. Na samém konci kritiky je krátká „hlavička“, kde si každý může přečíst, kdy onen časopis vyšel, kolik stojí, jakého je provedení a kdo je nakladatelem. Recenze Matyáše Pařátka působila velmi stručně a jasně. Nesnažila se čtenáře nátlakově lákat ke koupi, jejím cílem bylo čtenáře navnadit a probudit zvědavost. Knižní recenze od Lucie Koucké nebo Jana Žlebka se nesou v podobném stylu. Můžeme taktéž vytknout, že recenze celkově působily stroze. Autoři jen nastíní, o čem kniha bude a co předcházelo jejímu vzniku, nebo krátce představí samotného autora. Rubrika recenzí celkově působí kvalitně a články v ní jsou srozumitelné.

Další rubrikou je „film“. Tato složka se podle názvu zabývá vším, co má něco společného s filmem a seriály. Ty jsou představovány stejně jako například knihy. Autor píše, o čem jsou a co od nich můžeme čekat. Opakující se podrubrikou je „Letem (fantastickým) světem“, kde se objevuje týdenní shrnutí nejdůležitějších událostí. Většinou se zde představují nové trailery k připravovaným snímkům, obsazení herců a další novinky. Tato podrubrika je u čtenářů hodně oblíbená. Dosahuje i více než 3000 přečtení. Tato čísla jsou u článku viditelná. Dalšími články jsou například profily herců, pozvánky nebo „recapy“, rozebírající již odvysílané díly určitého seriálu, autor zde opět představuje svůj vlastní názor.

Sekce „komiks“ se zabývá, jak již napovídá název, komiksem. Stejně jako u filmu i tady lze najít stejnou podrubriku „Letem (fantastickým) světem“. Kromě komiksů nových a starých se může čtenář dočíst i něco o historii jejich tvorby. Některé články, které mají v názvu „preview“. Ty obsahují krátkou verzi komiksu k prolistování. Tato vymoženost může přispět ke čtenářovu rozhodnutí si komiks pořídit. Některé samotné články o komiksech fungují buď jako recenze nebo jako „recapy“.

Zajímavou sekcí jsou „reportáže“, která přináší různé informace o conech⁶⁴, nově vydaných knihách, anime a také literárních událostech, jak u nás, tak ze světa. Celá tato rubrika obsahuje podrobné články, mapující například nejruznější akce den po dni. Bohužel za rok 2015 je k dispozici pouze sedm článků, a proto je také jednou z rubrik nejhudších.

Kolonka „ze světa“ je na tom možná ještě hůř než „reportáže“. Většinou se tato rubrika zabývá světovými udělováním cen, například několikrát zmíněným oceněním Nebula, ale obsahuje i PR články. Celá sekce je však značně zanedbaná a nelze ani pořádně určit, kdy zde byl publikován poslední článek.

„Lidé“ je název další rubriky. Tato sekce je již aktuálnější. Hlavní náplní jsou zde rozhovory s osobnostmi ze světa fantastiky. Stejně jako u filmu i zde se objevují pozvánky a reportáže. V této rubrice také můžeme nalézt ediční články tzv. editoriały, kde lidé z redakce například přejí krásné vánoční svátky.

⁶⁴ Con pochází z anglického slova convention, česky přeloženo jako shromáždění. Je to tedy shromáždění fanoušku fantastiky. Cony jsou akce několikadenní s různými přednáškami, soutěžemi, autogramiádou apod. Často jsou cony soustředěny na jedno téma, třeba o anime nebo erotice (Conventions. *SFE - The Encyclopedia of Science Fiction* [online]. 2016 [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: <<http://www.sf-encyclopedia.com/entry/conventions>>). U nás je neznámější Festival fantazie, což je akce, při které se koná několik conů najednou (O festivalu. *Festival Fantazie* [online]. [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: <<http://www.festivalfantazie.cz/o-festivalu/>>).

Poslední rubrikou jsou „ukázky“. V ní se objevují náhledy knih. Podobně jako „lidé“, je poměrně aktuální i čtená a jako jediná je psána pouze redaktory e-zinu. Ukázky jsou buď přepsané, nebo k nahlédnutí ve formátu pdf. Kromě samotného textu články často obsahují i krátké anotace, informace o autorech a knize, tedy kolik stojí, kdy vyjde a jaký má formát.

4. Fantasy Planet

Portál „*Fantasy Planet*“ vznikl v roce 2000 ve stejné době jako „*Sarden*“. „*Fantasy Planet*“ na rozdíl od konkurence má na své straně silného knižního vydavatele a tím je FANTOM Print, což má na portál velký vliv.

„*Fantasy Planet*“ je e-zinem vydávaný Liborem Marchlíkem. Současným šéfredaktorem je Alexandra Petáková. Již při vstupu na webovou stránku si můžeme všimnout, čím se hlavně portál zabývá a tím je právě fantasy, sci-fi a horor.

Popis webové stránky začíná na horní liště nad samotným názvem stránky. Odkaz „Databáze knih“ odkazuje přímo ke koupi knižních titulů a při jeho rozkliknutí si o knize můžeme přečíst krátkou anotaci, a dokonce i přidat vlastní komentář, takže získáme i pohled na knihu z jiného zdroje. Když bychom si knihu chtěli zakoupit, odkážeme se klikem na tlačítko „koupit“ na portál fantasyshop.cz. Tento portál funguje jako sesterská stránka k samotnému e-zinu. Pokud se rozhodneme pro nějakou knihu, jejíž recenzi si na webové stránce přečteme, jednoduše si ji po pár kliknutích můžeme koupit prakticky na stejném webu. To je pro kupující plusovou funkcí. K celkovému názoru na konkrétní mohou pomoci i jednotlivé komentáře. Karta „forum“ přesně ukazuje, že je „*Fantasy Planet*“ komunitním portálem. Každý člen si může vytvořit svůj „strom“ na nějaké téma a diskutovat, což je účel tohoto fóra. Na kartě „redakce“ se dočteme rovněž o organizační struktuře. Karta „podpořte nás“ je určená pro čtenáře a fanoušky. Odkazuje na své profily na sociálních sítích facebook a twitter nebo nabízí dokonce i reklamní bannery na webové stránky.

Pod logem (názvem) stránky jsou seřazeny jednotlivé rubriky. Rubrika „hlavní strana“ je ta, na které se objevíme, když se na web dostaneme. Obsahuje všechny nové články přinášející pohled na právě vydané knihy a redakční zprávy. Pod rubrikami je pole, které slouží k vyhledávání námi požadovaného obsahu. Nechybí ani odkaz na jednotlivé sociální sítě a reklamy od sponzorů. Pravá strana ukazuje počet a názvy nejkomentovanějších článků a fór. Při kliknutí na tučný odkaz článku nebo fóra se dostaneme ihned ke „stromu“ komentářů. Sekce „top 10“ chronologicky generuje deset nejvíce čtených článků. Naopak sekce „kalendář“ zobrazuje nadcházející události, například kdy probíhají ceny, a „anketa“ která nás odkáže na

archiv proběhlých anket. Pravá horní strana slouží k přihlášení do portálu a k registraci nových uživatelů.

Druhou rubrikou v seznamu je „YouTube kanál“. Ihned při rozkliknutí rubriky se stránka přesměruje na YouTube kanál „*Fantasy Planet*“. Rubrika je přesně rok stará, avšak doposud není uživateli moc využívána. Za rok 2015 je na tomto kanálu nahráno jen deset videí a z toho poslední bylo vloženo v říjnu téhož roku. Tato video rubrika se zabývá primárně filmovými a herními kousky a představuje například nové trailery. Samotný odkaz na rubriku vyčnívá zřetelně nad ostatními tučným písmem. To by mohlo znamenat, že portál láká čtenáře k návštěvě.

Další rubrika je jednoduše a jasně pojmenovaná jako „literatura“. Při otevření se dostaneme na výpis článků v celé rubrice. Pozitivní určitě je, že se nám pod „literaturou“ v seznamu rubrik objeví chytré odkazy k hledání nových článků, recenzí a rozhovorů. Přejdeme-li nejprve na rozhovory, dostaneme se k rozhovorům poměrně starým. Za rok 2015 byly napsány pouze tři vedené s osobnostmi, jež jsou s fantastikou nějak spojeny a jsou koncipovány klasickým stylem otázek a odpovědí. Ke každému rozhovoru je posléze možno přidávat vlastní komentáře. Zde by bylo možné využít onen zmíněný YouTube kanál a pokusit se vytvořit například video rozhovory. Knižní recenze jsou naopak nabitě novými články. Recenzují se zde jak zcela čerstvé kousky, tak i zasloužilé klasiky. Na konci každé recenze je stručně napsáno, kdo dílo napsal, v jakém nakladatelství vyšlo a jaká je jeho prodejní cena. Coby bonus funguje procentuální ohodnocení samotného autora. Při otevření novinek se objeví články reklamního charakteru. Většina z nich je psána pracovníky vydavatelství FANTOM Print⁶⁵, Epoque nebo Mysterypress. Je zde i odkaz na jejich webové stránky, kde si knihu lze zakoupit. Články obsahují vždy anotaci a krátké představení děje knihy a také okénko o jejím autorovi. Tyto články jsou často čtené i komentované, zvláště jedná-li se o vydařenou knihu.

Rubrika „komiksy“ po rozkliknutí zobrazí rychlou nabídku na „recenze“, „novinky“, „mikroskop“ a „mangy“. Recenze patří mezi nejaktuálnější z těchto čtyř a je také hojně navštěvovaná a komentovaná. „Novinky“ jsou spíše novinky z roku 2013. Tato podrubrika je velmi neaktuální. Za loňský rok 2015 zde nevyšel ani jeden článek. Je ale celkem zajímavé, že tyto staré články jsou mnohdy navštíveny až třítisícovkou čtenářů. „Mikroskop“ je na tom velmi podobně. Jakýkoliv vývoj se zastavil v roce 2014. Podstata „Mikroskopu“ nebyla v článcích

⁶⁵ Ostravské nakladatelství fungující od roku 1999, jež se zabývá čistě sci-fi a fantasy literaturou. Samo se chlubí tím, že čtenářům zpřístupňuje, málo známe autory (O nás. *Fantom Print: SFI-FI & FANTASY NAKLADATELSTVÍ* [online]. [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: <<http://www.fantomprint.cz/clanek/o-nas/>>).

vypátrána. Tyto články připomínají recenze, avšak neprovádějí žádnou hloubkovou analýzu. Když si vezmeme třeba jen komiksové postavy je popsána velmi stručně. Vzhledem k tomu, že tato rubrika nedisponuje články, jež důkladně rozebírají daná témata, se její název minul s prvotním zakladatelským úmyslem. „Manga“ je anime komiks a celá tato rubrika je jim věnovaná. Opět se nám formou recenzí jednotlivé mangy představují a jejich autoři přidávají i svá hodnocení. Za celý rok 2015 bylo přidáno pouze pět recenzí na nové mangy, což je velmi málo, v porovnání s tím, kolik mang ročně vychází.

Vrátíme-li se do hlavní nabídky, uvidíme další rubriku „film“ nabízející „novinky“, „kino“, „seriály“ a „DVD“. I když reakce na aktuální trh není ani v tomto případě dostačující. Články zajímavě zpracovávají témata nových filmů a filmových projektů. Většina z nich obsahuje krátký popis a odkaz na nejnovější trailer. Počet zhlédnutí i komentářů je zde nad průměrem. Celkem nahuštěnou podsložkou je „kino“, kde se znovu lze setkat s várkou recenzí, tentokrát však filmových blockbusterů. Při čtení se stručně dovíme, o čem film bude, kdy jej budeme moci zhlédnout v kinech, kdo jej natáčel, jak je film dlouhý a jací herci v něm hrají. Na rozdíl od jiných rubrik jsou zde autoři článků různí, někde se objevují dva, nebo tři autoři stále dokola. „Seriály“ a „DVD“ následují stopy „kina“ a „novinek“, avšak i zde jsou vidět velké mezery mezi články, to však nemění nic na zájmu ze strany čtenářů. V sekci „DVD“ za poslední rok přidávala články pouze jediná autorka. Jejich kvalita je však dobrá a také obohacena o trailery a obrázky.

Další rubrikou jsou „hry“. Tato rubrika je, co se týče roku 2015, prázdná. Poslední článek je z roku 2014. Z názvu je jasné, že se zde objevují články o počítačových nebo i stolních hrách z prostředí fantastiky. Zajímavou podrubrikou jsou „modely pro scifisty“. Autor představuje bojové letouny všeho druhu v modelových formách i s jejich historií. Zajímavým zjištěním byl článek zabývající se českou textovou RPG hrou hocz.org, která vytvořila umělé prostředí pro fanoušky „*Harry Pottera*“. V této he si každý může sám za sebe „postavit“ rozvíjet svou kouzelnickou postavu. Tento článek podrobně a přesně hru rozebírá, hodnotí její klady. O zájmu svědčí i větší počet přečtení. Značně jej převyšuje pouze článek o MMORPG⁶⁶ hrách zdarma, který atakovala nevidanou hranici třinácti tisíců přečtení. I přes tyto „rekordy“ je v dnešní době rubrika velmi zanedbaná.

⁶⁶ Označení pro online hru o velkém množství hráčů ve stylu RPG. Například World of Warcraft (Massively Multiplayer Online Role Playing Game. *SFE - The Encyclopedia of Science Fiction* [online]. 2011 [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: <http://www.sf-encyclopedia.com/entry/massively_multiplayer_online_role_playing_game>

„Geekzona“ je rubrikou určenou pro pozvánky na zajímavé akce, ankety, udělování cen a další neméně zajímavé události. Skoro již tradičně je tato rubrika rok prázdná. Poslední články se zde objevují v roce 2014, avšak není to pochopitelné, neboť v tomto roce se odehrálo určitě několik akcí, které by stály za zmínku.

„Úvodníky“ jsou další rubrika v seznamu. Jsou to vesměs úvahy na různá témata, většinou zabývající se filmy, knihami a dalšími zajímavostmi. Za loňský rok přibyly pouze tři články, zato byly poměrně čtené a komentované čtenáři.

Poslední rubrika se jmenuje „za obzorem. Jde o další stránku filmových recenzí, a to nejen světových ale i českých, soutěží a anket. Dalo by se jistě spekulovat nad tím, zda tato rubrika má nějaký význam sama o sobě. Lépe by se hodila jako součást jiné.

Pod rubrikami, jak již bylo zmíněno, se nachází odkaz na facebook e-zinu. Při vstupu na tuto sociální síť zaujme rozhodně počet sledujících, kterých je více než 2500. Stejně jako na hlavní stránce i tady se příspěvky objevují téměř každý den. Jedná se o odkazy na webové články, pozvánky, nebo jen rychlé zprávy, které jinde na e-zinu nenajdeme. Na facebooku můžeme pozorovat že „*Fantasy Planet*“ často sdílí bulvární a zábavný obsah. Správce využívá nejmodernějších prvků, jako jsou dnes velmi využívané tzv. gify (animace) a vtipně komentované obrázky. Články a informace, které budí největší zájem, mají také větší počet „lajků“ a komentářů. Nejčastěji jde o blockbusterové filmy, populární knihy a také soutěže. Když se podíváme k obrázkům, tak zde můžeme najít i fotky členů redakce nebo fotky z různých akcí. Podobně jako na webu i tady se můžeme dostat na některé stránky spojené s „*Fantasy Planet*“. Jmenovitě například knihkupectví Fantasya, nakladatelství FANTOM Print, portál Legie, nebo i stránky Festivalu Fantazie. Celkově jejich facebooková stránka působí, že se snaží jít s dobou. Je vidět, že se soustředí spíše na mladé čtenáře, převážně díky spoustě zábavných prvků, o což pravděpodobně čtenáři stojí, protože obsah hodnotí kladně. Komentáře čtenářů nejsou vzácností, ale ani pravidlem.

Co se týče reklamní propagace, výše již byly zmíněny bannery, které e-zin nabízí k zveřejnění na stránkách. Propojení s nakladatelstvím FANTOM Print taky zvyšuje jistý zájem, dělají reklamu sobě navzájem. Zmínili jsme se o sociálních sítích, některých pro své zviditelnění dělají maximum. Povědomí může zvyšovat i odkaz na e-shop.

„*Fantasy Planet*“ celkově působí sjednoceným dojmem, vzhled není náročný, barvy ladí, bohužel dnes vypadá, jako by poslední větší aktualizace přišla někdy v roce 2005. V tomto případě to však není na škodu. Může to být i záměr, aby se navodila nostalgická atmosféra.

Veškeré zmiňované rubriky, odkazy a informace jsou snadno k nalezení hned na hlavní straně, a pokud přeci něco najít nemůžeme, nebo hledáme-li něco konkrétního, pomůže nám vestavěný vyhledávač. „*Fantasy Planet*“ je uživatelsky přívětivý. Články jsou psány čtivě a působí svěže a profesionálně, alespoň co se týče obsahu. Jediným mínusem v tomto ohledu jsou poměrně časté hrubky ve slovech, horší však je, že bývají i v samotných názvech, kde je to do očí bijící. Pravděpodobně články neprocházejí tak důslednou kontrolou.

5. Shrnutí a porovnání s jiným e-zinem

„*Fantasy Planet*“ by měl zapracovat na svých „mrtvých“ a čtenářsky nezajímavých rubrikách, které bývají neaktuální. Zdá se, že členové redakce na to příliš nehledí. Kanál YouTube by rozhodně potřeboval člověka, který by se mu věnoval. Je nepochopitelné, že rubrika, na kterou e-zin láká tučným zvýrazněním, je v nepoužitelném stavu. Stejně tak „geekzona“ a „hry“, rubriky, kde se naposledy publikovalo v roce 2014. Jejich účel je dost nejasný. Všechny rubriky e-zinu, snad až na „za obzorem“, mají svůj potenciál. Zajímavých a úspěšných počítačových, konzolových, ale i mobilních her (zvláště v době kdy mobily prakticky „vládnou“ světu). S fantastickou tematikou jich ročně vycházejí stovky i více. Kdyby redakce chtěla, mohla by mít velmi kvalitně vytvořenou rubriku. Možná se bojí, že by nemohla konkurovat portálům, jako je například „*Doupě*“. V tom případě je však celá rubrika zbytečná. „Geekzona“ a „za obzorem“ jsou další smutné případy nevyužitých rubrik. Z mého pohledu by se obě tyto rubriky mohly spojit dohromady, protože se k sobě perfektně hodí. Informace ze zahraničí a pozvánky na různé světové i české události k sobě patří, a jak už bylo zmíněno, ročně se toho děje hodně, proto té neaktuality zcela nerozumím. Problémem však může být i nedostatek lidí, kteří by se o web starali. Pokud všechna tíha leží pouze na šéfredaktořce Alexandře Petákové, není se čemu divit.

Co je naopak velmi dobré, tak fóra. Celkově je témat asi jen dvě desítky, ale i když bylo dané téma založeno například v roce 2004, stále se k němu píše. Nelze tím však říci, že vše funguje správně, také tomu tak zcela není. Možná že zde chybí nějaký správce fóra, ale určitě by nebylo špatné, kdyby se témata, kde se již nekomentuje, nebo kde se nekomentuje k danému problému, zredukovala. U několika témat si lze všimnout, že fungují často jako IM komunikátor mezi jednotlivými účastníky, což není dobrý obrázek, toto by mělo fungovat spíše na sociálních sítích.

„*Fantasy Planet*“ je jistě dobrým e-zinem s uspokojivým obsahem a některé chyby by se daly odpustit. Naše česká scéna si na pořádný rozvoj e-zinů bude muset ještě asi nějakou

chvíli počkat. V porovnání s e-ziny zahraničními je ještě, co se týče obsahu, vzhledu a pravděpodobně i celého fungování, hodně se co učit.

Charakterizovali jsme, o čem vlastně „*Sarden*“ píše a čím se zabývá. Podíváme-li se na zmíněné odkazy „*XB-1*“, „*Děti noci a Dagon*“, „*Fantasy Planet*“ a blogery zjistíme, že odkazují na přejaté články. „*XB-1*“ je český tištěný časopis fantastiky a „*Sarden*“ některé články nabízí na svém webu formou odkazu. Po kliknutí na příslušný odkaz budeme dále přesměrováni na samotný článek. „*Děti noci a Dagon*“ nás odkáže na stránky dagon.cz, který se taktéž zabývá fantastikou. Články „*Fantasy Planet*“ odkazují na stejnojmenný konkurenční web a blogeři odkazují na weby schefikuvblog.eu a kniznikukatko.cz. Obě domény se zabývají recenzemi. Tato skutečnost je zajímavá a to z toho důvodu, že konkurenční média, jako například televize, na sebe navzájem neodkazují. Snaží se většinou existenci toho druhého potlačit. „*Sarden*“ zde však ukazuje, že na poli české fantastiky pravděpodobně žádné konkurenční boje nejsou.

Pokud celkově shrneme dnešní „*Sarden*“ zřejmě zde najdeme pár nesrovnalostí, ale navzdory tomu je kvalita většiny článků na takové úrovni, že přiláká dostatečný počet čtenářů. Není možné si u článků nevšimnout, že zde téměř neexistuje zpětná vazba. Komentáře se psát mohou, není to ale pravidlem. Může to také znamenat, že o to lidé nemají moc zájem. Články od nového roku jsou průměrně přečteny 300x. Po vzhledové stránce „*Sarden*“ určitě netrpí. Vzhled je uspokojivý, čistý, bez reklam a nepůsobí zmateným dojmem. Kvalita článku je sama o sobě rovněž velmi dobrá. Co „*Sardenu*“ k úspěchu chybí, je jistý druh propagace. Byť i on žije sociálními sítěmi, hlavně facebookem a twitterem. Dohromady mají necelou tisícovku sledujících. Větší aktivita je vyvíjena zde, než na samotném webu. Dalším nedostatkem jsou neaktuální rubriky a také nemožnost zjistit rok vydání článku.

Prozkoumáme-li facebookovou stránku podrobněji, tak lze pozorovat, že správce často odkazuje na články na webu a navíc odkazuje i na materiály a informace z jiných stránek. Celý pohled na zobrazené zprávy působí čistě a seriózně. Nejsou zde žádné bulvární ani zábavné prvky. Samotní návštěvníci u článku příliš nekomentují a s „lajky“ také šetří. Na kartě kde jsou fotografie, můžeme najít snímky redakce, plakátů i fotky z akcí. Mezi oblíbenými stránkami nalezneme například odkaz na Festival Fantazie, nakladatelství Argo nebo časopis „*XB-1*“. Stránka celkově působí velmi profesionálně a přehledně. Jednotlivé odkazy přibývají pravidelně. Co však schází, je větší zájem ze strany čtenářů.

„*Sarden*“ vykazuje názornou strategii, pomocí níž se nesnaží lákat nové čtenáře, ale spíše udržovat ty současné. Je však otázkou, kam vlastně chce touto cestou v budoucnu ubírat. Zatím to vypadá, že jen čeká na správnou příležitost.

„*Fantasy Planet*“ stejně jako „*Sarden*“ jsou stále ještě ve svých začátcích a jen čas ukáže, zda je před nimi nějaká budoucnost nebo zaniknou. Byť u nás existuje komunita fanoušků, nemusí být tak početná, aby se to mohlo povést oběma. Dosavadní fungování obou e-zinů nenavazuje pocit, že jsou veškeré záležitosti e-zinů brány dostatečně vážně. Rozhodně nemůžou konkurovat tištěným magazínům „*XB-1*“ a „*Pevnosti*“, jejichž struktura, obsah, rozhovory a grafika mají úplně jinou kvalitu. Dá se předpokládat, že články ze zakoupeného časopisu převyšují kvalitou články, které jsou zdarma publikované na e-zinech. Tištěné časopisy na tom musejí být lépe, kdyby nebyly, nahradily by je tyto e-ziny, avšak ty na to prozatím nemají prostředky. Co ale hraje e-zinům do karet je postupná elektronizace. Budeme-li uvažovat nad tím, zda naše dva časopisy zaniknou, buď úplně, nebo se přeorientují na e-zin, můžeme očekávat obsah takový, jako jej nabízí dnes „*Sarden*“ a „*Fantasy Planet*“? Mohlo by jít o značnou degradaci, kterou by fanoušci nepřijali. Nebo také příležitost, na kterou e-ziny čekají.

V knize od Henryho Jenkinse „*Fans Bloggers and Gamers*“⁶⁷, vypráví Jenkins své zkušenosti s fany. Mapuje jejich rozvoj a vliv technologií na ně, ale také se zabývá zajímavými tématy, která by se hodila rozebírat i v naší zemi. Alespoň v nějaké rubrice „ze světa“. Zabývá se například tématy „proč je více ženských spisovatelek SF&F literatury“, nebo „vliv homosexuálních postav“. Takovéto články v našich časopisech a e-zinech chybí. Jistý druh rozmanitosti a i více úvah by neuškodilo, a to jednoznačně v případě máte-li rubriky se starými články, tedy skoro zbytečně a rozhodně v případě, pokud se chtějí e-ziny zlepšovat a postupně překonat tištěné časopisy.

V této krátké části se pokusíme oba e-ziny porovnat s e-zinem „*Strange Horizons*“. Při vstupu na tento web, můžeme vidět jednu velkou, možná největší (záleží na úhlu pohledu) slabinu. Vzhled opravdu není, oproti jiným webům, jako je třeba „*Clarkesworld*“, povedený. Na úvodní straně se chlubí, že se aktualizuje každé pondělí, což tomu také odpovídá. Články vycházejí přibližně třikrát do měsíce v komplexním složení. Obsahují většinou recenze, poezii, fikci, články, sloupky a vzácně i grafické ilustrace. Takto koncipovaný obsah vypadá jednotně

⁶⁷ JENKINS, Henry. *Fans, bloggers, and gamers: exploring participatory culture*. New York: New York University Press, 2006. ISBN 0-8147-4285-8.

a přívětivě. Působí dojmem, že se redakce během jednoho týdne opravdu snaží usilovně pracovat. „*Strange Horizons*“ funguje na systému příspěvků. Stejně jako „*Fantasy Planet*“, i tady provozuje „knihkupectví“, ale jen prostřednictvím Amazonu. „*Sarden*“ ani „*Fantasy Planet*“ nenabízejí k přečtení celé fikce. „*Sarden*“ k tomu má jen o něco blíže díky náhledům. Rozhovory vypadají také trochu jinak. Jsou delší a ne vždy se známými osobnostmi. Co však vyčnívalo, byly recenze. Nejedná se o kritiky, které by zabraly půl strany A4, ale o kompletní rozbor s citacemi a autorovým názorem. Rozdíl mezi tímto e-zinem a oběma českými je podstatný. Může za to nezpochybnitelně i fakt, že „*Strange Horizons*“ má více než šedesátku zaměstnanců, jejichž seznam si na webu můžeme prohlédnout. Cíle e-zinu budou také odlišné. Stránky navíc spolehlivě fungují, mají kvalitní materiál, fungující archiv a dokonce nabízí práci. Kromě vzhledu se objevují pouze dvě nefungující drobnosti. Odkaz na facebook a fórum, které nikam nevedou. Podíváme-li se na kartu s oceněními e-zinu, je hned jasné, že jsou to zanedbatelné prohřešky. Tohle je důvod, proč se naše e-ziny, mají ještě co učit. Pokud by fungovaly takto, mohly by konkurovat i tištěným časopisům.

6. Porovnání e-zinů

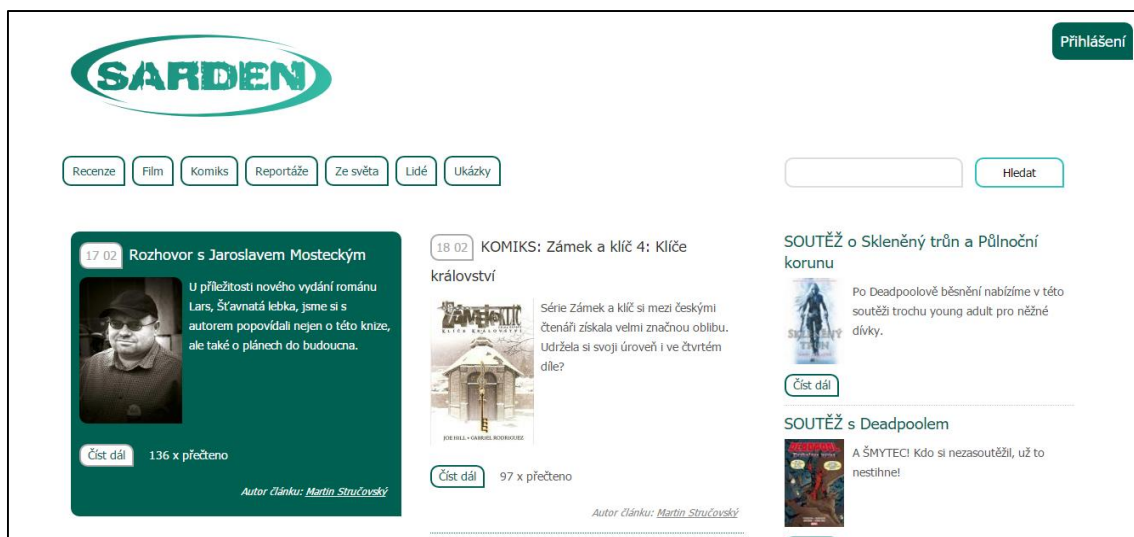
V této části práce se budeme věnovat stěžejní části práce, tedy porovnáváním obou e-zinů mezi sebou v různých aspektech a bodech. Jednou z hlavních částí pozorování je grafická úprava, tedy to první, co uživatel uvidí při návštěvě obou webových stránek. Pro lepší představu jsou přiloženy obrázky obou e-zinů. Samotný vzhled je jedním z nejdůležitějších aspektů. Rozhoduje o tom, zda na stránce čtenář zůstane nebo ne. Podíváme se také, zda vůbec samotný vzhled koresponduje s obsahem. Náplň obou e-zinů je dalším neméně důležitým bodem. Porovnáme mezi sebou články, jejich kvalitu, dojem a účelnost. Kromě obsahu a vzhledu se pokusíme shrnout samotnou čtenářskou základnu. K této části bude předložen i veřejný průzkum, jehož výsledky se pokusíme shrnout. Poslední dvě podkapitoly budou zkoumat vliv obou e-zinů na českou fantastickou scénu a jejich další budoucí vývoj.

6. 1. Grafická úprava

Tato kapitola se bude zabývat vzhledem obou e-zinů, což je jedna z jejich nejdůležitějších součástí. Ke vzhledu patří funkčnost webové stránky. I přes to, že bude stránka vypadat dobře, nemusí to zajistit příliv čtenářů, pokud nebude správně fungovat.

Dominantním znakem každé webové stránky je její logo, nebo její název, který se často objevuje v horním levém rohu. „*Sarden*“ ani „*Fantasy Planet*“ nejsou v tomto směru výjimky. Logo „*Sardenu*“ je velmi jednoduchého rázu. Mimoszemsky zelený nápis, který vypadá, jako

by se rozpíjel na papíře, obklopený dvěma zelenými rozdělenými elipsami na bílém podkladu, přesně tak, aby korespondoval s celkovým charakterem stránky. Odmyslíme-li si logo „Sardenu“ od zbylého obsahu, pravděpodobně by nenavodilo pocit toho, že se jedná o stránky se SF&F tématikou. Zřejmě by působilo například jako logo, pro web s hororovou tématikou.

Obrázek 15 - Titulní stránka portálu sarden.cz

Muselo by však dojít k jinému barevnému řešení. U „*Fantasy Planet*“ je to naopak mnohem jasnější. Už samotný font písma jasně určuje, že se jedná o web zaměřený na fantastiku. Bronzová barva s ohnivými odlesky přidává ještě větší důraz a navíc také zapadá barevně do celkového rázu stránky. Vše umocňuje i prvek pravděpodobně dračí hlavy či chrliče. „*Fantasy Planet*“ tedy rozhodně nesází na jednoduchost a spíše se snaží opravdu zaujmout. Oba jsou po této stránce rozdílné. Stojí proti sobě jednoduchost s okázalostí, kde není jednoznačně možné určit, co je lepší. Někteří by mohli argumentovat různě ve prospěch obou. U „*Fantasy Planet*“ je okamžitě jasné, co zde můžeme najít.

V porovnání s logy tištěných časopisů a e-zinů, jak českých, tak světových, je „*Fantasy Planet*“ o něco víc výstřední. „*Sarden*“ do tohoto porovnání zapadá lépe. Časopisy spíše sází na jednoduchost. U nich je to pochopitelné, protože hlavním lákadlem je samotná obálka.

V dalším popisu pomohou fotografie hlavních stran obou e-zinů, kde bude zřetelně vidět, jak se oba vzhledově liší.

E-zin „Sarden“ i přes svou jednoduchost, a to nejen barevnou, má na rozdíl od „Fantasy Planet“ modernější nádech. Využívá současných grafických trendů, například zaoblená tlačítka. „Sarden“ graficky působí „čistým“ a sjednoceným dojmem. „Fantasy Planet“, i přes krásné logo, svým vzhledem do moderní internetové éry roku 2016 zcela nezapadá. Vzhled „Fantasy Planet“ však zapadá do celkového smýšlení a orientace e-zinu.

Obrázek 16 - Titulní stránka portálu fantasyplanet.cz

„Sarden“ své články nemá nikterak graficky označené, všechny splývají s bílým pozadím, pouze články které mají upoutat čtenářovu pozornost, jsou stejně zelené, jako je logo. Bývají často také na prvním místě v pořadí. Články na „Fantasy Planet“ zase splývají s pozadím béžovým, jehož různé variace prostupují celým e-zinem. Na „Sarden“ se kromě viditelných barev na přiloženém obrázku č. 15, žádné další barvy neobjevují (výjimkou je pouze černý pruh s odkazy). „Fantasy Planet“ naopak ještě několik barev využívá. Nejdůležitější barvou celého e-zinu je zcela určitě černá, která v ne úplně velkém množství, dodává určitou jiskru. Pokud bychom se pokusili si z přiloženého obrázku černou odmyslet, vypadal by celý e-zin mdle. Jednotlivé nadpisy článků jsou psány modře a stejně tak odkazy v rubrice, komentářích a fóru. „Sarden“ u komentářů pracuje s šedým pozadím. Nejvýraznějším prvek u „Fantasy Planet“ je sytě červená, upozorňující na články napsány v aktuální den.

Dominantním prvkem obou e-zinů jsou bezesporu obrázky u každého nového článku. Obrázky často korespondují se samotným obsahem, hlavně jedná-li se například o recenzi, ale není to pravidlem. Někdy jsou obrázky pouze jako doplněk k celému textu a nemusí s ním mít

ani mnoho společného. Dalšími obrázky, trochu odlišnými, jsou ty reklamní. U „*Sardenu*“ se dvě reklamy objevují na pravé straně v prostřední části, nejsou proto vidět na obr. 14. Ani jeden z nich celkový vzhled nenarušuje, a naopak, spíše zapadá. U „*Fantasy Planet*“ jsou reklamy tři a jeden sponzorský banner. Na obr. 14 můžeme vidět část reklamy s odkazem na facebook. Je vidět že i ty mají svou „sekcí“. Kromě odkazu na sociální sítě zde nalezneme i odkazy na portál fantasyshop.cz a fantasya.cz. Reklamy jsou odděleny od okolního obsahu. Celkový prostor nenarušují a čtenáři se nemusí obávat, že je omylem rozkliknou.

E-zin „*Sarden*“ sazí na barevnou rozvážnost a čistotu celého sjednoceného vzhledu. Nelze mu však upřít moderní pojetí. To ale nenavodí dojem příjemného prostředí a už vůbec ne takového, které se zabývá SF&F tématy. „*Sarden*“ na svém webu používá studené barvy. Stejně tak i „*Strange Horizons*“, ale ten se může alespoň chlubit propracovanou funkčností. „*Fantasy Planet*“ na druhou stranu působí přemělkovaně a zastarale. E-zin „*Fantasy Planet*“ spadá pod nakladatelství FANTOM Print, kvalita grafického provedení tomu však neodpovídá. To samé se dá říct o webu FANTOM Print. Zajímavostí je, že pokud bychom si do ruky vzali téměř jakoukoli knihu z tohoto nakladatelství a porovnali její obálku a nadpis s webem „*Fantasy Planet*“, našli bychom hned několik společných prvků.

Porovnání z hlediska grafického zpracování, ukazuje celou řadu podobností. Články jsou členěné do odstavců, obsahují často jeden obrázek a u „*Fantasy Planet*“ i jednoduchý perex, který však například u rozhovorů působí velmi rušivě, jelikož je psán tučně, stejně jako otázky od redaktorů a vzniká tak jakési splynutí. „*Fantasy Planet*“ svůj článek zobrazuje uprostřed stránky na hnědém podkladu s černým menším písmem. „*Sarden*“ naopak bílý list vyplní svým textem s písmem o něco větším. Co vůbec nevypadá dobře ani u jednoho z e-zinů, jsou komentáře, respektive jejich zastaralost. U „*Sardenu*“ je okénko pro komentáře příliš velké a u „*Fantasy Planet*“ nezapadá do grafického řešení celého webu. Chybí jim také svižnost a přehlednost. Překvapivě dobře má tuto věc vyřešenou e-zin *Amazing Stories*, který v únoru letošního roku začal spolupracovat s kvalitním systémem Disqus⁶⁸, do kterého se stačí přihlásit pomocí facebooku. Výhodou tohoto systému je provázanost. Disqus je rozšířen na řadě webových stránek a i s jedním účtem lze přidávat příspěvky všude, kde se vyskytuje. V České republice Disqus využívá portál Aktuálně.cz.

⁶⁸ Major Changes at Amazing Stories. *Amazing Stories* [online]. 2016 [cit. 2016-02-15]. Dostupné z: <http://amazingstoriesmag.com/2016/02/major-changes-at-amazing-stories/>

6. 2. Porovnání obsahu

Obsah e-zinu je to nejdůležitější. Jsou to výtvoři členů redakce i externích přispěvatelů. V této části půjde o popis článků, které se na obou e-zinech objevují, jak jsou napsány a v čem se od sebe liší.

Na hlavní straně obou e-zinů jsou řazeny články od toho nejaktuálnějšího. Za povšimnutí stojí, že se obě redakce celkem úspěšně vyhýbají společným tématům. Na hlavní stránce „*Sardenu*“ dominují recenze, stejně jako u „*Fantasy Planet*“. Ty jsou tedy to podstatné, čím se oba portály zabývají.

Na „*Sardenu*“ jsou recenze ve stejnojmenné rubrice. Objevují se tam jak kritiky knižní, tak komiksově nebo časopisecké. „*Fantasy Planet*“ žádnou takovou sekci nemá. Všechny fungují jako podrubriky. Chce-li si někdo přečíst knižní recenzi, musí na kartu „Literatura“, chce-li komiksovou, musí na kartu „Komiks“. U „*Sardenu*“ však nemusíme vždycky jen do rubriky „Recenze“, abychom si nějakou přečetli. Klikneme-li na kartu „Komiks“, zobrazí se kritiky i tam. Každý z e-zinů má jejich třídění vyřešené jinak. „*Fantasy Planet*“ vůbec nenabízí žádnou sjednocenou sekci recenzí, zato „*Sarden*“ ano, což je výhodou.

Kritiky na „*Sardenu*“ převyšují počtem ty knižní, komiksově se objevují v průměru pětkrát do měsíce. Podobné je to i u „*Fantasy Planet*“, kde jasně převládají recenze knižní nad těmi komiksovými.

Karta „Recenze“ na „*Sardenu*“ zobrazí identický pohled jako na hlavní stránku. Vyfiltrují se pouze články s recenzemi. Dominantní část zaujímá obrázek kritizovaného díla a krátká část textu společně s nadpisem. K dnešnímu dni (20. 2. 2016) lze napočítat celkem devět různých autorů, a to jen na první straně. Průměr přečtení za leden 2016 je 794 a to díky populárním autorovi Janu Žlebkovi, jehož články dosáhly v průměru 2500 přečtení. Na „*Fantasy Planet*“ jsou karty s recenzemi dvě, a to rubrice „Literatura“ a „Komiks“. Při rozkliknutí „literatury“ se tedy vyfiltrují recenze literární a u „komiksu“ zase komiksově. Stejně jako u „*Sardenu*“, je dominantním prvkem kritik obrázek, krátký text a nadpis. Autoři, co se týče pohlaví, jsou zastoupeni ve stejném poměru. Hned na první straně je vidět ti, kteří přispívají pravidelně. Průměr přečtení recenzí za leden 2016 je 686, a to jen těch knižních.

Pro porovnání dvou recenzí jsem vybral komiksovou na knihu od Erica Powella: „*Goon 4 – Čest a děsivé konsekvence z ní plynoucí*“, která se objevuje na obou e-zinech. Na „*Sardenu*“ byla publikována 16. 2. 2016 Iveta Křenkovou, na „*Fantasy Planet*“ o den později

Josefem Horkým. V počtu přečtení vede jen těsně kritika Josefa Horkého. Obě dvě budou zvlášť popsány a poté porovnány.

„*Jen málo komiksových sérií se může zábavností porovnávat s Goonem.*“⁶⁹, přesně tak začíná samotná recenze Josefa Horkého na „*Fantasy Planet*“ a nejedná se jen o plané tvrzení. Podle portálu databazeknih.cz, respektive podle hodnocení čtenářů⁷⁰, je série Erica Powella opravdu populární. Celý perex je napsaný velmi čtivě a čtenářsky přívětivě, je vidět, že se autor záměrně vyhýbal hanlivým výrazům, které nahradil přívětivými až vtipnými obraty, které určitě celkovému pozitivnímu dojmu přidají. Celá recenze je rozdělena do šesti krátkých odstavců a závěrečného hodnocení s dodatečnými informacemi. Začátek je napsán s humorem, bohužel pokud je člověk u tohoto komiksu poprvé, možná jej příliš nepochopí, jelikož autor naráží na předchozí díly. Je však pochopitelné, že si úplný nováček nebude zrovna číst recenzi na čtvrtý díl, ale raději si vyhledá tu o díle prvním. Z celkového hlediska působí první odstavec zbytečně. Jestliže je čtenář nadšeným fanouškem, žádnou novinku se v tomto odstavci nedozví a může se jevit, jako něco, co má čtenáře připravit na následující pasáže. Toto by však mělo být obsaženo v perexu. V druhém odstavci autor slibuje, že se opět můžeme těšit na notnou dávku humoru, která k celé sérii neodmyslitelně patří. Třetí odstavec nás má navnadit na to, jaké novinky nás při přečtení Goona čekají. Čtenář se zde může například dozvědět o spolupráci Powella s Thomasem Lennonem, který pro komiks připravil povídku a předmluvu. Další odstavec čtenářům lehce nastíní, kam Goonovo putování bude dále směřovat. Autor nám neprozrazuje vůbec nic navíc. Kromě samotného nastínění příběhu vyzdvihuje i malířské schopnosti samotného pisatele zachytit všechny situace věrohodně. Předposlední odstavec působí jako vsuvka, kde nás Josef Horký varuje před vlnou vtipu, která nás doslova převálcuje. Poslední odstavec shrnuje celkový názor autora. I když podle něj ubylo vtipu oproti předchozím dílům, což se neshoduje s tím, jak na vtipnost neustále v dobrém naráží. I tak je celkové zhodnocení velmi dobré. Goon od Horkého dostává 75%.

Autor určitě recenzi nepsal poprvé, neprozradil nám příliš informací a svůj názor neprojevil v takovém měřítku, jak by se dalo očekávat. Dává čtenářům hodně prostoru na to, aby si názor udělali sami, samozřejmě po přečtení samotného komiksu. Velmi kladně lze hodnotit čtivost recenze. Josef Horký používal zajímavá slovní spojení a jeho článek je vtipný

⁶⁹ HORKÝ, Josef. Goon se s tím nepáře ani napočtvrté. *Fantasy Planet* [online]. 2016 [cit. 2016-02-18]. Dostupné z: <<http://www.fantasyplanet.cz/clanek/goon-se-s-tim-nepare-ani-napoctvrte>>

⁷⁰ Goon #4: Čest a děsivé konsekvence z ní plynoucí. *Databazeknih.cz: ..Váš knižní svět* [online]. 2015 [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: <<http://www.databazeknih.cz/knihy/goon-goan-4-cest-a-desive-konsekvence-z-ni-plynouci-268438>>

a veselý, což čtenáři usnadní rozhodování, zda si komiks koupit, či nikoliv. A to i přes to, že hodnocení Goona 4 autorem je o něco horší než hodnocení dílu předchozího.

Recenze na „Sardenu“ od autorky Ivet Křenkové začíná takto: „*Goon s Frankym brání milovanou Lonely Street ve dne v noci. Ve čtvrtém pokračování poznají ty pravé následky cti a rozhodně to nebude žádný čajový dýchánek. No, i když...*“⁷¹ Takový začátek nám hned řekne, co od komiksu můžeme očekávat, a i nováček by se mohl rozhodnout, zda si recenzi přečte. Zajímavé je nedokončení myšlenky celého odstavce. Je ponechán otevřený konec, který nutí čtenáře pokračovat, aby se dozvěděli víc. Kromě uvedeného odstavce jich má recenze dalších pět a nakonec jedno závěrečné hodnocení. Následující oddíl popisuje první povídku, která, jak se dovídáme, je napsána retrospektivně a vypráví nám o Goonově minulosti. Dozvídáme se taky, že je tato část parodií na „*Vánoční koledu*“ od Charlese Dickense, kterou sám autor nazval „zprzněním“. V tomto odstavci se toho dozvídáme poměrně hodně, jenže nic zcela zásadního. Další kapitola popisuje poslední tři ucelené povídky. Představuje nám pár postav a seznamuje stručně čtenáře s tím, co ho čeká. Další odstavec vyzdvihuje samotný scénář a kresbu komiksu, zde Křenková autorovy schopnosti vyzdvihuje. V předposledním odstavci se autorka věnuje hodnocení obsahu. Chválí specifický humor, který se nese celou sérií, avšak celkově spíše spokojená není. Goon 4 podle ní nedosahuje takových kvalit jako díly předchozí a „*Vánoční koleda*“ je „přes čáru“. Křenková i přes kritiku vyzdvihuje vloženou povídku Thomase Lennona, která nakonec dojem vyvažuje. Poslední odstavec vtipně nabádá čtenáře k tomu, aby si komiks koupili a to i přes kritiku. Autorka vychvaluje schopnosti Powella. Například to, že do děje dokáže zakomponovat úplně všechno, i když by to normálně nedávalo smysl. V posledním odstavci autorka důrazně upozorňuje na to, že tento komiks není jen pro muže, ale i ženy. Její celkové hodnocení je 85%.

Recenze Ivet Křenkové působí celistvě a profesionálně. Žádný odstavec nevypadá, že by měl být navíc, nebo že do recenze nepatří. Neprozrazuje nám příliš mnoho informací, kromě stručného představení dějové linky. Tato kritika působí v porovnání s předchozí profesionálněji. Autorka se svůj názor nebojí použít a zdůvodnit jej, což čtenáři určitě ocení.

„*Goon 4: Čest a děsivé konsekvence z ní plynoucí*“ je oblíbený komiks, který se zasloužil o to, že se jej oba naše české e-ziny rozhodly zrecenzovat. Většinou se ale stejné články na obou webech neobjevují. Tento je tedy výjimkou. Recenze od Ivet Křenkové na

⁷¹ KŘENKOVÁ, Iveta. KOMIKS: Eric Powell, Goon 4: Čest a děsivé konsekvence z ní plynoucí. *Sarden* [online]. 2016 [cit. 2016-02-18]. Dostupné z: <<http://www.sarden.cz/2016-02-16-1155/komiks-eric-powell-goon-4-cest-desive-konsekvence-z-ni-plynouci>>

„*Sardenu*“ nám o samotném komiksu prozradí mnohem víc, než ta od Josefa Horkého, jehož kritika je obecnější. Mimo jiné působí jeden až dva odstavce v díle Josefa Horkého zbytečně. Daly by se zcela jistě nahradit nebo úplně vypustit. Iveta Křenková má více sjednocený styl, a i když nepoužívá tolik humoru jako Josef Horký, dokáže v tomto směru zcela určitě přilákat o něco více čtenářů. Josef Horký spíše sází na těsnější kontakt se čtenářem, jeho styl je hodně otevřený a uvítají ho ti, kteří neradi čtou, takže o své čtenáře nepřijde. Gramatickým chybám se oba autoři dokázali vyhnout a celkově recenzi dokázali napsat čtivě a jednoduše. Můžeme tedy říci, že oba tito autoři jsou pro e-ziny přínosem.

Oba e-ziny se snaží své komiksové rubriky zaplňovat články, nefunguje to však tak pravidelně, jako u knih, možná proto, že jich je méně, nebo je méně těch, co se o komiksy zajímají.

Tyto dvě recenze však nejsou jediné. Kritiky od již zmíněného Jana Žlebka ke knize od Vilmy Kadlečkové: „*O Snovačce a přemyslovi*“, nezískala svou popularitu jen tak. Při čtení této recenze převládá pocit, že ji napsal opravdový profesionál. Autor si hraje se slovy a s celými větami a doslova vytváří atmosféru, do které se čtenář ponoří. Je jasné, že autor musí mít již spoustu zkušeností. Z jeho profilu na „*Sardenu*“ můžeme vyčíst, že je zde zaměstnán už přes pět let. Je to pravděpodobně jeden z těch nejlepších autorů, který pro „*Sarden*“ píše. Na „*Fantasy Planet*“ se také některé recenze v počtu přečtení přehoupnou přes tisícovou hranici. Například ta od Pavly Červené ke knize „*Helikonie – Jaro*“ od Briana W. Aldise. Tato kritika je jedna z těch delších, navíc se zde projevuje velmi negativní názor autorky. Její nespokojenost prostupuje celý článek, ale čtenáře přímo neodrazuje. O tom se mohou přesvědčit pod recenzí, kde se vyrojila spousta komentářů, na které autorka reaguje. Za svým názorem si stojí a „*Helikonie*“, i přes svůj propracovaný a nádherný svět, je pro ni nuda.

Po přečtení několika článků napsaných jak na „*Sardenu*“, tak na „*Fantasy Planet*“, lze říct, že oba e-ziny obsahují kvalitní materiály. Některé recenze jsou o něco horší, občas obsahují hrubky, či zbytečnosti, ale nikdy nejsou špatné. Zajímavé je i sledovat diverzitu autorů, kteří zrovna publikují. Ne každý píše stejně a ne každé dílo je hodnoceno ze stejného úhlu pohledu. Oba e-ziny v tomto směru čerpají ze svého více než desetiletého působení na internetu.

Mezi další klasické články na těchto e-zinech patří rozhovory s osobnostmi fantastiky. U „*Fantasy Planet*“ rozhovory už i v loňském roce dělala převážně Zuzana Hloušková, která mimo jiné píše recenze. U „*Sardenu*“ jsou články více různorodé a nejčastějším přispěvovatelem je sám šéfredaktor Martin Stručovský. V tomto směru to však není nic

překvapivého, jelikož i šéfredaktorka „*Fantasy Planet*“ Alexandra Petáková připívá svými články. Rozhovory nejčastěji autoři dělají s českými spisovateli a to jak s těmi známými tak i s těmi méně. Články jsou napsány profesionálně a představují nám samotné spisovatele, jejich nová díla, nebo i celou dosavadní historii. Po této stránce nejsou mezi e-ziny příliš velké rozdíly.

Poslední rubrikou, která by z hlediska obsahu stála za porovnání, jsou filmy. Ty jsou rubrikou, která oba e-ziny v jisté míře odlišuje. Obě se dají nalézt pod okénkem „Film“ respektive „Filmy“. Po rozkliknutí je možné všimnout si oné odlišnosti. „*Fantasy Planet*“, oproti „*Sardenu*“, publikuje své články častěji a ty jsou i různorodější. Odmyslíme-li si u „*Sardenu*“ přidružené články „Letem (fantastickým) světem“, obsah značně prořídne. Autoři se v této rubrice nepravidelně střídají a dokonce i šéfredaktoři obou e-zinů přispívají svými články. Pro bližší srovnání lze i v tomto případě použít texty se stejným tématem. V tomto případě půjde o trháč letošního jara, film „*Deadpool*“, který si žádný SF&F časopis, nebo e-zin, nenechal ujít. Oba články jsou pojaty poněkud jiným stylem. U „*Sardenu*“ článek od autora, jež je označen pouze jako „redakce“, vyznívá jen jako pozvánka do kina. Naopak u „*Fantasy Planet*“ jde o kompletní rozbor z pohledu šéfredaktorky Alexandry Petákové. Redakce „*Sardenu*“ svůj článek zveřejnila ještě na konci ledna a je tedy pochopitelné, že se ho snažila vydat přibližně s uvedením celého filmu do českých kin. Taková pozvánka u konkurence chyběla. Co ale na „*Sardenu*“ chybělo, byla recenze a celkové shrnutí zimního/jarního blockbasteru. Dalo by se čekat, že u filmů, knih, seriálů nebo i her, které silně zahýbou českou scénou, uvidíme mnohem více, než jen jednu stručnou „pozvánku“, která ke všemu po přečtení působí laciným dojmem. Autor nám sice samotnou postavu přiblíží, ale už nám nepoví téměř nic dalšího, například ani nenastíní to, co od filmu můžeme očekávat. Takovýto článek nemůže příliš fungovat. „*Fantasy Planet*“ si s hodnocením počkala do půlky měsíce. Alexandra Petáková samozřejmě v pozici šéfredaktorky a autorky článku musí působit profesionálně a zveřejnit článek, který má hlavu a patu, což se jí také povedlo. Takovýto recenze od začátku do konce přináší známá fakta, názor autorky a také i její hodnocení. Po přečtení může mít čtenář pocit, že se dozvěděl, co potřebuje a vytvoří si vlastní názor.

Je otázkou, proč „*Sarden*“ svou filmovou rubriku opomíjí, když právě fantastické filmy a seriály poslední dobou okupují televizní obrazovky. Jako příklad můžeme uvést „*Hru o trůny*“ nebo právě komiksového „*Deadpoola*“. „*Fantasy Planet*“ své schopnosti v této oblasti využívá o něco lépe. Články se objevují pravidelněji a obsahově jsou i zajímavější, ale zůstává dojem, že je zde prostor pro zlepšení. Návštěvník webu by jistě uvítal i jiné články o méně známých fantastických autorech.

Je nasnadě položit si otázku jak vůbec jednotlivé e-ziny publikují své články. U *Sardenu* se nový článek objevuje většinou jednou denně, avšak nejsou výjimkou ani články dva. U „*Fantasy Planet*“ je to velmi podobné. V roce 2016 ale můžeme vypočítat publikování jednoho článku denně. Dva články jsou, oproti „*Sardenu*“, vzácnější. Celkově se za jeden měsíc na „*Sardenu*“ objeví okolo padesátky různých článků a příspěvků. U „*Fantasy Planet*“ se hodnota pohybuje okolo třiceti článků během jednoho měsíce. Je zde vidět jistý nepoměr, který však nemusí mít zrovna závažný důvod. „*Sarden*“ mohl celkově mít v této době jen více autorů, kteří chtěli svými výtvy přispět. Tyto články jsou porovnávány za leden roku 2016, protože „*Fantasy Planet*“ dále neumožňuje nahlédnout na všechny články dalšího měsíce chronologicky za sebou.

Stejná situace by mohla nastat, a určitě by i nastala, také naopak. Nelze s určitostí říct, kde existuje hranice počtu měsíčně publikovaných článků. U e-zinů je situace odlišná stejně jako u tištěných časopisů. Ty si v dnešní době nemůžou dovolit být přeplněné a hlavně celkově nefunkční. Jednak během měsíce tolik zajímavých témat není, a také by jistě musely takové časopisy stát mnohem více peněz, a to by mohlo být odrazující pro potenciální čtenáře. E-zin není tlačen deadline, nemusí tedy do určitého data mít připravené vše pro celý následující měsíc. Články se přidávají tak rychle, jak se zajímavé novinky objevují nebo jak daní autoři uznají za vhodné. Žádná hranice neexistuje. Stejně jako na portálech publicistických jako *idnes.cz* nebo *aktualne.cz*, jsou lidé zvědaví na novinky, které se aktualizují i několikrát denně. Stejná situace by mohla nastat i na našich dvou e-zinech, ale takhle zatím nefungují. Není tedy možné, aby došlo k přesycení. „*Sarden*“ byl v tomto ohledu, alespoň za leden 2016, v lepší situaci, vzhledem k tomu, kolik jednotlivých článků zveřejnil. Co se týče jejich úrovně, pravděpodobně by zůstala stejná. Na obou portálech se střídá celá řada autorů, kteří publikují, a i kdyby se tempo zrychlilo, pravděpodobně by to negativní dopad nemělo. Autoři by v tomto počtu měli stále čas připravit dostatečně kvalitní články pro své čtenáře.

Jsme-li u otázky četnosti článků, nabízí se také otázka, jaké články převládají. A zda se jednotlivé e-ziny zabývají spíše zahraničními nebo českými knihami, filmy, autory. Z úvodu kapitoly víme, že na obou e-zinech dominují recenze. U „*Fantasy Planet*“ se dále často setkáme s články o literárních novinkách a zajímavých televizních seriálech. „*Sarden*“ se recenzí drží pevněji, ostatní články musejí trochu „bojovat“ o to, aby byly vidět. Po kritikách vynikají hlavně ukázky z děl, soutěže a několikrát zmíněná mini rubrika „*Letem (fantastickým světem)*“. Rozdíly jsou tedy neveliké. Stejně je i v druhém případě. Oba e-ziny jsou české, a tak je pochopitelné, že značný prostor dávají domácí tvorbě. Články o českých knihách se objevují

pravidelně a svým počtem dorovnávají články se zahraniční tematikou. České komiksy jsou problematické, jelikož u nás celkově mnoho komiksových autorů není. Pokud ano, bývají často zaměřeni na dětskou a mládežnickou tematiku. České SF&F komiksy se tedy téměř nevyskytují. Domácí tvorba se v tomto směru ovšem pořád vyvíjí. Na „*Fantasy Planet*“ můžeme narazit například na recenzi knihy Jaroslava Mosteckého: „*Lars, Šťavnatá lebka*“, nebo Vladimíra Šlechty: *Ploty z kostí*“. „*Sarden*“ v nedávné době nabídl ukázky z díla Svatopluka Doseděla: „*Truhla ze Zálivu smrti*“, nebo recenzi na knihu „*Drak bere vše*“ od Haniny Veselé. Uvedené knihy jsou jen menší ukázkou toho, co e-ziny tento rok nabídly z české literární tvorby.

Tento odstavec se v publikovaném obsahu ani pestrostí zásadně neliší. Oba e-ziny nabízejí články o tuzemských a zahraničních autorech a to několikrát do měsíce. Pro českou SF&F scénu je dobře. Málo se však setkáváme s recenzemi, nebo reklamami na české sci-fi, fantasy nebo hororové knihy. Jistý druh reklamy však funguje na facebooku, respektive na profilových stránkách nejruznějších nakladatelství. Zde propagace funguje výborně, možná proto, že nic nestojí.

Co tedy oba e-ziny převážně rozlišuje? V podstatě je to nakladatelství FANTOM Print pod které „*Fantasy Planet*“ spadá. FANTOM Print jako „otec“ komunity přispívá svými články. Tyto články nám představují knihy, které v redakci vycházejí. Slouží převážně jako reklama. Články se tváří jako recenze, ale není možné, aby si nakladatelství objektivně recenzovalo vlastní knihu, i kdyby byla sebelepší. Takové články obsahují krátkou anotaci knihy, profil autora a 4 až 5 odstavců textu, které mají za úkol přimět čtenáře ke koupi. FANTOM Print však není jediné publikující nakladatelství. Objevují se také články nakladatelství Epocha, Comics Centrum, Mytago nebo Mystery Press, což jsou všechno nakladatelství, jež s FANTOM Printem spolupracují. Pravděpodobně fungují v partnerském vztahu, nebo mohou být jen sesterskými projekty. Z takové spolupráce samotný „*Fantasy Planet*“ může získávat peníze. Pokud bude FANTOM Print prezentovat své produkty a lidé je budou kupovat, bude mít nakladatelství ještě více peněz, které částečně získá e-zin „*Fantasy Planet*“. Peníze mají i od zmíněných partnerských nakladatelství, která své reklamní články mohou na e-zin vkládat. Jde o velmi chytrý model s konkurenčními výhodami. „*Sarden*“ tuto výhodu nemá, i když je částečně stále spojen s internetovým deníkem spokojenypes.cz.

Rozebereme-li si krátce takovýto reklamní článek, bude jeho podstata jasná. Jako příklad uvedeme článek „*Finále Kola času se blíží na křídlech bouře*“⁷². „*Kolo času*“, s podtitulem „*Bouře přichází*“, je tedy novou knihou, kterou nakladatelství FANTOM Print vydává. Už v úvodu si lze všimnout, že článek nemá autora, ale pouze označení, že se jedná o článek nakladatelství. Žádný takový reklamní článek, i od ostatních nakladatelství, nemá jméno autora uvedeno. Neuvedení autora může na čtenáře působit podezřelým dojmem. Celý článek se po přečtení zdá, jako bychom četli sloupek na přebalu knihy nebo na zadní obálce. Ty slouží k tomu, aby stručně a hlavně zajímavě nastínily příběh a přilákaly samotné čtenáře.

Po prozkoumání zájmu čtenářů o četbu takových článků je patrné, že nejsou valně přijaty, avšak nejsou ani na okraji zájmu. Články jsou čteny, komentovány a i některými čtenáři chtěny. Jedná se tedy o konkurenční výhodu. Budeme-li vycházet pouze z toho, jak jsou jednotlivé články čteny, vychází z toho oba e-ziny velmi podobně. Články jednotlivých nakladatelství nepůsobí větším vlivem na celkovou popularitu portálu. Čtenáři mohou být zklamaní, když uvidí, že nakladatelství zasahuje do chodu e-zinu příliš často. To také může vést k jejich odlivu.

„*Sarden*“ se reklamním článkům nevěnuje, vytváří však mini rubriky, které „*Fantasy Planet*“ nemá. Jde o měsíční rekapitulaci toho nejzajímavějšího, co se na SF&F scéně stalo. Takové články nesou pokaždé stejný výstižný název „*Letem (fantastickým) světem*“. Jde opravdu o stručné shrnutí událostí, které v tomto roce vytváří Matyáš Pařátek. Stejně tak se na „*Sardenu*“ měsíčně objevují takzvané „editorialy“ psané šéfredaktorem Martinem Stručovským. Tento článek osobitě shrnuje vše, jež se za celý měsíc událo, a co očekává následující měsíc. Nejedná se o žádný úředně napsaný dopis, ale spíše o přátelské psaní pro pravidelné čtenáře. „*Fantasy Planet*“ takovéto články nepíše, mohou se však objevit například na konci roku. Nejbližší „editorialům“ může být rubrika „*Redakční úvodníky*“, která ale nic neshrnuje. Tady jde často o úvahy, názory, nápady a jiné články. „*Sarden*“ prostřednictvím článků se svými čtenáři komunikuje častěji. Úloha zmíněných „úvodníků“ je však odlišná od klasických SF&F článků. Nic podobného se na „*Sardenu*“ nevyskytuje. Takové články můžou, ale i nemusí mít nějakou spojitost s fantastikou. Vesměs se jedná o úvahy autorů nad neobvyklými tématy. Poslední takový článek se například zabývá úlohou fantastické literatury v povinné maturitní četbě. Takových článků však není mnoho.

⁷² Finále Kola času se blíží na křídlech bouře. *Fantasy Planet* [online]. 2016 [cit. 2016-02-18]. Dostupné z: <<http://www.fantasyplanet.cz/clanek/finale-kola-casu-se-blizi-na-kridlech-boure>>

Menším rozdílem v obsahu e-zinů je odkazování. Z popisu víme, že „*Sarden*“ na svém webu odkazuje na některé články „*Fantasy Planet*“, ale naopak toto nefunguje. Nikde na hlavní nenalezneme jediný odkaz nebo zmínku o „*Sardenu*“. To je docela zvláštní zjištění. Dalo by se očekávat, že takováto spolupráce bude fungovat oběma směry. Na čem se v tomto ohledu oba shodnou, jsou občasné odkazy, ale i články, o českých tištěných časopisech „*XB-1*“ a „*Pevnost*“. Rozdíl je jen v tom, že „*Fantasy Planet*“ nabízí časopisy i ke koupi. Nabízené slevy k časopisům i knihám jsou převážně u časopisů výhodné. V kamenných obchodech slevy na noviny a časopisy nejsou, platí u nich stálá cena. Taková koupě se tedy z tohoto pohledu vyplatí. Nevýhodou je pouze poštovné, které cenu časopisu zvýší. Takový nákup se tedy vyplatí jen v případě větší objednávky.

Pokud všechny zjištěné informace shrneme, zjistíme, že významnou obsahovou odlišností jsou reklamní příspěvky a několik málo odlišností v publikovaném obsahu. FANTOM Print díky těmto článkům také přispívá k celkovému objemu publikovaných článků. V příloze číslo 3. a 4. se jedna z otázek věnuje pohledu na konkurenci respektive, jak si myslí, že se odlišují a čím jsou si naopak podobní. Alexandra Petáková z „*Fantasy Planet*“ vyzdvihovala počet autorů, kteří prošli redakcí, hlavní je však podle ní žánrová databáze knih a funkce přímého vstupu do e-shopu, který žádný jiný konkurenční web nenabízí. Martin Stručovský a jeho zástupkyně ze „*Sardenu*“ odlišnost naopak vidí spíše v obsahu. Každý rok se například snaží nabízet vánoční speciály, vyzdvihuje podporu literárních soutěží a také možnost upravovat tematicky vzhled. Poukazují také na bohaté soutěže, které se snaží čtenářům získat možnost vyhrát atraktivní ceny.

Role FANTOM Printu je významná a jedinečná. Vliv tohoto nakladatelství na e-zin přináší klady i zápory. Do jisté míry se jedná i o konkurenční výhoda nad „*Sardenem*“. „*Fantasy Planet*“ se díky tomu může jevit, jako nástroj tohoto nakladatelství. Jeho propojené fungování s e-shopem je však pozitivním řešením. Čtenář si přečte recenzi na knihu, například „*Helikonii*“, a může ji přímo na e-zinu zakoupit. Dojde k přesměrování na jinou stránku, která spadá pod FANTOM Print. Jelikož nelze zjistit návštěvnost jednotlivých e-zinů, lze soudit leda z počtu přečtení jednotlivých článků. Byť je na tom „*Fantasy Planet*“ lépe, jde o zanedbatelné číslo, které rozdíl neukáže. Mohl by se očekávat větší příliv čtenářů, když je web pod záštitou velkého nakladatelství. Možná, je jen otázkou času, kdy dojde k silnějšímu rozdělení obou e-zinů. „*Sarden*“ prozatím pravděpodobně stále těží ze silného jména Ondřeje Neffa a „*Fantasy Planet*“ pak ze svého nakladatelství.

6. 3. Čtenáři

Čtenářská základna je pro většinu zájmových webových stránek to nejdůležitější. Z předešlého zjištění o počtu přečtení jednotlivých článků za měsíc na tom naše e-ziny nejsou špatně. Čtenáři na e-zinech svými návštěvami dávají najevo, co nejraději čtou. Toho pak mohou e-ziny využít ve svůj prospěch. Ani jeden z nich však za návštěvnost nemá finanční zisk. „Sarden“ i „Fantasy Planet“, jak vyplývá z přílohy číslo 3. a 4., připravují pro letošní rok zásadní vylepšení, které vyplývají i z těchto zjištění. S největší pravděpodobností přilákají celou škálu nových návštěvníků.

Kdo tyto weby navštěvuje? Jak vyplývá z otázky číslo 2a v příloze číslo 3. a příloze číslo 4., nelze dát jasnou odpověď. U redakce „Sardenu“ se přímo nezaměřují na konkrétní věkové skupiny, či pohlaví. Podstatné je to, že web navštěvují. Avšak u „Fantasy Planet“ jsou si v redakci jistější. Věří, že hlavní skupinou čtenářů jsou lidé od 20 do 50 let bez rozdílu pohlaví. Není však možné s jistotou říct, která skupina převažuje. S touto věkovou hranicí je přesto možno souhlasit. Z dotazníku číslo 2. otázky 3. vyplývá, že hned 46,23% odpovídajících se považuje za fanouška SF&F literatury, z toho většina (téměř 70%) respondentů náleží do skupiny 18-25 let. Nejsilnější skupinou bude tato a hned za ní lidé starších třiceti let.

Byť se oba e-ziny snaží svým čtenářům poskytnout svůj prostor, například na fórech, v komentářích nebo na sociálních sítích, není v jejich možnostech podílet se na tvorbě. Pokud by člověk chtěl napsat například recenzi pro jeden z e-zinů, musel by se stát členem týmu. Oba e-ziny se v přílohách č. 3. a 4. shodly, že v minulosti bylo možné, aby sami čtenáři mohli publikovat. Avšak dnes nic takového nefunguje. Přestože možnost publikování kvalitních článků z řad veřejnosti může být přínosné. Zajímavým zjištěním v příloze č. 2. u otázek 6. a 9. je, že těchto dvou otázek odpověděl pozitivně vždy jen jeden respondent. Otázka narážela na to, zda respondenti někdy přispívali do těchto e-zinů. Z celkového počtu 106 dotazovaných, se našel jeden či dva, co měli možnost pro e-ziny pracovat.

Z přílohy č. 2 vyplývá další zajímavé zjištění a to, že většina odpovídajících jsou ženy. To může být ovlivněno oblibou fantastických dívčích románů, jako jsou například „Upíří deníky“. Mladí kluci a muži pravděpodobně tíhnou spíše k počítačovým hrám, na které se však dotazník nezaměřoval. Nelze souhlasit s tím, že návštěvníci portálů „Sarden“ a „Fantasy Planet“ jsou buď převážně ženského, nebo mužského pohlaví.

Přesnější data by se mohla dát zjistit ze sociálních sítí, avšak věrohodnost takového zkoumání by nemusela být dostačující.

6. 4. Vliv e-zinů

Vliv obou e-zinů na českou fantastickou scénu je významný. Z předchozích zjištění víme, že e-ziny dávají velký prostor české i světové literární tvorbě, a dále pak filmům a mangám. Tím se čeští autoři dostávají více do povědomí čtenářské veřejnosti. Velkým plusem je zobrazování těchto článků na sociálních sítích, kde je může vidět větší počet lidí. Zajímavé recenze mohou pomoci čtenářům v rozhodnutí o koupi. Stejně tak i zahraniční fantastická tvorba, díky těmto e-zinům, získává svou pozornost. Recenze na těchto webech nejsou vždy jen kladné.

Vliv e-zinů je možný vidět, jak vyplývá z odpovědí v přílohách 3. a 4., i na našich tištěných časopisech. V časopisech „Pevnost“ a „XB-1“ se vyskytují redaktoři „Sardenu“ i „Fantasy Planet“, kteří do nich píšou své příspěvky. E-ziny tak mají vliv na tištěné časopisy, a stejně tak to funguje i obráceně.

Z přílohy číslo 2. je také zřejmě vidět, že veřejnost, byť se považuje z 46,23% za fanoušky sci-fi a fantasy, o těchto portálech neví. „Sarden“ zná pouze 8 respondentů a „Fantasy Planet“ 23, z toho žádný z nich nenavštěvuje stránky pravidelně.

Budoucí plány e-zinů (viz. přílohy číslo 3. a 4.), však naznačují, že se jejich vliv pravděpodobně díky vzájemné spolupráci ještě rozroste.

6. 5. Možný budoucí vývoj

Budoucí vývoj je vždy nejasný. V příloze číslo 3. a 4. však oba redaktoři e-zinů potvrzují, že je čeká nejen značné grafické vylepšení webových stránek, ale i obsahové úpravy. Pokud tímto krokem dojde k vyřešení problémů v grafických nesouladech, bude to určitě přínos a celkově půjde o značný posun vpřed. U „Sardenu“ je tato možnost velká, neboť portál sám o sobě na první pohled neprozrazuje, že je se jedná o SF&F e-zin. Kdežto u „Fantasy Planet“ mohou nastat mírné obavy. Existuje zde velký prostor pro nejrůznější úpravy, které ale mohou v konečném hledisku být ke škodě. Barevné řešení webu „Fantasy Planet“ a převážně samotné logo, které je i po tolika letech zdařilé, by mohlo touto novou transformací značně utrpět. Při psaní této práce nebylo možno posoudit nové vzhledy e-zinů, jelikož ještě veřejně neexistovaly.

S grafickým vylepšením přijdou i vylepšení obsahová. Některé staré rubriky zmizí, splynou, nebo se objeví nové. Tento krok čtenáři nepochybně ocení. Dnes mají oba portály ve svých rubrikách zmatek a bývají i často neaktuální. Pokud dojde také k rozšíření řad redakce, může se každá z rubrik stát velmi kvalitní a být pro web přínosem.

Pokud opravdu budou chtít e-ziny dosáhnout kvalitního řešení, měly by spoléhat také na názor komunity, který je může posunout dál. Poroste-li časem kvalita obou e-zinů, poroste i fanouškovská základna. Zájem o SF&F tematiku v nejbližší době určitě neopadne, spíše naopak, čehož by měly naše dva e-ziny využít.

Z příloh 3. a 4. také vyplývá, že se v budoucnu můžeme dočkat těsnějšího propojení, respektive spolupráce, obou e-zinů. Již dnes můžeme vidět jistý druh spolupráce na webových stránkách „*Sardenu*“, kde jsou odkazy na články z „*Fantasy Planet*“. Opačným směrem to prozatím nefunguje, nebudeme-li brát v potaz účast „*Fantasy Planet*“ v anketě „*Knihy roku Sardenu*“. To se má však časem změnit. Tato spolupráce, ale i spolupráce s tištěnými časopisy „*Pevnost*“ a „*XB-1*“, kde i někteří redaktori publikují, je nepochybně unikátní. Je docela možné, že by v budoucnu mohlo dojít ke spojení obou e-zinů v jeden celek. Malý český trh by nemusel utáhnout oba e-ziny. Pokud by existoval e-zin, který by obsahoval to nejlepší z obou e-zinů, mohlo by to být pro české fanoušky přínosem.

Budoucnost je však převážně v rukou jednotlivých redakcí, ale také samotných čtenářů, protože bez nich e-ziny ani časopisy nemohou existovat. V přílohách číslo 3. a 4. je vidět, že to neberou na lehkou váhu. Vize do budoucna oba e-ziny mají, a také od nich očekávají posun vpřed.

7. Závěr

Hlavním cílem mé bakalářské práce bylo prozkoumat naše jediné dva elektronické časopisy a zároveň je mezi sebou porovnat. To by nešlo bez teoretického úvodu, který čtenáře seznamuje s důležitými pojmy, jež se celkově k fantastice pojí. Celá teoretická část čerpala převážně z prací Ondřeje Neffa a z obsáhle online encyklopedie SFE – The Encyclopedia of Science Fiction. Tato teoretická část obsahuje představení řady amerických časopisů a e-zinů. Americké časopisy a e-ziny proto, že se jedná o největší SF&F trh na světě. Takovéto představení amerických časopisů slouží převážně jako jeden z pohledů, dle kterých je možno naše e-ziny porovnat a zkoumat.

Tato práce dále popisuje současný stav jednotlivých e-zinů. „*Sarden*“ i „*Fantasy Planet*“ jsou zhodnoceny z grafického, obsahového a funkčního hlediska. Toto zhodnocení je převážně postaveno na mém osobním úsudku. Na žádný z těchto e-zinů nebyla nikdy vytvořena jediná studie, o kterou by bylo možné opřít mé hodnocení a porovnat její.

Grafické hodnocení se zabývá celkovým pohledem na webovou stránku. Oba e-ziny se v tomto ohledu zásadně odlišují. „*Fantasy Planet*“ se prozatím stále drží tradičního „fantasy vzhledu“, kdežto „*Sarden*“ sází více na vzhled futuristický, který však úplně do konceptu SF&F nezapadá, celkově však vzhled u obou e-zinů není nejlepší. Převážně „*Fantasy Planet*“ má by měl svůj vzhled zmodernizovat. Redaktoři e-zinů v dotazníku potvrdili, že se na rok 2016 chystají velké grafické, ale i obsahové změny, které doufejme, přinesou značné zlepšení. Společně s grafickým vzhledem hodnotím i celkovou účelovost vzhledu. Jak jednotlivé články vypadají, jak fóra a komentáře fungují, nebo celkovou funkčnost interaktivních prvků. Funkčnost grafických prvků u obou e-zinů splnila očekávání. Veškerý obsah byl tam, kde má být, jednotlivé odkazy fungují a nedochází ani k žádným deformacím textu nebo webu. Dnes je to však standard. Podívali jsme se také na skladbu jednotlivých rubrik, a i na to, jaké články se na e-zinech nejčastěji objevují. Není asi překvapením, že jde převážně o recenze, které se objevují téměř denně.

Obsahové zhodnocení zkoumá, jakými články se e-ziny zabývají a jakou kvalitu takovéto články mají. Jde o hodnocení převážně recenzí, kterými se oba často zabývají. Musím říct, že z daného hodnocení vyšly články dobře, nemohou se však zatím srovnávat se zajímavějšími články v tištěných časopisech se SF&F tematikou. Nemusí ale trvat dlouho a e-ziny se jim můžou vyrovnat. Plány šéfredaktorů naznačují, že obsahová stránka se taktéž dočká kýžených změn. To by mohlo pomoci k upevnění pozic e-zinů na českém trhu.

Nejdůležitější částí této práce je srovnání obou e-zinů mezi sebou. Jako obohacující pohled slouží i krátké srovnání se světovým e-zinem *Strange Horizons*. Kromě grafického porovnání zde dominuje porovnání obsahové. K porovnání sloužily převážně články, které se zabývaly stejným tématem. Takovéto hodnocení je přesto poměrně složité, jelikož oba e-ziny zaměstnávají řadu redaktorů, kteří nepřispívají pravidelně, a každý má jiný styl psaní. Z celkového hodnocení však vyšly pozitivně. Recenze splňovaly parametr, který mají mít. V porovnání s časopisy tištěnými ztrácely pouze na obsáhlosti. Celkovým výsledkem je, že se e-ziny ve většině bodů shodují. Nejvíce je rozděluje vzhled a podstatná role nakladatelství FANTOM Print pod které spadá „*Fantasy Planet*“. Jeho role se ale prozatím nezdá tak velká, přesto jde o nemalou konkurenční výhodu.

Dílčí cíle práce pak spoléhaly na pomoc veřejnosti a šéfredaktorů obou e-zinů. Vytvořil jsem proto dva internetové dotazníky, jež posloužily jako dodatečný zdroj informací. Důležitější jsou však odpovědi na několik otázek, které byly poslány do obou redakcí e-zinů

k vyplnění. S jejich pomocí jsem se dozvěděl, jaká skupina čtenářů pravděpodobně nejčastěji tyto e-ziny navštěvuje, a jaký prostor čtenáři mají. Se čtenáři koresponduje i vliv samotných e-zinů na českou SF&F scénu. Oba e-ziny dávají velký prostor domácí literární tvorbě, která díky tomu může prosperovat. Neméně přispívá i aktivita e-zinů na sociálních sítích. Z mého zkoumání vzešlo, že česká literatura dostává mnoho prostoru, který je téměř totožný s prostorem, který dostává světová tvorba. Česká sci-fi i fantasy literatura má tedy co nabídnout.

Celkově naše e-ziny svou roli na českém trhu plní dobře. Nejsou tak výrazné jako tištěné časopisy „Pevnost“ a „XB-1“, avšak jejich větší role pravděpodobně ještě přijde. Bude zajímavé sledovat, jak připravované úpravy změní jejich dosavadní tvář. Budou-li to změny k horšímu, obávám se, že by to mohlo znamenat i konec pro celý e-zin, či alespoň úpadek zájmu ze strany čtenářů. Změna k lepšímu naopak určitě přinese výraznější a pevnější postavení na trhu a přiláká také nové čtenáře.

Věřím, že má práce bude pro české e-ziny přínosem, a že bude moci sloužit k dalšímu zkoumání. Žádná jiná práce na podobné téma zatím neexistuje, proto jsem rád, že jsem měl možnost přispět k celkovému chápání jediných českých e-zinů.

8. Bibliografie

Sekundární literatura:

- ADAMOVIČ, Ivan. *Slovník české literární fantastiky a science fiction*. 1. vydání. Praha: R3, 1995. 349 s. ISBN 80-85364-57-3.
- JENKINS, Henry. *Fans, bloggers, and gamers: exploring participatory culture*. New York: New York University Press, 2006. 279 s. ISBN 0-8147-4285-8.
- MACEK, Jakub. *Fandom a text: fandom - subkultura textu: profesionální česká SF a F periodika před rokem 2000*. Praha: Triton, 2006. 148 s. ISBN 80-7254-856-5.
- NEFF, Ondřej. *Pět etap české fantastiky*, In: ADAMOVIČ, Ivan. *Slovník české literární fantastiky a science fiction*. 1. vydání. Praha, 1995. 349 s. ISBN 80-85364-57-3.
- NEFF, Ondřej a Jaroslav OLŠA (eds.). *Encyklopedie literatury science fiction*. Praha: H, 1995. 555 s. ISBN 80-853-9033-7.
- PRINGLE, David (ed.). *Fantasy: encyklopedie fantastických světů*. 1. vydání. Praha: Albatros, 2003. 272 s. ISBN 80-00-01126-3.

Internetové zdroje:

- AESCHLIMAN, Lesley. *What Is Anime?* [online]. 2015 [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: <<http://www.bellaonline.com/articles/art4260.asp>>
- Amazing Stories. *SFE - The Encyclopedia of Science Fiction* [online]. 2015 [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: <<http://www.sf-encyclopedia.com/entry/amazing>>
- Analog. *SFE - The Encyclopedia of Science Fiction* [online]. 2015 [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: <<http://www.sf-encyclopedia.com/entry/analog>>
- Asimov's Science Fiction. *SFE - The Encyclopedia of Science Fiction* [online]. 2016 [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: <<http://www.sf-encyclopedia.com/entry/asimovs>>
- Astounding Science-Fiction. *SFE - The Encyclopedia of Science Fiction* [online]. 2015 [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: <<http://www.sf-encyclopedia.com/entry/asf>>
- Clarkesworld. *SFE - The Encyclopedia of Science Fiction* [online]. 2014 [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: <<http://www.sf-encyclopedia.com/entry/clarkesworld>>
- Conventions. *SFE - The Encyclopedia of Science Fiction* [online]. 2016 [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: <<http://www.sf-encyclopedia.com/entry/conventions>>

- Finále Kola času se blíží na křídlech bouře. *Fantasy Planet* [online]. 2016 [cit. 2016-02-18]. Dostupné z: <<http://www.fantasyplanet.cz/clanek/finale-kola-casu-se-blizi-na-kridlech-boure>>
- GODRIC. *Co je to larp?* [online]. 2011 [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: <<http://www.larp.cz/?q=en/info>>
- Goon #4: Čest a děsivé konsekvence z ní plynoucí. *Databázeknih.cz: ...Váš knižní svět* [online]. 2015 [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: <<http://www.databazeknih.cz/knihy/goon-goan-4-cest-a-desive-konsekvence-z-ni-plynouci-268438>>
- Hobbits. *Tolkien Gateway* [online]. 2015 [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: <http://tolkiengateway.net/wiki/Hobbits>
- HOLAN, Petr. *Když se řekne.. fanzin* [online]. [cit. 2016-03-07]. Dostupné z: <<http://www.fandom.cz/index.php/historie/35-domaci/143-kdy-se-ekne-fanzin>>
- HORKÝ, Josef. Goon se s tím nepáře ani napočtvrté. *Fantasy Planet* [online]. 2016 [cit. 2016-02-18]. Dostupné z: <<http://www.fantasyplanet.cz/clanek/goon-se-s-tim-nepare-ani-napocvrte>>
- Hugo. *SFE - The Encyclopedia of Science Fiction* [online]. 2016 [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: <<http://www.sf-encyclopedia.com/entry/hugo>>
- Hugo Gernsback. *SFE - The Encyclopedia of Science Fiction* [online]. 2015 [cit. 2016-03-07]. Dostupné z: http://www.sf-encyclopedia.com/entry/gernsback_hugo
- HYKEL, Jan. *Co je to steampunk?* [online]. [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: <http://www.kjm.cz/steampunk>
- KŘENKOVÁ, Iveta. KOMIKS: Eric Powell, Goon 4: Čest a děsivé konsekvence z ní plynoucí. *Sarden* [online]. 2016 [cit. 2016-02-18]. Dostupné z: <<http://www.sarden.cz/2016-02-16-1155/komiks-eric-powell-goan-4-cest-desive-konsekvence-z-ni-plynouci>>
- LAMPKIN, William a Charles CORDER. *A brief history of pulp magazines* [online]. [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: <<http://www.thepulp.net/pulp-info/pulp-history/>>
- Fantastic Adventures. *SFE - The Encyclopedia of Science Fiction* [online]. 2015 [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: <http://www.sf-encyclopedia.com/entry/fantastic_adventures>

- Major Changes at Amazing Stories. *Amazing Stories* [online]. 2016 [cit. 2016-02-15]. Dostupné z: <<http://amazingstoriesmag.com/2016/02/major-changes-at-amazing-stories/>>
- Magazine of Fantasy and Science Fiction, The. *SFE - The Encyclopedia of Science Fiction* [online]. 2015 [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: <<http://www.sf-encyclopedia.com/entry/fsf>>
- Massively Multiplayer Online Role Playing Game. *SFE - The Encyclopedia of Science Fiction* [online]. 2011 [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: <http://www.sf-encyclopedia.com/entry/massively_multiplayer_online_role_playing_game>
- Nebula Awards. *SFWA: Science Fiction & Fantasy Writers of America* [online]. [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: <<http://www.sfwaworld.org/nebula-awards/>>
- New Wave. *SFE - The Encyclopedia of Science Fiction* [online]. 2015 [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: <http://www.sf-encyclopedia.com/entry/new_wave>
- O festivalu. *Festival Fantazie* [online]. [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: <<http://www.festivalfantazie.cz/o-festivalu/>>
- O nás. *Fantom Print: SFI-FI & FANTASY NAKLADATELSTVÍ* [online]. [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: <<http://www.fantomprint.cz/clanek/o-nas/>>
- PETERA, Martin. Časopis Pevnost nejen o fantastice končí. *MAM: Marketing&Media* [online]. 2013 [cit. 2016-03-23]. Dostupné z: <<http://mam.ihned.cz/c1-59227260-casopis-pevnost-nejen-o-fantastice-konci>>
- Prozine. *SFE - The Encyclopedia of Science Fiction* [online]. 2015 [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: <<http://www.sf-encyclopedia.com/entry/prozine>>
- Publications: Fiction. *Julie Novakova: Website of science fiction and detective stories author Julie Novakova*. [online]. 2016 [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: <<https://www.julienovakova.com/publications/publications-fiction/>>
- RAMPAS, Zdeněk. Čtenářův průvodce po Interkomu. *Interkom* [online]. 1995, **124**(1-2) [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: <<http://interkom.vecnost.cz/1995/19950101.htm>>
- RAMPAS, Zdeněk. O ceně: Cena Karla Čapka - Informace [online]. 2000 [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: <<http://www.fandom.cz/index.php/ck/56-o-cen>>
- Playing Game (RPG). *Techopedia* [online]. [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: <<https://www.techopedia.com/definition/27052/role-playing-game-rpg>>

- Speculative Fiction. *SFE - The Encyclopedia of Science Fiction* [online]. 2015 [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: http://www.sf-encyclopedia.com/entry/speculative_fiction>)
- Strange Horizons. *SFE - The Encyclopedia of Science Fiction* [online]. 2014 [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: http://www.sf-encyclopedia.com/entry/strange_horizons>
- ŠKUTA, Jakub – Prodejnost tištěných novin a časopisů (výsledky průzkumu), 2016. Dostupné online na <https://prodejnost-tistenych-novin-a.vyplnto.cz.>>
- ŠUST, Martin. O časopisu. *XB-1* [online]. 2010 [cit. 2016-03-23]. Dostupné z: <http://www.casopisxb1.cz/ocasopisu/>>
- Utopian Literature. *What is Utopia?* [online]. [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: <http://www.utopianfiction.com>
- Weird Tales. *SFE - The Encyclopedia of Science Fiction* [online]. 2015 [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: http://www.sf-encyclopedia.com/entry/weird_tales>
- World Fantasy Award. *SFE - The Encyclopedia of Science Fiction* [online]. 2016 [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: http://www.sf-encyclopedia.com/entry/world_fantasy_award>

9. Seznam obrázků

Obrázek 1- Obálka 247. čísla Ikarie	9
Obrázek 2- Obálka 1. čísla roku 2016 časopisu Pevnost.....	11
Obrázek 3- Obálka 1. čísla roku 2016 časopisu XB-1	11
Obrázek 4- Titulní strana webu Amazing Stories	13
Obrázek 5- Titulní stránka 9. čísla roku 1932 časopisu Astounding Stories.....	14
Obrázek 6- Titulní strana 1. čísla roku 2016 časopisu Analog.....	15
Obrázek 7- Titulní strana webu Strange Horizons	16
Obrázek 8- E-book obálka (87 číslo) Elliptic od Julie Dillon	17
Obrázek 9- Titulní strana webu Clarkesworld Magazine.....	17
Obrázek 10- Titulní strana webu Asimov's Science Fiction	18
Obrázek 11- Obálka časopisu Asimov's Science Fiction únorového čísla roku 2016 .	18
Obrázek 12- Obálka prvního čísla roku 2016 časopisu F&SF	19
Obrázek 13 - Titulní strana 12. čísla časopisu Weird Tales roku 1937.....	20
Obrázek 14 - Graf k otázce č. 3, viz příloha č. 1	22
Obrázek 15 - Titulní stránka portálu sarden.cz	33
Obrázek 16 - Titulní stránka portálu fantasyplanet.cz.....	34

10. Resumé

This bachelor thesis is focused on the Czech e-zines “*Sarden*” and “*Fantasy Planet*” in comparison with contemporary Czech fiction. The work is divided into three main parts. First part outlines historical background and explains and defines important concepts in literary fiction. First part also presents several important American magazines (current and defunct) and e-zines which are briefly described. These e-zines serve as comparison to both Czech e-zines. Second part provides description of Czech e-zines. Both e-zines are thoroughly analyzed from different viewpoints, mainly focusing on their graphic designs and content issues.

This bachelor thesis is mainly written from my personal point of view because there is no procedure how to evaluate e-zines. The most frequent source on both e-zines are reviews; their quality is good with only few small problems.

Last part of the paper compares the e-zines. As to their graphic aspect, there are a lot of differences, which is not surprising. Content, on the other hand, is very similar. Main differences are in management. One of the e-zines is part of the publishing company which is an important advantage against the other. Still both e-zines cooperate, and not only together, but also with two Czech printed magazines. This “friendship” will soon be even stronger and greater. Minor part of the paper is devoted to e-zine readership, future prospects of e-zine and their influence, all based on answers from interviews with both editors.

The aim of my bachelor thesis is to show our two e-zines from different perspectives, i.e. how they work, look, what they publish and what differences and similarities exist between them. The e-zines still face lot of work in order to even compete with printed magazines, but their plans are immense. I hope that my work can serve as inspiration for the e-zine editors. My bachelor thesis is also intended for SF&F fans and experts on e-zines.

11. Přílohy

10. 1. Příloha č. 1

Dotazník na téma: Prodejnost tištěných novin a časopisů

Tento internetový veřejný dotazník byl vytvořen prostřednictvím portálu vyplto.cz, kde je také celý k nahlédnutí. Zúčastnění respondenti pocházejí z celé České republiky a jsou ze všech věkových kategorií. Cílem průzkumu bylo zjistit, zda si lidé kupují tištěné noviny a časopisy. Nejpočetnější skupinou byli lidé od 19 do 25 a od 26 do 35 let. U tištěných novin byl výsledek jasně v neprospěch tištěných novin. U časopisů byla situace vyrovnanější. Celých 58,57% lidí si časopisy kupuje. Většinou se jedná o časopisy společnosti RF-Hobby s. r. o. a Bauer Media v. o. s.

Zúčastněných respondentů: 321

Průběh: Od 12. 2. 2016 do 26. 2. 2016

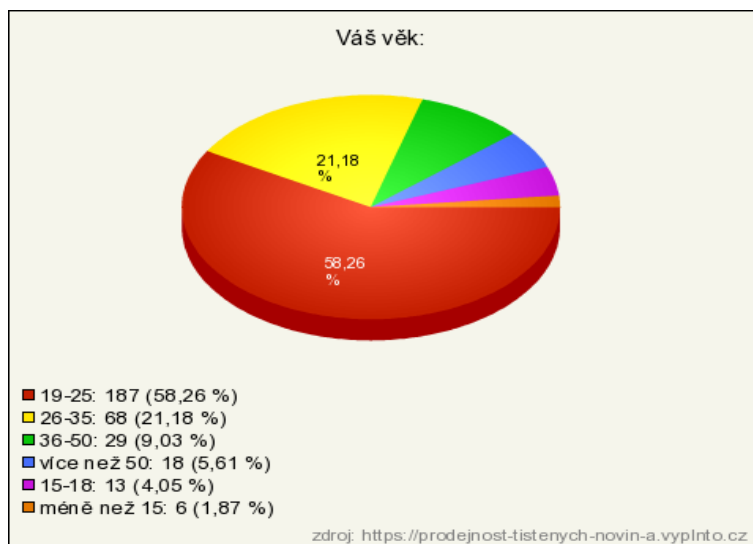
On-line výsledky na: <https://www.vyplnto.cz/realizovane-pruzkumy/prodejnost-tistenych-novin-a/>

Znění otázek:

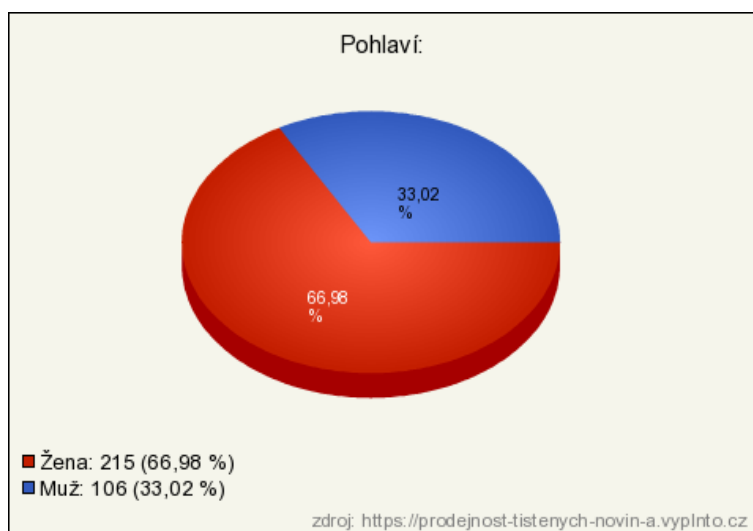
1. Váš věk?
2. Pohlaví?
3. Kupujete si tištěné noviny?
4. Jaké?
5. Kupujete si tištěné časopisy?
6. Jaké?
7. Kupujete si a čtete noviny a časopisy v elektronických verzích?
8. Jak často si tištěné noviny nebo časopisy kupujete?

Výsledky dotazníku (pomocí grafů):

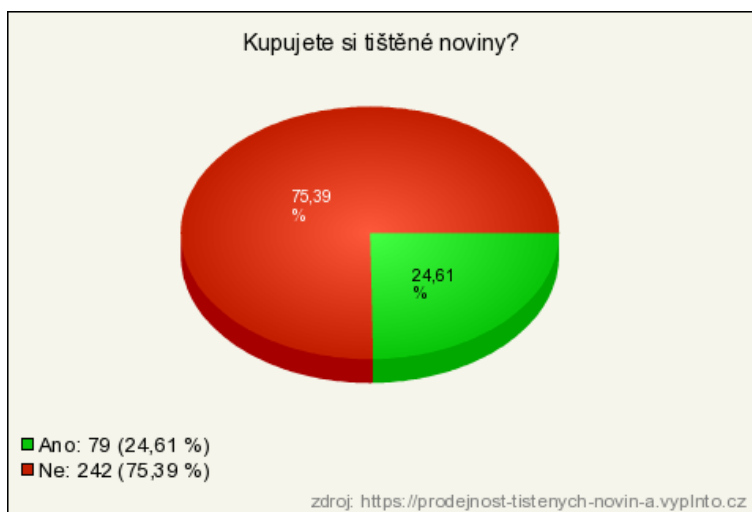
1. Váš věk:

2. Pohlaví:

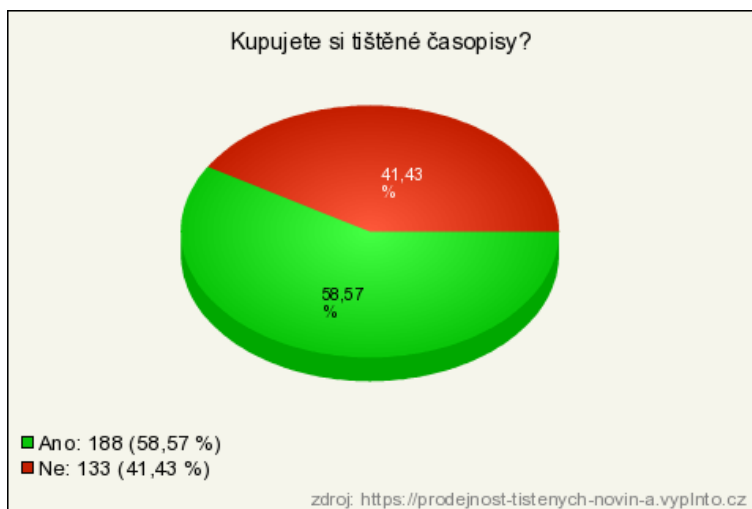
3. Kupujete si tištěné noviny?

4. Jaké?

Odpovědi u této otázky se velice různily. Jejím účelem bylo pouze orientačně doplnit otázku předchozí. Převažovaly zde prodeje noviny MF DNES a odpověď „žádné“.

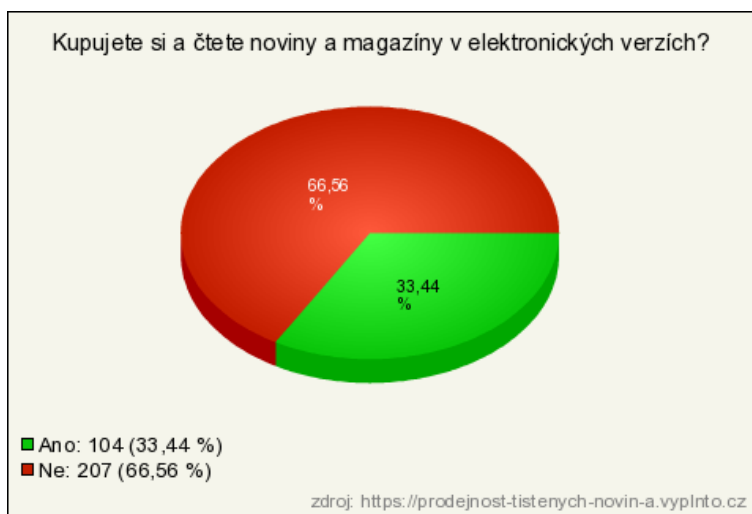
5. Kupujete si tištěné časopisy?

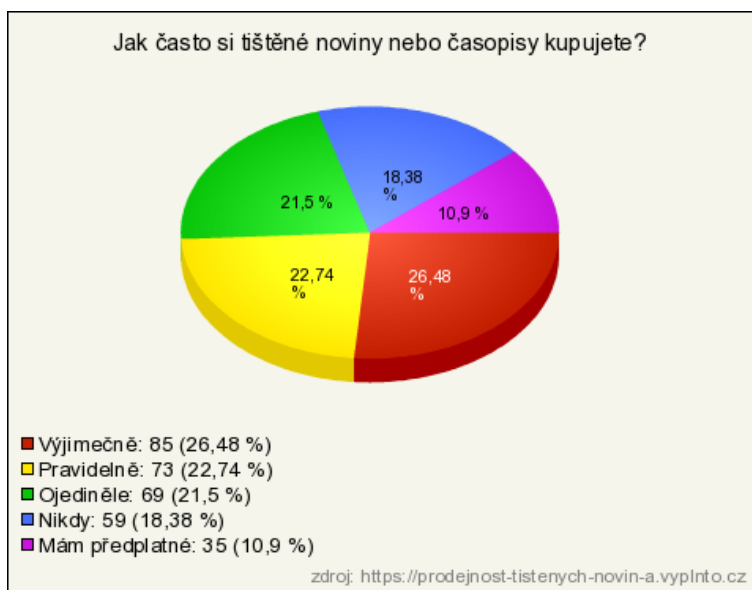
6. Jaké?

Odpovědi u této otázky byly spíše orientační a doplňující. Vzhledem k počtu odpovědí, často lišících se, by bylo zbytečné uvádět celý graf. Svým počtem vedly ženské, společenské a taky zájmové časopisy.

7. Kupujete si a čtete noviny a časopisy v elektronických verzích?

8. Jak často si tištěné noviny nebo časopisy kupujete?

10. 2. Příloha č. 2

Dotazník na téma: Znáte elektronické časopisy Sarden a Fantasy Planet?

Tento internetový veřejný dotazník byl vytvořen pomocí portálu vypln.to, kde je také celý k nahlédnutí. Zúčastnění respondenti pochází z celé České republiky a jsou ze všech věkových kategorií. Cílem bylo zjistit, zda veřejnost zná e-ziny Sarden a Fantasy Planet. Dílčím šetřením pak bylo zjistit, zda tyto portály navštěvují.

Zúčastněných respondentů: 106

Průběh: Od 12. 2. 2016 do 26. 2. 2016

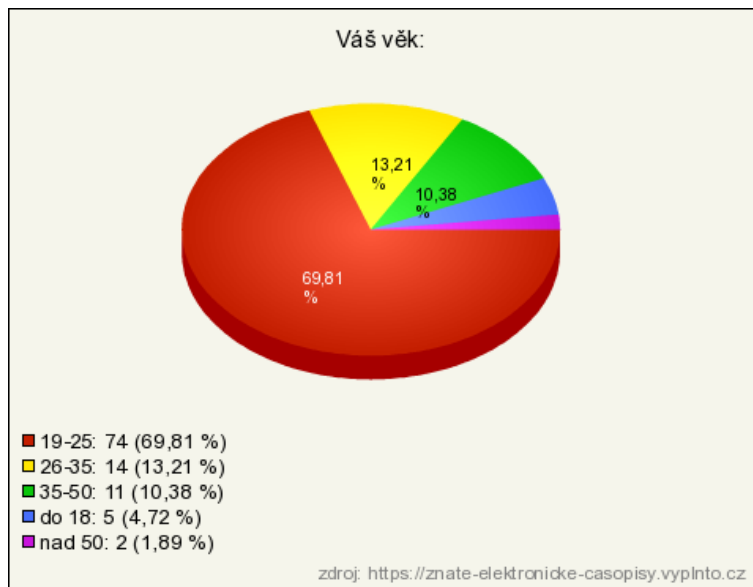
On-line výsledky na: <https://www.vyplnto.cz/realizovane-pruzkumy/znate-elektronicke-casopisy/>

Znění otázek:

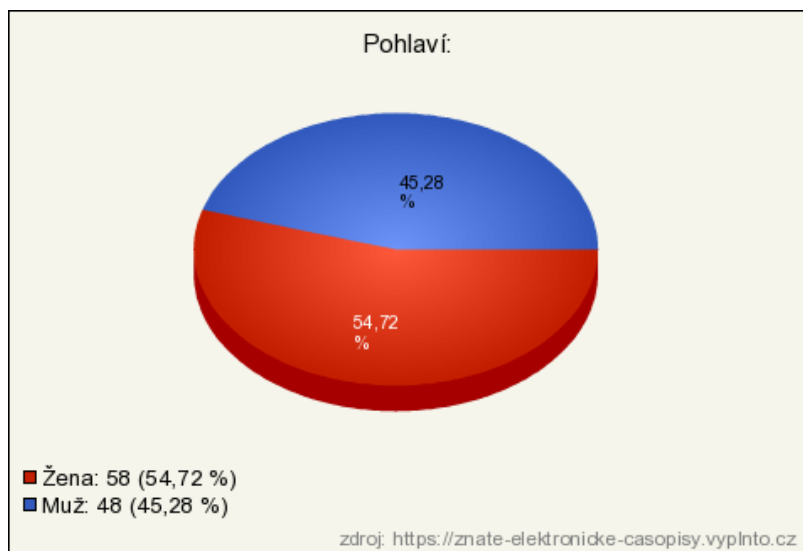
1. Váš věk?
2. Pohlaví?
3. Považujete se za fanouška sci-fi a fantasy?
4. Slyšel/a jste někdy o portálu Sarden.cz?
5. Navštěvujete portál Sarden.cz?
6. Znáte-li portál Sarden.cz, přispíváte nebo přispíval/a jste do něj?
7. Slyšel/a jste někdy o portálu FantasyPlanet.cz?
8. Navštěvujete někdy portál FantasyPlanet.cz?
9. Znáte-li portál FantasyPlanet.cz, přispíváte nebo přispíval/a jste do něj?
10. Znáte naše tištěné časopisy se SF&F tematikou Pevnost a XB-1
11. Znáte nějaké zahraniční časopisy nebo e-ziny se SF&F tematikou?

Výsledky dotazníku (pomocí grafů):

1. Váš věk?

2. Pohlaví?

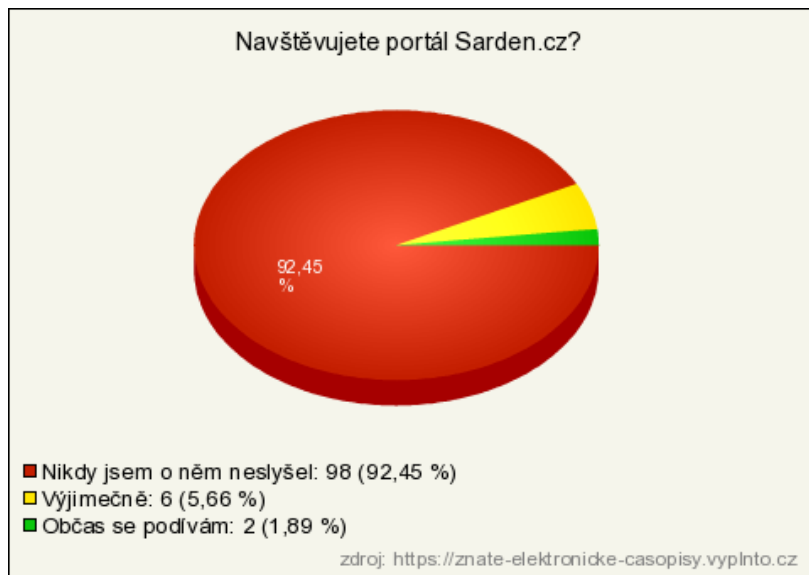
3. Považujete se za fanouška sci-fi a fatasy?

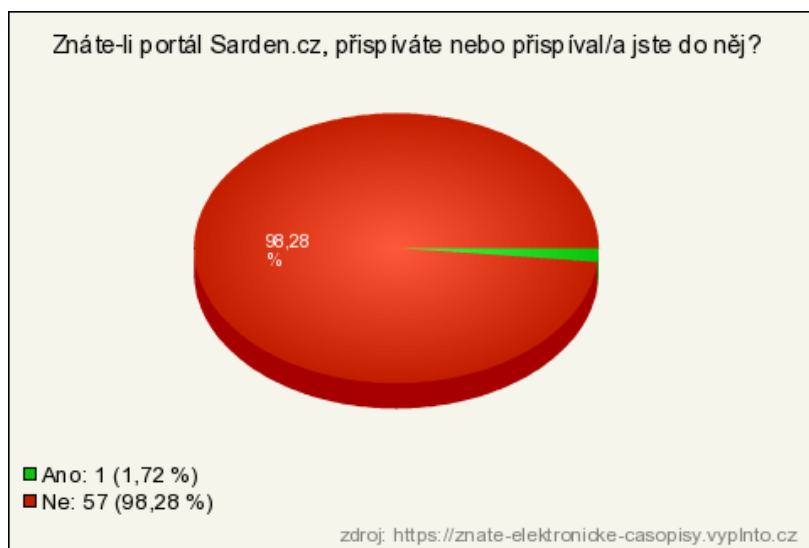
4. Slyšel/a jste někdy o portálu Sarden.cz?

5. Navštěvujete portál Sarden.cz?

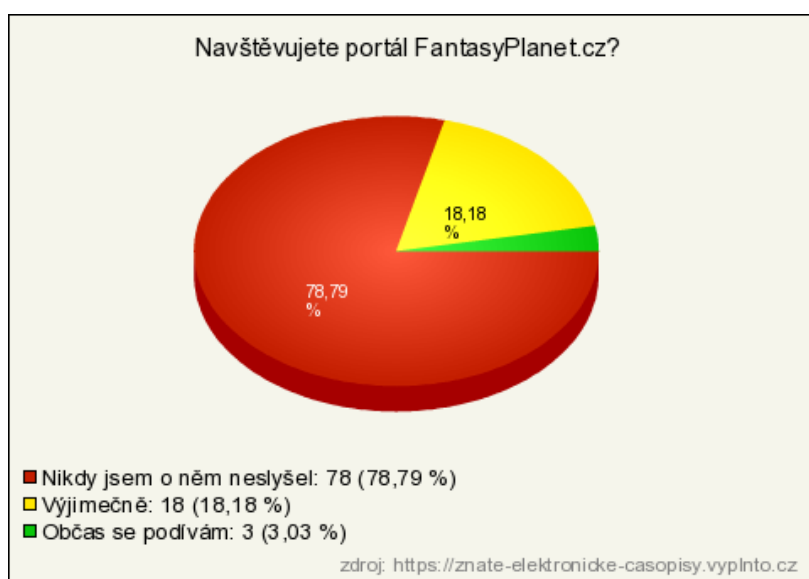
6. Znáte-li portál Sarden.cz, přispíváte nebo přispíval/a jste do něj?

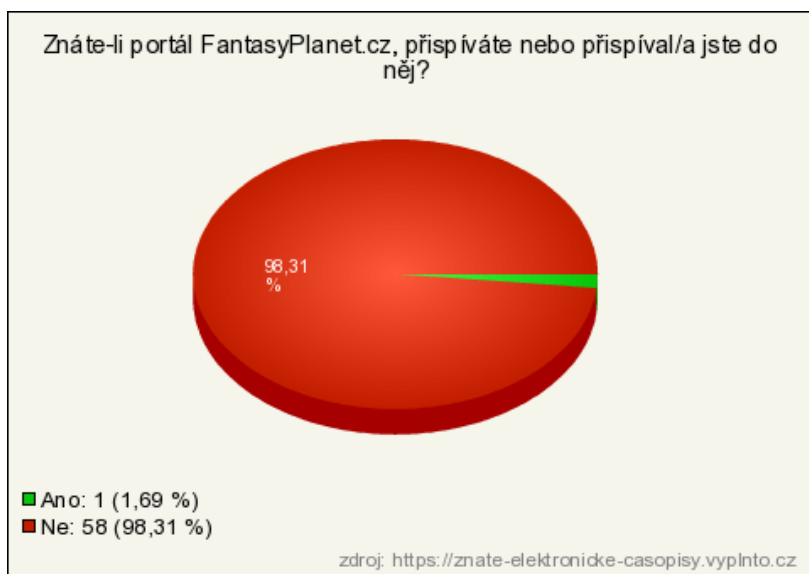
7. Slyšel/a jste někdy o portálu FantasyPlanet.cz?

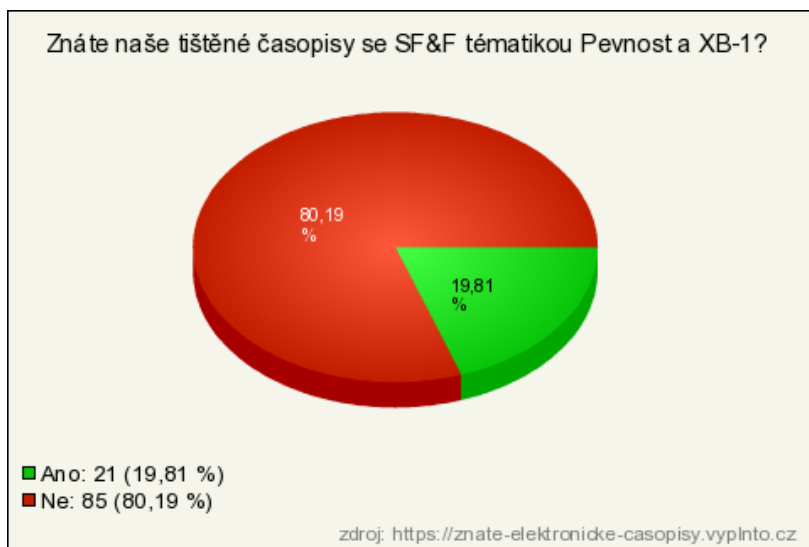
8. Navštěvujete někdy portál FantasyPlanet.cz?

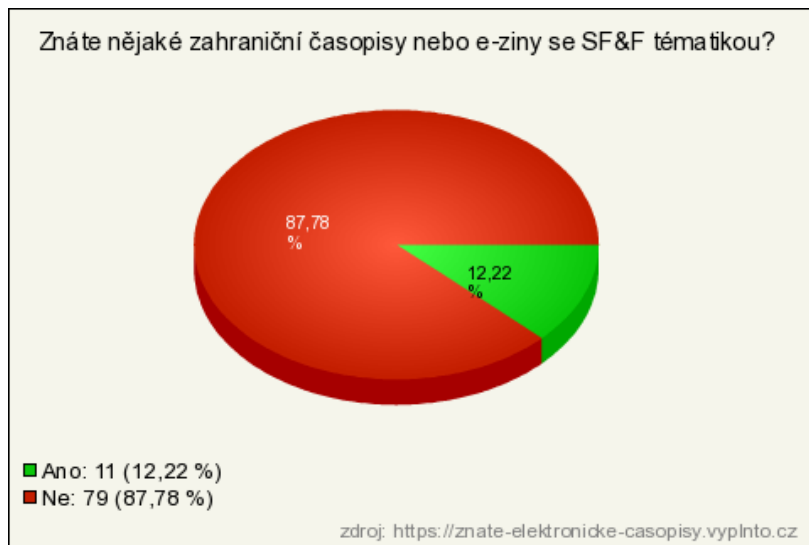
9. Znáte-li portál FantasyPlanet.cz, přispíváte nebo přispíval/a jste do něj?

10. Znáte naše tištěné časopisy se SF&F tematikou Pevnost a XB-1?

11. Znáte nějaké zahraniční časopisy nebo e-ziny se SF&F tématikou?

10. 3. Příloha č. 3

Rozhovorem s šéfredaktorem „Sardenu“ Martinem Stručovským.

Odpovědi na otázky:

1. Historie

a. Kdy e-zin vznikl a kdo se podílel na jeho založení?

Hned na začátek bych si dovolil malou výtku. Nejsme e-zin, nýbrž deník. Myslím, že označení e-zin je už dávno z módy. Nicméně k vaší odpovědi - Sarden vznikl 26. 5. 2000 jako sci-fi rubrika Neviditelného psa. U jeho založení byli Ondřej Neff, Vlado Ríša, Zdeněk Rampas a Petr „Pagi“ Holan, který se stal jeho šéfredaktorem.

b. Proč byl e-zin založen?

Sci-fi se na Neviditelném psu objevovala už od jeho založení, což je i pochopitelné s ohledem na fakt, že je jeho šéfredaktorem Ondřej Neff. Mezi přispěvatele patřila známá jména české fantastiky – Jiří Pavlovský, Slávek Švachouček, František Novotný. Ondřej Neff byl však dost vytížen dalšími povinnostmi. Takže se zrodil nápad na vytvoření zpravodajského serveru, který by byl zaměřen na sci-fi. Vlado Ríša, Zdeněk Rampas a Petr Holan, kteří byli u zrodu, se starali o obsah rubriky a Ondřej Neff poskytl technické a čtenářské zázemí na Neviditelném psu.

c. Jak se e-zin žánrově vyvíjel?

Na to by bylo potřeba se zeptat lidí, kteří se na Sardenu vyskytovali v průběhu let, zde můžeme my současní redaktori leda teoretizovat. Co se dá vypožorovat ze skladby článků ještě na Neviditelném psu a pak i dál, když se Sarden zcela osamostatnil, ze začátku to byla určitě čistá sci-fi jen s lehkým nádechem fantasy. V době založení Sardenu se toho kolem sci-fi mnoho nedělo a zřejmě tu byla snaha s tím něco zkusit udělat. Postupně se záběr rozšířil na celé spektrum fantasy včetně komiksu a hororu, tak jak je to dnes. Kromě knih navíc přibýly i filmové rubriky a v posledních cca dvou letech také seriál, protože tv tvorba dnes přináší filmařům (a těm fantastickým zvláště) netušené možnosti a fanoušky to samozřejmě zajímá. Okrajově se dotýkáme i herního světa (jak elektronického tak deskového) a dalších žánrů, které mají tendenci se s tím naším nějak prolínat, takže se u nás dají dohledat odkazy a recenze na detektivky, mysteriózní knihy nebo thrillery.

d. Kam e-zin směřuje?

Deník směřuje k tomu, aby měl stále lepší a moderní vzhled, lepší články, lepší redaktory. A Samozřejmě, aby měl i nadále čtenáře, kteří se k němu budou rádi vracet a budou ho rádi číst. Myslím, že to by měl být cíl každého správného deníku. No a samozřejmě také k tomu, aby reagoval na aktuální dění a nezakrnl jen u témat, která jsou zastaralá a zajímají jen velmi malý okruh lidí. Dnes bychom si už pravděpodobně jen s literaturou, jakkoli kvalitní, rozhodně nevystačili.

e. Jak byste si svou budoucnost představovali?

Myslím, že na tuhle otázku by měl odpovědět někdo z mladších. Sám sebe vnímám jako redakčního veterána, což možná s ohledem na můj věk zní trochu divně, ale je to tak. Na Sardenu působím nějakých deset let a z původní party, ve které jsem začínal, jsem tam zbyl jako poslední. Začínal jsem jako redaktor, Sarden mi poskytl tu nejlepší možnou recenzentskou školu. Pak se mi několikrát vrátila funkce zástupce, až jsem nakonec zakotvil na nejvyšší pozici. Sám za sebe bych řekl, že jsem Sarden dostal tam, kam jsem chtěl, byť samozřejmě ještě jsou bílá místa, která lze zaplnit. Nová generace recenzentů je skvělá, chystá se nový, moderní (být z mého subjektivně zkresleného hlediska) perfektní vzhled, který doufám, potěší všechny naše čtenáře. A také doufám, že jméno Sarden má v uších čtenářů a populace fanoušků fantastiky krásný zvuk a ten správný šmrnc. Kdybych si měl přesto zavěstit v křišťálové kouli... Doufám, že Sarden tu bude i za nějakých padesát... co padesát... třeba i sto let (to by byla nádhera). Půjde stále s dobou, jak tematicky, ale i graficky a lidi ho budou stále rádi číst. A samozřejmě, kdyby si jím redaktori vydělávali na nájem, tak by to podle mě byla paráda.

2. Čtenáři

a. Kdo myslíte, váš e-zin navštěvuje?

Řekl bych, že náš deník navštěvují fanoušci a fanyňky fantastiky, komiksu. A v takovém případě nezáleží, zda je jim patnáct, třicet anebo šedesát. Myslím, že věk u fanoušků fantastiky nikdy nehrál roli, nemluvě o pohlaví. Důležitá je přece láska k žánru a touha vytěžit co nejvíc informací.

b. Jak se svými čtenáři komunikujete?

Za účelem komunikace s našimi čtenáři používáme především diskuzi u nás na Sardenu, pokud máme štěstí a někdo nám napíše komentář. Dále facebookový profil, případně emailovou korespondenci.

c. Mohou sami čtenáři přispívat svými články?

To je zajímavá otázka. Co si pamatuji, tak čtenáři nám nikdy žádné svoje články k publikování nenabídlí. Každopádně bychom se takové možnosti nebránili, tedy za předpokladu, že by se jednalo o článek, který by byl k publikování vhodný. Zde bych také rád poukázal na to, že jednou za rok pořádáme „nábor“ nových redaktorů, v jehož rámci se snažíme nabrat i naše čtenáře. Ti mají tak možnost projít transformace ze čtenáře na redaktora.

Poznámka zástupkyně: Já si nějakou tu recenzi za těch pět let, co k Sardenu patřím, přece jen vybavuju, ale opravdu jich bylo jen maličko a vždycky to stejně bylo „přes někoho, kdo znal někoho“, že by se na nás obrátil nějaký čtenář naprosto sám od sebe, to se asi fakt nikdy nestalo.

d. Jak velkou pozornost dáváte svému profilu na facebooku?

Facebookový profil je pro nás hlavně možnost, jak recenze, články, ukázky a rozhovory dostat ke čtenářům. Samozřejmě jsme rádi, když se nám v prostoru této sociální sítě podaří rozpoutat diskuzi.

3. Redakce

a. Funguje u vás někdo, kdo všechny publikované články schvaluje?

Nejdřív bych si dovilil ve stručnosti vysvětlit proces, který následuje před publikováním všech redakčních textů. Všechny rozhovory, články a recenze, vytvořené redaktory, jsou před publikováním umístěny do Redakční školy recenzentů. Zde si s ostatními redaktory vzájemně texty připomínkujeme a na základě těchto připomínek si redaktor svůj text vybrousí do konečné podoby. Ale abych odpověděl na otázku, ano, aby se finální verze textu dostala ven, musí být schválena. Hlavní slovo v tomto ohledu mám já a moje zástupkyně Monika Dvořáková.

b. Řídí se publikované články aktuálními trendy, nebo jsou spíše publikovány náhodně?

Snažíme se sledovat aktuální trendy a nabízet našim čtenářům věci, které jsou právě in. V poslední době to jsou hlavní superhrdinské komiksy, seriály a filmy, které většinou vznikají na jejich základě. Vedle vedení se na vlně aktuálních trendů se však především snažíme upozorňovat na literární novinky a podporovat české autory. U vydání novinek, se snažíme přinášet ukázky z románů a rozhovory s autory, které se na tyto knihy váží.

c. Kolik máte aktivních členů redakce? Interních i externích.

Řekněme, že naše redakce je taková malá legie. Občas se někdo probere ze zimního spánku a pak řadí jako drak. Stabilní jádro však tvořím já (tj. Martin Stručovský) a Monika Dvořáková, s námi pak dalších několik redaktorů. Ovšem u nás nehledíme na to, zda je redaktor externí či interní. Naše redakce je taková rodina a platí, že pokud se k nám člověk jednou přidá, tak k nám patří napořád. Bez ohledu na to, zda si pak dá třeba rok pauzu.

4. Rubriky

a. Jaké Vaše rubriky si myslíte, že jsou nejčtenější?

Nahlédli jsme do našich statistik a nejčtenější jsou rubriky Recenze, Film a Komiks. Doufáme, že chystané rubriky jim budou zdatně konkurovat.

b. Jak se stavíte ke svým rubrikám, které jsou neaktuální (např. „Ze světa“)

Konkrétně rubrika Ze světa bude v souvislosti s probíhající přestavbou Sardenu odstraněna z hlavního menu. Nikoliv však z tagů.

c. Stará se někdo o grafickou stránku e-zinu?

Ano, stará. A domnívám se, že dělat deník o fantastice je dneska absolutně nemožné bez schopného webmastera a designera. Máme štěstí, že Petr Šimčík patří k našemu týmu.

i. Myslíte si, že je v této záležitosti co zlepšit?

ii. Neplánujete v této oblasti nějaké inovace?

V současné době probíhá renovace vzhledu. S novým vzhledem se naši čtenáři snad seznámí už během března. Vedle vzhledu obnovíme rubriky Sloupek a Anketa. Rádi

bychom, aby do obou dvou rubrik přispívali nejen redaktori, ale také známé osobnosti české fantastiky. Čímž se dostávám k odpovědi na otázku i. – vždycky je co zlepšovat a zůstat u jednoho vzhledu, znamená zakrnění.

5. Konkurence a média

a. Jaký vztah máte s konkurenčním e-zinem Fantasy Planet?

Dovolil bych si námitku vůči označení „konkurenční“. Myslím, že český prostor s fantastikou není žádné moře jako třeba anglo-americký trh. Spíš je to takový rybník, kde se každý zná s každým. A myslím, že v internetovém prostředí s fantastikou asi nic jako konkurence (alespoň ta tvrdá) být nemůže. Se samotnou Fantasy Planet máme dobrý vztah, což ostatně dokládá fakt, že u nás ve spodním prostoru můžete vidět odkazy na nejnovější texty, které na Fantasy Planet vyšly. Nemluvě o tom, že Fantasy Planet spolu s dalšími internetovými deníky podílela na anketě Kniha roku Sardenu, jejíž výsledky uveřejnila ve stejný den, jako my.

b. Jak se vidíte v porovnání s konkurencí? (Čím se lišíte, a čím jste si naopak podobní?)

Myslím, že se všichni především snažíme čtenáře upozorňovat na kvalitní žánrovou literaturu, filmy, seriály, komiksy. Jinak řečeno, myslím, že nám jde všem o čtenáře a taky o podporu autorů a nakladatelů. A čím se lišíme... každý deník se samozřejmě snaží přicházet s vlastními projekty, aby si něčím odlišil od běžného full servisu, který tvoří hlavně recenze. Fantasy Planet tak má například fejetonistické Redakční úvodníky, Vlčí bouda přináší profily slavných literátů (Gaiman, Moore). Naši odlišností jsou „vánoční“ povídky. Každý rok oslovíme nějakého spisovatele, který je teprve na startu kariéry, ale už si vybuďoval v rámci soutěží nějaké jméno, aby nám napsal povídku. Smysl těchto povídek vidím v propagaci českých žánrových noviců, v možnosti přitáhnout si další čtenáře. Dle mého názoru pak povídka publikovaná na Vánoce představuje pro čtenáře také takový milý dárek, jimž ho obdarujeme na Štědrý den za to, že nás celý rok navštěvuje. Ale to samozřejmě není všechno. Osobně bych se nedokázal spokojit jen s povídkou. Text před publikováním projde kontrolou našeho redaktora a češtináře Honzy Křečka a je navíc obohacen o dva bonusy. První bonus spočívá v ilustraci stahující se k textu. O tu se většinou postará některá z ilustrátorek, která má tak taky šanci se zviditelnit. Vedle ilustrace je povídka obohacena o medailonek a rozhovor, díky němuž mohou čtenáři autora povídky poznat. Vedle

„vánočních“ povídek také podporujeme literární soutěž *New Weird*. Na letošní rok připravujeme elektronický sborníček nejlepších povídek z předchozích dvou ročníků této literární soutěže.

Poslední věc, kterou se odlišujeme, tkví v tom, že dokážeme změnit vzhled. Předvedli jsme to na Halloween nebo v souvislosti s antologií *Excelsior, Gentlemani!* O probíhající přestavbě vzhledu jsem již mluvil. Kromě toho také na několik týdnů změníme tradiční zelenou a bílou barvou a „oblékneme“ kabát, který bude souviset s filmem *Batman V Superman: Úsvit spravedlnosti*.

Poznámka zástupkyně: *Martin zapomněl na soutěže (což je moje redakční dítě), které k nám též nedílně patří. Samozřejmě, že je člověk potká i na jiných žánrových webech, ale my se snažíme, aby byly nejen nedílnou a pravidelnou součástí našeho dění, ale také, aby byly rozmanité, tedy nejen knižní, ale i např. o lístky do kina, propagační předměty od filmových distributorů, apod. A hlavně, aby byly důsledně plněny a výhry se skutečně a včas dostaly k právoplatným majitelům.*

c. Myslíte si, že byste se mohli srovnat s nějakým americkým e-zinem? (Amazing Stories atd.)

Na otázku odpovídá redaktor Jan Křeček: *podmínky jsou nesrovnatelné. U nás se literaturou (myslím teď konkrétně psaním) užívají pár mainstreamových spisovatelů. A možná Kulháněk. Ale třeba v USA nebo v Anglii je ten trh nesrovnatelně větší. Tzn., že i e-ziny si mohou dovolit svým redaktorům platit a podobně. Situace Sardenu je v tomhle diametrálně odlišná - je to všechno dobrovolná práce nadšenců, kteří toho sice mají občas plné zuby, ale pořád jdou dál a dělají to. Nejsme výděleční - a tím pádem ale třeba nemáme na to, abychom publikovali povídky zavedených autorů, protože jim prostě za to nemůžeme nic dát. Tím pádem se orientujeme na to, co kdo může nabídnout zadarmo. Nejsme profesionálové - takže zákonitě musíme vypadat odlišně než třeba *Lightspeed* nebo *Strange Horizons*.*

d. Využíváte nějak česká média?

Záleží na tom, co si představujete pod pojmem médium? Televizi? Rádio? Pokud myslíte reklamu v rádiu nebo v televizním vysílání, tak nijak. Nic takového si z finančního hlediska nemůžeme dovolit. Na druhé straně se snažíme šířit povědomí o existenci Sardenu prostřednictvím poskytování mediálního partnerství, když se nám do

nějaké knihy (což je koneckonců pro nás médium úplně nejlepší) podaří dostat logo či v případě štěstí reklamu.

6. Návštěvnost

a. Je pro vás návštěvnost e-zinu nějak důležitá?

Jak se to vezme. Nejsme tištěné médium, abychom na základě málo prodaných výtisků, museli Sarden ukončit. Na druhé straně nám samozřejmě vyšší čísla návštěvnosti dělají radost.

b. Máte z návštěvnosti nějaké zisky?

Z návštěvnosti nemáme vůbec žádné zisky. Veškerá činnost je založena na dobrovolnictví.

c. Jak se snažíte zvýšit povědomí o Vašem e-zinu?

Povědomí o deníku se snažíme rozšiřovat především pomocí mediálních partnerství knih, která se nám podaří zajistit. To je naše největší možnost. V brzké době budeme dělat třeba mediální partnerství románové prvotině Marka E. Pochy.

7. Ostatní

a. Jakou roli v e-zinu (pokud nějakou) hraje Ondřej Neff?

Pan Neff v současné době nemá v působení deníku Sarden žádnou roli.

b. Myslíte si, že jeho spojitost se Sardenem má vliv na čtenáře?

Myslím, že na starší čtenáře to nepochybně nějaký dopad stále má. Co se mladé generace týče, obávám se, že si osobu pana Neffa se Sardenem vůbec nespojuje.

10. 4. Příloha č. 4

Rozhovor s šéfredaktorkou „*Fantasy Planet*“ Alexandrou Petákovou.

Odpovědi na otázky:

1. Historie a vývoj

a. Kdy e-zin vznikl a kdo se podílel na jeho založení?

FantasyPlanet vznikla v roce 2000. Zakladatelem je Ondřej Jireš (v současnosti významný editor antologií) a jeho společníci, jejichž jména bohužel neznám. Pokud se dobře pamatuji, nějakým způsobem se angažoval i Václav Pravda. Možná by vám o tom mohl říci více váš vedoucí práce.

b. Proč byl e-zin založen?

FP vznikla jako internetový magazín, který by se věnoval (především literatuře) žánru fantasy – od toho ten název; zaměření se brzo rozšířilo i na sci-fi a horor co do žánru a filmy/seriály/hry co do médií.

c. Jak se e-zin žánrově vyvíjel?

Jak už bylo řečeno, FP postupně rozšiřuje okruh žánrů, kterými se zabývá: kromě fantasy se postupem času začaly objevovat i články zaměřené na sci-fi, horory, výjimečně i detektivky či jiné věci „za obzorem“. Postupem času se z „občasníku“ také stal deníkem, který sleduje aktuální události na poli sf&f literatury.

d. Kam e-zin směřuje?

Nemáme v plánu FP víc rozšiřovat co do žánrů, ale rádi bychom dali větší prostor rubrice věnované hrám (deskovým, karetním i počítačovým) a znovu zvýšili objem článků. Plánujeme také publikovat více typů článků, včetně krátkých aktuálních novinek ze světa sf&f obecně, nikoliv jen z jeho literární části.

e. Jak byste si svou budoucnost představovali?

V ideálním případě bude FP webem, na který bude denně přibývat několik příspěvků různého formátu a zaměření. Bude také lépe fungovat napojení na e-shop, na němž si čtenáři mohou rovnou koupit diskutované knihy, a propagace na sociálních sítích, především facebooku a twitteru.

2. Čtenáři

a. Kdo myslíte, že váš e-zin navštěvuje?

Hlavní cílová skupina FP jsou fanoušci sci-fi a fantasy (primárně sf&f literatury) v rozmezí 20-50 let. Samozřejmě máme určitě i starší a mladší čtenáře, ale tato skupina dle mého názoru tvoří drtivou většinu návštěvníků.

b. Jak se svými čtenáři komunikujete?

Redaktoři reagují v komentářích pod svými (i cizími) články. Kromě nich jsme dostupní na facebooku, twitteru a na redakčním e-mailu.

c. Mohou sami čtenáři přispívat svými články?

Dříve tuším mohli, v současnosti nikoliv.

d. Jak velkou pozornost dáváte svému profilu na Facebooku?

FP facebook mají na starosti dva redaktoři – jeden časuje odkazy na články na webu, druhý vkládá nejrůznější novinky, vtipné obrázky apod., takže mohu říci, že mu věnujeme přiměřenou pozornost. Jsme si vědomi toho, že facebook je důležité médium. Momentálně pro nás není maximální efektivita naší fb stránky tím nejdůležitějším, čeho je potřeba dosáhnout, ale máme v plánu správu fb doladit tak, abychom z něj maximálně těžili.

3. Redakce

a. Funguje u vás někdo, kdo všechny publikované články schvaluje?

Ano, všechny publikované články momentálně podléhají kontrole buď šéfredaktorky, nebo jejího zástupce. Do budoucna si fungování představuji tak, že schvalování nového článku bude provádět vždy šéf příslušné rubriky.

b. Řídí se publikované články aktuálními trendy, nebo jsou spíše publikovaný náhodně?

Aktuálními trendy. Drtivá většina článků na FP jsou zprávy o plánovaných vydáních a recenze na nové knižní tituly, takže to ani jinak být nemůže.

c. Kolik máte aktivních členů redakce? Interních i externích.

Interní redakci tvoří 5 lidí, k tomu máme 21 externích členů. Celkem 26 aktivních redaktorů. Jak už to v těchto fandomech chodí, mnoho z nás zároveň píše i pro jiná tištěná a webová periodika.

4. Rubriky

a. Jaké Vaše rubriky si myslíte, že jsou nejčtenější?

Literární a komiksové recenze.

b. Jak se stavíte ke svým rubrikám, které jsou neaktuální (např. Hry)

Nemáme neaktivní rubriky. Hry byly poslední rubrika, která potřebovala obnovit, a nové příspěvky do ní začaly přibývat tento týden (od 29. 2. 2016). Obecně ale lze říci, že plánujeme udržovat jen standardních 6 rubrik – všechny aktivní s pravidelným přísunem příspěvků.

c. Stará se někdo o grafickou stránku e-zinu?

Stará podoba webzINU byla dílem Jany Maffet Šouřlové. Novou podobu (již existuje, spuštění plné verze je plánované na duben 2016) kompletně zajišťuje Studio LD.

i. Myslíte si, že je v této záležitosti co zlepšit?

ii. Neplánujete v této oblasti nějaké inovace?

Vždy je co zlepšovat. Stará podoba FP existovala prakticky beze změny už od založení v roce 2000. Má řadu nedostatků po grafické i redakční stránce, na jejichž odstranění momentálně pracujeme.

FantasyPlanet v současnosti prochází rozsáhlou rekonstrukcí redakčního systému i grafického zpracování. Beta verze již existuje. V nové podobě bude FP moderní web s možností dobrého zobrazení i v tabletech a mobilních telefonech, napojený na nejrůznější sociální sítě od facebooku po google+. Vzhledově se bude FP podobat velkým zpravodajským webům namísto svého původního osobitého, ale silně zastaralého vzhledu.

5. Konkurence a média

a. Jaký vztah máte s konkurenčním e-zinem Sarden?

Se Sardenem máme vynikající vztahy. Se šéfredaktorem Martinem Stručovským jsem v kontaktu. Vzájemně si sdílíme obsah, Sarden dokonce automaticky sdílí odkazy

naše nejnovější články (v dolní části homepage Sardenu). Ráda bych výhledově přišla s nějakým společným projektem, který by naši spolupráci ještě prohloubil.

b. Jak se vidíte v porovnání s konkurencí? (Čím se lišíte, a čím jste si naopak podobní?)

FantasyPlanet je v současnosti v obtížné pozici. Předchozí vedení se ve zlém rozešlo s mnoha kvalitními redaktory a přivedlo zin na pokraj zániku. Momentálně se snažíme zachránit a obnovit, co se dá. Jedná se o proces sice pomalý, ale přinášející výsledky. Naše návštěvnost se zase začíná zvedat, reputace zlepšovat, obsah zkvalitňovat. FP hodně těží ze své dlouholeté tradice, a nejen díky ní si i v momentálním obtížném období stále udržuje pověst jednoho z nejdůležitějších českých portálů, pokud jde o fantastiku. Takže se vidíme dobře. Pořád jsme na špičce. Pokud budeme dále pracovat na obnovení a rozšíření webu, je možné, že se nám aspoň do určité míry podaří být opět portálem, na kterém probíhají živé diskuse o sf&f novinkách.

FP je výjimečná svou tradicí. Málokterý web, natož málokterý žánrový web, se může pochlubit tím, jak dlouho funguje a kolik redaktorů odchoval. Výjimečnost FP spočívá i v tom, že obsahuje téměř úplnou databázi žánrových publikací od r. 2000, a přitom není webem databázového typu jako např. Legie.info. Nadto je FP napojena na sesterský e-shop FantasyShop.cz. Čtenáři tak mají možnost si pod kartou titulu v knižní databázi FP sdělit své názory v komentářích a pak se přímo proklikem dostat na e-shop, kde mohou zjistit dostupnost daného titulu a případně si ho hned objednat. Žádný konkurenční web tuto možnost přímého vstupu do e-shopu nenabízí.

Podobní jsme si samozřejmě zaměřením, formou publikovaných článků (i Sarden a Dagon se zaměřují především na recenze) a do určité míry redaktory – část redaktorů FP přispívá i právě Dagonu nebo Sardenu.

c. Myslíte si, že byste se mohli srovnat s nějakým americkým e-zinem? (Amazing Stories atd.)

Zahraniční žánrové e-magazíny příliš nesleduji, takže nemohu FP srovnávat s žádným konkrétním. Principiálně je ale podle mne takové srovnání možné a v určitých ohledech bychom z něj vyšli vítězně. Anglofonní magazin totiž bude mít mnohem větší práci s tím, aby pokryl veškerou žánrovou produkci ve svém jazyce. U nás v ČR naopak není zas takový problém nabízet téměř kompletní přehled žánrových novinek v češtině (a slovenštině), což je přesně to, oč se (relativně úspěšně) FP snaží.

d. Jak přistupujete k českým časopisům Pevnost a XB-1?

S Pevností máme velmi dobré vztahy – opět proto, že část redaktorů FP je zároveň redaktory Pevnosti. Navíc znám současného šéfredaktora, který mi poskytuje cenné rady a často i pomocnou ruku. Pevnost obecně je velmi ochotná pomoci se vzkříšením FP do reprezentativní podoby.

S XB-1 oproti tomu žádné užší vztahy nemáme – přesněji řečeno, já je nemám. Skupina kolem bývalé Ikarie tvoří v českých fandomových vodách trochu jiné společenské kruhy, než v nichž se pohybují já a, trůfám si říci, část mé redakce. Někteří z mých redaktorů se nicméně s XB-1 znají lépe, což však zatím nijak nevyužíváme k navázání nějakých oficiálních kontaktů.

e. Využíváte nějak česká média?

Pokud máte na mysli celostátní TV, rádio či noviny, odpověď zní nikoliv. Kdysi o nás vyšel článek na Novinky.cz, ale to je tak vše. FantasyPlanet je ze své podstaty žánrová záležitost a povědomí o sobě šíří pouze žánrovými kanály.

6. Návštěvnost

a. Je pro vás návštěvnost e-zinu nějak důležitá?

Návštěvnost je pro nás nejpodstatnější údaj, jako asi pro každý web.

b. Máte z návštěvnosti nějaké zisky?

Nikoliv. Výhledově ale plánujeme možnost nabídky placené reklamy, pokud bude obsahově souviset se zaměřením webu (např. bannery vydavatelů deskových her či nakladatelství).

c. Jak se snažíte zvýšit povědomí o Vašem e-zinu?

FantasyPlanet je v žánrových vodách notoricky známý zin, takže její propagaci momentálně nevěnujeme příliš mnoho pozornosti a soustředíme se převážně na obnovu a zkvalitnění obsahu. To je podle nás nejlepší reklama. To však neznamená, že v budoucnu nebudeme na propagaci pracovat, možná i ve formě placené reklamy. Snažíme se také postupně zefektivnit naši facebookovou stránku a tím o sobě dát českým čtenářům více vědět. Jsme také mediálními partnery různých projektů (v současnosti např. filmu Drsný spasitel), což nepochybně obecnému povědomí napomáhá.

7. Ostatní

a. Jakou roli v chodu e-zinu hraje FANTOM print?

FANTOM Print je provozovatel FantasyPlanet. Platí všechny výdaje – za hosting, za realizaci kompletně nového webu atd. Já sama jsem zaměstnankyní FANTOM Printu. V tomto ohledu hraje FANTOM Print v chodu FantasyPlanet roli zásadní – FantasyPlanet vedou a platí lidé z FANTOM Printu. Ale přestože FANTOM Print platí provoz FantasyPlanet, redaktori – včetně mne – za svou činnost na FP žádný plat nedostávají.

Co do obsahu webu je FANTOM Print ve stejné pozici jako jakékoliv jiné nakladatelství. Stejně jako např. Epocha nebo Laser-books posílá FANTOM Print webu FantasyPlanet tiskové zprávy o svých novinkách, které jsou pak na webu uveřejňovány. FANTOM Print webu také poskytuje recenzní výtisky, na jejichž základě potom na webu vychází objektivní recenze. Ze strany provozovatele zde není žádný nátlak např. na to, aby všechny články o titulech FANTOM Printu byly pochvalné. Jediné privilegium FANTOM Printu spočívá v tom, že reklamní bannery se mu na FantasyPlanet uveřejňují okamžitě a zdarma.

Do běžného provozu webu nezasahuje FANTOM Print vůbec (pomineme-li skutečnost, že veškerý chod webu řídí osoba zároveň zaměstnaná ve FANTOM Printu, což jsou nicméně dvě oddělené pozice).

b. Vidíte jeho vliv jako konkurenční výhodu?

Nepochybně ano. Spojení FantasyPlanet s FANTOM Printem sice vyvolává mezi čtenáři určitou míru (dle mého názoru neoprávněné) nevole, ale ve výsledku je webu ku prospěchu. FANTOM Print totiž poskytuje dvě věci, díky kterým FantasyPlanet byla, a brzy doufejme, zase bude, lepším webem, než podobně zaměřená konkurence. První výhodou jsou finance. Díky podpoře FANTOM Printu si můžeme dovolit například v současnosti probíhající (a poměrně drahou) rekonstrukci webu. Druhou je poskytnutí technického zázemí a sítě kontaktů. Pokud by redakci FP tvořila jen nezávislá skupina redaktorů, měli bychom mnohem větší problémy s technickými záležitostmi a se získáváním materiálu na články. Naopak s podporou FANTOM Printu se máme na koho obrátit v případě technických problémů s webem a také tehdy, když je potřeba získat kontakt třeba na nakladatele či potenciálního adepta na rozhovor.